MUZEUL PRESEI ȘEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D. 555

LUMEA

Nr. 26 ☆ 1 - 7 IULIE 1993

SĂNĂTATEA NOASTRĂ

cea de toate zilele

GERMANIA

"pace pentru toți"

FRANȚA

Semnificația unui asasinat

Emigrația zero

Tiraspol. Nostalgici și nostalgii

În timp ce la Viena, în cadrul Conferinței mondiale asupra drepturilor omului, aveau loc acțiuni susținute de condamnare a farsei judiciare de la Tiraspol și se cerea încetarea procesului ilegal al "grupului Ilașcu", mostră flagrantă de încălcare a drepturilor omului, în Tiraspol și Tighina, după cum ne-au informat Radio/Chișinău și Televiziunea Mesager, s-au adunat mii de oameni care au venit să-i comemoreze pe cei căzuți la Tighina pe 19 iunie 1992 în timpul sângerosului conflict ce i-a pus față în față pe nostalgicii comunismului sovietic și pe moldovenii care nu doreau decât independența neamului lor.

La această comemorare au participat liderii de la Tiraspol, o delegație din Ucraina și o delegație a Parlamentului Federației Ruse, printre cei sosiți remarcându-se Serghei Baburin, unul din liderii opoziției conservatoare din Rusia, care în cuvântul lui a pledat deschis pentru restabilirea imperiului sovietic.

Precizând că delegația rusă nu a avut acordul autorităților de la Chișinău pentru a participa la comemorările de la Tiraspol și Tighina, consilierul președintelui Snegur în probleme militare, Nicolae Chirtoacă, a declarat: "Apariția pe malurile Nistrului a delegației Sovietului Suprem al Rusiei înseamnă apariția autorilor mișcării separatiste, a forțelor care au stat în spatele liderilor de la Tiraspol. Este un moment de adevăr: au apărut la suprafață interesele speciale ale anumitor forțe, care văd în Transnistria un cap de pod, dacă nu pentru restabilirea fostului imperiu sovietic, cel puțin pentru crearea "noii Rusii", cum se vehiculează tot mai mult în ultima vreme.

Este din ce în ce mai clară strânsa legătură între menținerea în detenție a patrioților români și acțiunile separatiste tot mai numeroase ale autorităților autoproclamatelor republici de la Tiraspol și Comrat. Astfel, după convocarea unei sesiuni comune a deputaților poporului din așa-zisele republici găgăuză și nistreană, ne informează Agenția Moldova-Press, s-a decis și crearea unei pretinse comisii interguvernamentale, care va contribui la consolidarea, în continuare, a acțiunilor ce atentează la integritatea teritorială a Republicii Moldova. De asemenea, la Tiraspol își reia lucrările așa-zisul tribunal public internațional, convocat sub egida Institutului de drept internațional din Rusia, care va nominaliza "neapărat" persoanele vinovate de declanșarea conflictului armat de anul trecut, în cadrul căruia au fost lezate drepturile omului. Iar la negocierile moldo-ruse cu privire la retragerea Armatei a 14-a de pe teritoriul Moldovei, partea rusă a condiționat retragerea de acordarea unui statut juridic special raioanelor din stânga Nistrului.

Deci este clar că așa-numita judecată de la Tiraspol este de fapt un proces cu profunde implicații politice, în care, prin șantaj, se încearcă obținerea legitimității unor autorități ilegale, autoinstalate prin forță în estul Moldovei.

Italia. Partidele politice tradiționale învinse în alegerile locale

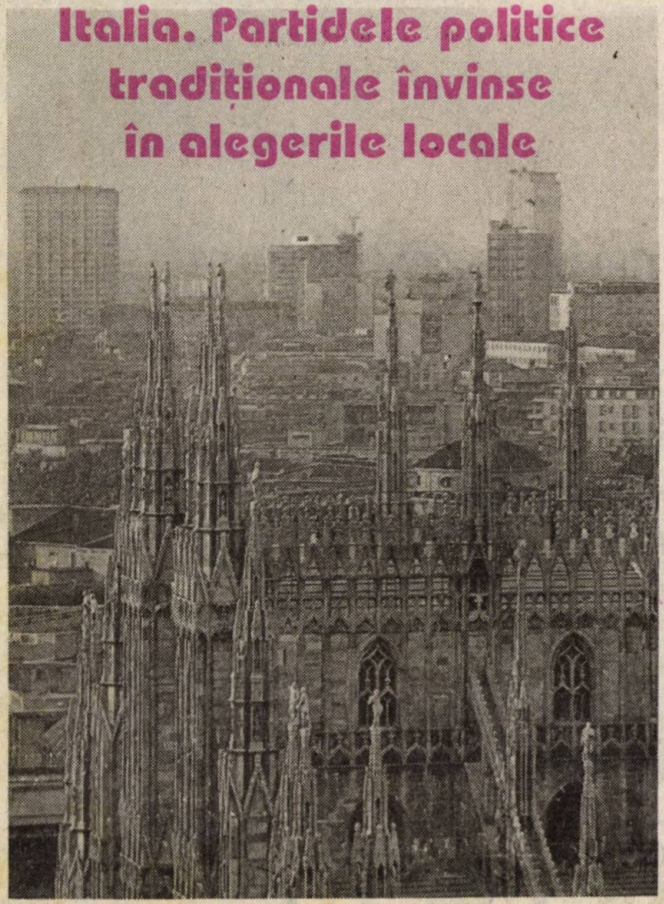

Al doilea tur de scrutin al alegerilor parțiale pentru organele administrative locale a confirmat previziunile unor sondaje de opinie realizate anterior. Organizat pentru desemnarea primarilor a 145 de orașe, dintre care unele chiar mari, cum ar fi Milano și Torino, precum și președinții consiliilor municipale din șase mari provincii, scrutinul a fost câștigat de Liga Lombardă și Partidul Democratic al Stângii (PDS-fost comunist), în dauna partidelor tradiționale, confirmându-se astfel forța partidelor de opoziție.

Rezultat al transformării, în 1991, a celui mai puternic partid comunist din Occident, PDS (condus de Achille Occhetto), singur sau aliat cu alte forțe ale stângii, a repurtat victorii semnificative în marile municipii, cu excepția orașului Milano. În metropola care a fost mult timp fieful incontestabil al fostului secretar socialist Bettino Craxi, economistul Marco Formentini, candidatul Ligii Lombarde, mișcarea federalistă și populistă a lui Umberto Bossi, a obținut 57 la sută din voturi, devansându-l cu mult pe Nando Dalla Chiesa, susținut de o largă coaliție care include mișcarea antimafia La Rete (Rețeaua), PDS și comuniștii ortodocși din Rifondazione (Reconstrucția). Câștigând în alte câteva orașe mari, Liga Lombardă domină, în prezent, nordul țării, fiind una dintre principalele forțe politice ale Italiei.

PDS a obținut rezultatul cel mai spectaculos la Torino (nordul țării), unde candidatul său întrecut cu mult în primul tur, de oponentul lui din cadrul Ligii, a reușit să răstoarne rezultatele în cel de-al doilea tur de scrutin, devansându-și cu mult adversarul, ceea ce l-a determinat pe Umberto Bossi să conteste legalitatea alegerilor din acest oraș. Alte orașe în care PDS a ieșit învingător sunt Ancona, Ravena și Siena (centru și centru-est), Belluno (nord-est) și Agrigente (Sicilia). Victoria PDS se explică prin faptul că acest partid a fost cu mult mai puțin afectat de scandalurile de corupție politico-financiară decât socialiștii și democrat-creștinii, reușind să-și convingă electoratul că el militează pentru schimbare și nu pentru corupție.

România şi Slovacia: interese convergente

La sfârşitul săptămânii trecute a vizitat ţara noastră dl. Vladimir Meciar, preşedintele guvernului Republicii Slovace, însoţit de ministrul economiei Jaroslav Kubeck şi de alte persoane oficiale. Ei au purtat discuţii cu şeful guvernului român, dl. Nicolae Văcăroiu, şi au fost primiţi de preşedintele Iliescu şi de preşedinţii Camerelor legislative. A fost un prilej de a reafirma că istoria veche sau recentă nu a reţinut nici un conflict între popoarele român şi slovac ci, dimpotrivă, conlucrarea lor în câteva momente tensionate; iar această tradiţie trebuie continuată, spre beneficiul reciproc, în noile condiţii de după proclamarea Slovaciei independente. Cu atât mai mult cu cât cele două state traversează aceeaşi perioadă delicată - tranziţia de la socialism la economia de piaţă - iar problemele pe care le întâmpină sunt în mare măsură similare, printre ele numărându-se şi o oarecare reticenţă, în curs de atenuare, din partea organismelor europene. S-a căzut de acord asupra intensificării colaborării pe toate planurile, a creării unei noi baze juridice prin încheierea unui tratat politic de bază (care va fi semnat cu prilejul vizitei preşedintelui Iliescu la Bratislava) şi a reluării tuturor acţiunilor de cooperare temporar întrerupte. Au fost semnate, pentru început, acordul bilateral pentru schimburile comerciale şi efectuarea plăţilor, precum şi o convenţie culturală.

Din discuţie nu putea lipsi tema minorităţilor naţionale şi a agitaţiei pe care unele cercuri interesate o desfăşoară pe tema presupusei încălcări a drepturilor acestora. O problemă care preocupă ambele ţări - şi poate în mai mare măsură Slovacia decât România - având în vedere că ele cuprind importante comunităţi etnice maghiare, în timp ce în Ungaria trăiesc destui români şi slovaci. "Minorităţile nu trebuie să devină instrument de intervenţie în treburile altor state, sursă de tensiuni, ci dimpotrivă, este necesar să devină un mijloc de comunicare între state vecine", a conchis preşedintele Iliescu, în consens cu dl. Meciar.

Haiti. O poziţie mai elastică a militarilor

Demisia premierului haitian, Marc Bazin, în urma disensiunilor apărute între el şi conducerea armată, atotputernică în ţară după înlăturarea preşedintelui ales, Jean-Bertrand Aristide (în imagine), prin lovitura de stat din 1991, a provocat în Haiti o puternică criză politică.

Marc Bazin, instalat în funcţie, acum un an, chiar de generalul care-l înlăturase din funcţie pe Aristide, forţându-l pe acesta să plece în exil, alcătuise atunci un guvern "de consens", nerecunoscut de comunitatea internaţională, dar apreciat de militarii haitieni. Numai că Bazin a ieşit din "tiparele" militarilor şi a încercat o remaniere guvernamentală fără ştirea acestora, fapt ce i-a deranjat foarte tare, mai ales că premierul haitian se arătase chiar deschis negocierilor pentru revenirea în ţară a preşedintelui exilat.

Se părea că viitoarea guvernare va fi strict subordonată militarilor, aceştia împotrivindu-se reîntoarcerii în ţară a lui Jean-Bertrand Aristide şi revenirii ţării la democraţie.

Dar au intervenit forurile internaţionale. Organizaţia Statelor Americane (OSA) a trimis în Haiti o misiune la nivel înalt, condusă chiar de secretarul general al OSA, Baena Soares, pentru a găsi o soluţie constituţională. Consiliul de Securitate a adoptat în unanimitate o rezoluţie, conform căreia, începând cu data de 23 iunie, asupra Haitiului se aplică embargoul petrolier şi militar, iar fondurile sale din străinătate sunt blocate, dacă nu se vor crea condiţiile pentru ca preşedintele Aristide să fie reinstalat în funcţie.

Pe plan intern, parlamentul de la Port-au-Prince a decis că preşedintele legitim al ţării este Jean-Bertrand Aristide, iar noul prim-ministru va trebui să fie numit de el, fără însă a face referiri la o posibilă revenire a acestuia în ţară. Ba, mai mult, parlamentul a condiţionat confirmarea noului premier de ridicarea sancţiunilor internaţionale.

Pe de altă parte, militarii au început să adopte o poziţie mai elastică sub presiunea intrării în vigoare a embargoului petrolier şi militar impus de ONU, conducătorul militar al ţării, generalul Raoul Cedras, a avansat propunerea unor negocieri cu preşedintele în exil, Aristide, oferindu-se personal să-l întâlnească într-o ţară neutră. De asemenea, el a cerut să fie oprită instituirea embargoului, fiind conştient că aplicarea lui ar avea consecinţe grave asupra economiei şi populaţiei ţării.

Nici Naţiunile Unite şi nici preşedintele în exil, Jean-Bertrand Aristide nu s-au pronunţat asupra acestei noi situaţii create.

Irak. Se cere bilanţul respectării rezoluţiilor O.N.U.

Refuzul Irakului de a permite instalarea unor camere de luat vederi ale ONU pentru a supraveghea centrele de testare a rachetelor de la Yawn al-Azim şi Al-Rafah, situate la aproximativ 60 km sud de Bagdad, a generat noi tensiuni între conducătorii irakieni şi ONU.

Consiliul de Securitate i-a avertizat recent pe conducătorii ţării asupra "gravelor consecinţe" la care se expun dacă persistă în refuzul lor de a accepta instalarea camerelor de luat vederi, ceea ce ar constitui, potrivit Consiliului, o "violare" a rezoluţiilor sale.

La rândul său, Irakul a cerut Naţiunilor Unite să examineze modul în care Bagdadul aplică rezoluţiile Consiliului de Securitate, apreciind că actuala Comisie specială a ONU însărcinată cu dezarmarea Irakului (UNSCOM) l-a influenţat negativ, abţinându-se să-l informeze despre respectarea clauzei C a Rezoluţiei 687. Această clauză impune Irakului neutralizarea armamentelor sale de distrugere în masă. Bagdadul apreciază că el s-a conformat obligaţiilor sale în acest domeniu

şi a cerut Consiliului de Securitate să ia act de acest lucru, acuzându-l pe Rolf Ekens (Suedia) şeful UNSCOM de a fi "denaturat realitatea" prin faptul că a susţinut prin "afirmaţii false" că Bagdadul nu se conformează pe deplin Rezoluţiei 687. Irakul "nu cere decât o evaluare juridică şi tehnică" a ceea ce s-a "executat" din rezoluţie, aşa cum stipulează

articolul 22 al acesteia, se arată în comunicat.

Problema a fost discutată la Geneva, în cadrul întâlnirii dintre viceprim-ministrul irakian Tariq Aziz (în imagine) şi secretarul general al ONU, Boutros Boutros Ghali. În cadrul întrevederii, Tariq Aziz a încercat să-şi convingă interlocutorul să dea dovadă de o mai mare înţelegere pentru Irak şi să favorizeze iniţierea unui proces care să ducă, în final, la ridicarea sancţiunilor. Şi deşi întrevederea a durat 90 de minute şi convorbirile au fost apreciate drept "constructive şi pozitive", totuşi rezultatele nu au fost cele scontate de partea irakiană, deoarece secretarul general al ONU a considerat că "în abordarea problemei îndeplinirii de către Bagdad a cererilor Naţiunilor Unite, între ONU şi Irak există divergenţe".

De mai multe luni, autorităţile irakiene se întreabă neîncetat asupra motivelor pentru care se menţin sancţiunile ce afectează populaţia şi paralizează dezvoltarea economiei naţionale, fără a destabiliza regimul lui Saddam Hussein, deşi acesta este unul din scopurile mărturisite ale Washingtonului.

Fără a se opune instalării camerelor de luat vederi la centrele balistice, solicitate de experţii ONU, trimişi la faţa locului la 4 iunie, Bagdadul consideră că înainte de a-şi da acceptul pentru această acţiune ar fi momentul să fie întocmit un bilanţ al respectării de către Irak a rezoluţiilor Consiliului de Securitate, de la încheierea războiului din Golf, în februarie 1991.

Israel. Yitzhak Rabin la prima aniversare

La un an de la alegerea sa, Yitzhak Rabin, primul ministru israelian, trebuie încă să-şi onoreze promisiunea electorală de a înfăptui pacea cu vecinii săi arabi, dacă doreşte să se menţină la putere, estimează atât prietenii, cât şi adversarii săi.

Dacă se poate mândri că a relansat economia şi a redus şomajul, miniştrii săi recunosc însă că numai procesul de pace va hotărî dacă Partidul Muncii mai are încă multe zile frumoase în faţă, sau se va întoarce pe băncile opoziţiei pe care le-a ocupat timp de 15 ani. "Israelienii au votat pentru acest guvern deoarece au vrut să schimbe starea de război cu pacea. Raţiunea lui de a exista este procesul de pace. Dacă eşuăm, vom lăsa să ne scape o ocazie unică şi atunci vom pierde puterea", a declarat ziariştilor şeful diplomaţiei, Shimon Peres.

Potrivit AFP, Y. Rabin (în imagine) în vârstă de 71 de ani, care comanda armata israeliană când aceasta a cucerit în 1967 Cisiordania, fâşia Gaza şi platoul sirian Golan, continuă să fie considerat de partidul său ca singurul capabil să facă concesii teritoriale şi să le ofere concetăţenilor săi siguranţa că vor trăi în securitate în cadrul unor frontiere mai restrânse.

"Viitoarele alegeri prevăzute pentru 1996 vor fi o groapă comună pentru stânga dacă nu reuşim să înfăptuim pacea. Problemele economice şi sociale sunt pe planul al doilea", a declarat ministrul mediului înconjurător, Yossi Sarid, al Partidului Meretz (stânga). Partidul Likoud (de dreapta) consideră că guvernul va fi judecat în legătură cu această problemă. Fostul şef al diplomaţiei, David Levy, şi fostul ministru al justiţiei, Dan Meridor, afirmă că "supravieţuirea sa politică" depinde de procesul de pace. Noul şef al opoziţiei de dreapta, Benjamin Netanyahu, este conştient de acest lucru. De altfel, el îşi axează campania pe faptul că Y. Rabin nu a primit mandatul alegătorilor pentru a face concesii teritoriale.

La rândul său, primul ministru a recunoscut în mod public că s-a înşelat, atunci când a anunţat că va putea încheia cu palestinienii un acord asupra autonomiei în nouă luni. El a legalizat contactele cu OEP, s-a declarat gata să negocieze cu arabii pe baza Rezoluţii 242 a Consiliului de Securitate al ONU, ce stipulează pacea în schimbul teritoriilor ocupate, şi s-a arătat dispus să se retragă dintr-o parte a platoului Golan. Dar în acelaşi timp, el i-a expulzat, în decembrie, pe 415 palestinieni bănuiţi că sunt integrişti şi a închis graniţa cu Cisiordania şi Gaza pentru trei luni, privând de resurse 60 000 de locuitori ai acestor teritorii. Yitzhak Rabin a anunţat îngheţarea de noi construcţii în colonii, dar a autorizat încheierea lucrărilor la 11 000 de blocuri, ceea ce va permite creşterea cu 50 la sută a populaţiei evreieşti în tritoriile ocupate.

Hanoch Smith, care conduce una din principalele institute de sondare a opiniei publice ce-i poartă numele, a constatat o scădere a popularităţii şefului guvernului. La o sută de zile de la preluarea funcţiei, Y. Rabin beneficia de 60 la sută din voturi favorabile. În ianuarie, doar 49 la sută din israelieni se declarau mulţumiţi de Y. Rabin, iar în luna mai numai 42 la sută.

Ucraina. Kravciuk renunţă la confruntare

Cei doi lideri ai Ucrainei au declarat un armistiţiu în lupta lor constituţională care durează de o lună asupra modului de guvernare a ţării, dar ei se confruntă cu probleme economice deosebit de mari în fosta republică sovietică, comentează agenţia Reuter.

Preşedintele Leonid Kravciuk şi primul ministru Leonid Kucima, aflaţi în conflict pentru putere, au fost prezentaţi la 21 iunie la televiziune conducând împreună o reuniune a cabinetului după ce, aparent, au reuşit să depăşească divergenţele dintre ei. Parlamentul urma să-şi reia lucrările la 22 iunie, dezbaterile aşteptându-se să se concentreze asupra modului în care Kucima va promova reformele de piaţă, în pofida cererilor deputaţilor conservatori - şi ale unor miniştri importanţi - privind creşteri de salarii şi mai multe subvenţii de la stat. "Nu am miliarde, nici primul ministru nu are", a afirmat, potrivit agenţiei Ukrinform, Kravciuk la reuniunea cabinetului. "Oricine încearcă să ceară aşa ceva de la guvern pune conducerea la colţ".

Kravciuk a renunţat la confruntare revocând un decret prin care se plasa în fruntea guvernului şi care l-a nemulţumit pe primul ministru. El a elaborat un nou decret în care se cere revizuirea relaţiilor dintre instituţiile statului. Kucima, arhitectul reformelor economice ale Ucrainei, care înaintează încet, l-a acuzat pe preşedinte, într-un usturător discurs la sfârşitul săptămâni trecute, că îi fură slujba. Dar în loc de a-şi reînnoi două oferte anterioare de demisie, el a menţionat că intenţionează să lupte pentru principiile sale.

Kravciuk a afirmat că ordinul lui iniţial a fost retras pentru a revizui relaţiile dintre preşedinte şi guvern. Purtătorul său de cuvânt a negat că aceasta ar însemna o dare înapoi, dar Kravciuk a anticipat aproape cu siguranţă că în parlament primul decret va fi confruntat cu opoziţia. De asemenea, deputaţii naţionalişti s-ar putea să ridice obiecţii faţă de un acord încheiat la Moscova săptămâna trecută cu preşedintele rus, Boris Elţin, vizând divizarea flotei din Marea Neagră.

La reuniunea guvernului din 21 iunie s-a insistat asupra consecinţelor economice ale soluţionării grevei de 12 zile a minerilor. Toate din cele 250 de mine din estul Ucrainei, cu excepţia a 26, şi-au reluat lucrul după ce negociatorii guvernamentali le-au oferit anterior creşteri salariale şi alte beneficii. Primul vicepremier, Iukim Zviagilsky, un conservator care a primit mandat să pună capăt grevei minerilor, a cerut miniştrilor să dubleze practic salariul minim lunar, acesta ajungând la 40.000 de karbovaneţi (aproximativ 12 dolari). "Mă opun unor asemenea măsuri populiste", a replicat Kucima, potrivit agenţiei Ukrinform. "Ele nu vor face decât să cufunde şi mai adânc populaţia în sărăcie".

Ministrul muncii, Mikola Keskevici, a menţionat că punerea în aplicare a acordurilor asupra creşterii subvenţiilor acordate minelor, indexării salariilor şi reducerii impozitelor pe venit va costa guvernul foarte mult. Va provoca creşterea inflaţiei şi a deficitului bugetar şi va duce la prăbuşirea monedei naţionale. "Cheltuieli atât de mari într-un viitor apropiat nu pot însemna decât prăbuşirea totală a economiei ucrainene", a declarat el ulterior.

Vicepremierul ucrainean a menţionat săptămâna trecută că majorările de preţuri şi salarii au dus la explozia deficitului bugetar de şapte ori, la şapte trilioane karbovaneţi (1,8 miliarde dolari) într-o lună.

Rubrică realizată de Ileana IORDACHE

LUMEA

Nr. 26 (1545) • 1-7 iulie 1993 • I.S.S.N. 1220-4366

LUMEA ÎN TOP. Ileana Iordache
2

EDITORIAL
5 Schimbare de ritm. **Mircea Bărbulescu**

INTERVIURI
6 "F.D.S.N. este şi va rămâne un partid de centru-stânga". **Adrian Năstase**
7 "Turcia poate deveni o veritabilă placă turnantă". **Alexandru Mărgăritescu**
35 "Calea spre un acord de pace este deschisă". **dr. Ephraim Sneh**
35 "Acceptăm o confederaţie cu Iordania". **D.R. Nabeel Shaath**
8 Puterea în... bermude
9 Cât de serioşi pot fi... ziariştii. **Mirela Iamandi**

TELEFAX. Ana Maria Tatovici
10

DOSAR
Sănătatea noastră cea de toate zilele (partea I)
11 - "Sănătatea înseamnă libertate"
13 - Sărăcia este boala sănătăţii noastre
14 - Medicul ca şi soldatul
16 - Reforma şi reformatorii ei. **Grupaj realizat de Elena Gugu**

LUMEA ÎN EVENIMENTE
17 Comunitatea Europeană. Clarificări, dar şi neîmpliniri. **Dinu Bucşan**
19 C.S.I. Schimbare de accent. **Alexandru Antonescu**
21 Sarajevo. Pro şi contra embargoului. **Ioana Bărbulescu**
31 Reuniunea G-7. Un rău nu vine niciodată singur...
32 Baku. Prea mulţi pentru o singură ţară. **Alexandru Antonescu**
33 Tokio. O reformă dorită şi nedorită. **Cristian Moanţă**

DE LA VEST LA EST
22 "Emigraţie şi imigraţie zero". **Jérôme Cathala**

LA EST DE VEST
23 Internaţionala neagră... **Radu Budeanu**

1001+1. Ana Maria Tatovici
24

OPINII
34 Ipocrizia germană. **Henri Zalis**

SPECIAL
Germania închide ochii?
27 - Pace pentru toţi.
28 - O insulă a salariilor mari. **Grupaj realizat de Odette Hanganu**
29 - Şi pacea e o afacere. **Josef Joffe**
30 - Renunţarea la politica "uşilor deschise". **Vasile Crişu**
42 Paris. Semnificaţiile unui atentat. **Eva Galambos**
43 În urmă cu 50 de ani a debutat celebrul proiect Manhattan. **Nicolae Chilie, S. Morcovescu**

DIASPORA
37 Nicholas Pora: "Să ţinteşti cât mai sus, dar să nu uiţi de unde ai plecat"

SERIAL
38 Generalul Dietrich von Choltitz. Cum a fost salvat Parisul? **Traducere şi adaptare Andrei Căpuşan**

LUMEA ÎN DIALOG
45

editorial

Schimbare de ritm

Atacat şi de la stânga şi de la dreapta, cu neostoită şi egală vigoare, cabinetul Văcăroiu pare să fi ales şi el calea atacului. Mai multe argumente stau în sprijinul afirmaţiei. Primul se referă la dublarea, chiar la triplarea ritmului de lucru al maşinii guvernamentale. Şedinţe succesive de guvern în cadrul aceleeaşi săptămâni, deplasări ale primului ministru la camerele Parlamentului, declaraţii în cascadă ale înalţilor funcţionari, iată doar câteva exemple. Al doilea argument priveşte o suită de proiecte de legi şi acte normative promovate cu deosebită urgenţă. Dintre acestea, cele privind regimul caselor naţionalizate, posibilitatea pensionării în avans a şomerilor, noi forme de sprijin pentru categoriile defavorizate ale populaţiei şi alinierea salariilor la creşterea reală a preţurilor ocupă capul de afiş. Al treilea argument, complementar primelor două, este constituit de **primul document nemijlocit de sprijin**, *negociat şi semnat cu promptitudine maximă de partidele ce asigură fragila majoritate parlamentară.*

De unde această schimbare de ritm? O explicaţie, cea mai simplă deşi fundamentală, este aceea că primul ministru a înţeles, în sfârşit, ca "aşa nu se mai poate". Semnalelor tot mai alarmante din acest punct de vedere li s-au adăugat atitudinea fermă a opoziţiei (dispusă să-şi asume guvernarea) şi crescânda preocupare, îmbrăcând un nemijlocit caracter politic, a opiniei publice faţă de scandalurile de corupţie vizând vârfurile puterii. Apropiata Conferinţă Naţională a partidului de guvernământ (FDSN) constituie şi ea un subiect preocupant pentru actualul cabinet. Nu este exclus ca unificarea fracţiunilor adverse să aibă ca preţ sacrificarea unei părţi din echipa dlui Văcăroiu, considerată incomodă fie de una, fie de ambele părţi angrenate în conflict.

În sfârşit, semnale ce pot explica actuala dinamică guvernamentală pornesc din zona Cotrocenilor. Pelerinajul de partide, ligi şi asociaţii la preşedintele Iliescu, de proporţii nefireşti acum, în prag de vacanţă, inclusiv parlamentară, constituie un necesar semnal de alarmă, receptat ca atare de cei vizaţi direct. Trebuie menţionat că ulterior convorbirilor purtate, preşedintele Iliescu deşi şi-a reafirmat sprijinul faţă de actualul guvern, a punctat o serie de probleme majore încă nerezolvate. Mustrare diplomatică care trebuie însă plasată în actualul context critic. De proporţiile căruia pare să fi devenit, în sfârşit, conştient şi dl Nicolae Văcăroiu.

Mircea BĂRBULESCU

interviu

"F.D.S.N. este şi va rămâne un partid de centru-stânga"

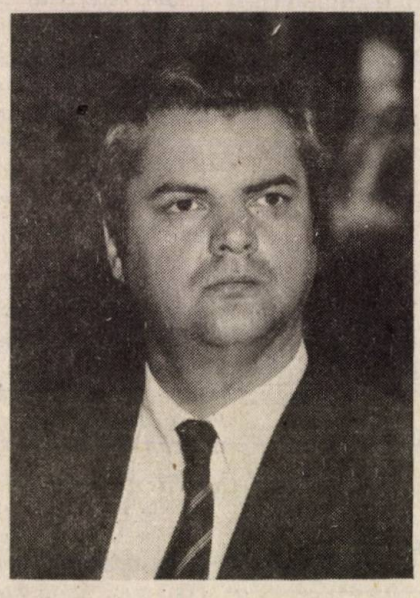

Interviu cu dl. ADRIAN NĂSTASE, vicepreşedinte al FDSN, preşedinte al Camerei Deputaţilor

— Ce reprezintă ultima scrisoare adresată organizaţiilor FDSN din teritoriu, cu doar trei săptămâni înaintea începerii lucrărilor Conferinţei FDSN?

— Scrisoarea trimisă de către Biroul Executiv Central al FDSN către organizaţiile locale reprezintă un al doilea moment dintr-un veritabil "brainstorming" iniţiat în interiorul partidului, în pregătirea Conferinţei Naţionale. După dezbateri prelungite s-a ajuns la această formulă. Sigur, are şi ea imperfecţiunile ei, în sensul că nu conţine răspunsuri ci mai mult întrebări, este drept mai bine organizate şi structurate, asupra problemelor ce ar trebui să fie dezbătute la nivelul organizaţiilor locale. Aşteptăm comentarii, răspunsuri şi opinii, urmând ca în funcţie de acestea să pregătim pentru Conferinţa Naţională un document mai amplu care să fie un "background paper", un text de reflecţie pentru dezbaterile din cadrul conferinţei.

— Putem depăşi această formulă de "text de reflecţie" vorbind de amorsarea luptei politice în cadrul FDSN?

— Eu nu aş vedea lucrurile în acest fel. Noi am încercat pe cât a fost posibil să organizăm dezbaterea noastră de idei în jurul unor opinii şi nu în jurul unor persoane. Din acest punct de vedere sigur că din motive partizane altor formaţiuni politice s-a încercat să se forţeze o identificare între anumite idei şi anumite persoane. Dar noi am încercat să evităm acest lucru pentru că el ar fi fost foarte periculos.

— Aţi reuşi până la capăt să evitaţi acest lucru?

— Sper că da.

— Ce vi se pare cel mai important pentru acest moment?

— Să construim împreună în cadrul partidului un mesaj credibil şi în mod treptat să facem să participe cât mai mulţi oameni la realizarea profilului de partid modern pentru FDSN.

— Este vorba de reformularea doctrinei sau de găsirea unei doctrine?

— Imi este foarte greu să răspund la această întrebare. Pentru că multe dintre partidele de după '89 au pornit la drum în condiţiile de saturaţie ideologică existente înainte de acest moment mai curând cu valori abstracte, generale: drepturile omului, democraţie, economie de piaţă etc. Deci mai curând anumite teze pragmatice, bazate în mare măsură pe charisma liderilor. Din acest punct de vedere este necesar ca principalele partide în acest moment să-şi adâncească mesajul politic. Nu mai este, eventual, suficient să spui "social-democraţie". Sunt foarte multe partide care ridică această umbrelă deasupra structurilor proprii fără să le fie însă clar accepţiunea lucrurilor. Internaţionala Socialistă cuprinde de exemplu zeci de nuanţe, nu numai culori, mergând de la stânga conservatoare până la formule neoliberale. FDSN rămâne pe zona de centru-stânga care şi-a asumat-o de la început şi aş spune chiar în continuarea vechii formule a FSN. Din punctul nostru de vedere FSN s-a deplasat spre centru; încearcă acum să revină cu o parte din membrii săi dar o altă parte are mai curând o orientare liberală. Acest lucru la noi este de neconceput; formula pe care mergem este de centru-stânga, o formulă social-democrată pe care încercăm să o articulăm din ce în ce mai bine.

— Acceptaţi triada social-democraţie/democraţie creştină/liberalism?

— Cred că respectiva triadă nu reprezintă la noi o realitate, cel puţin în acest moment. Poate fi însă o formulă pentru viitor. Deja se poate observa o anumită coagulare a forţelor politice. Pe linia tradiţională creştin-democrată PNŢCD trăieşte într-o anumită dificultate din acest punct de vedere. Pentru că legându-se puternic de accepţia democraţiei creştine în Occident ar trebui să se situeze pe o poziţie de centru-dreapta. Or, tradiţia sa antebelică îl plasa mai curând ca partid de centru-stânga, cu o puternică componentă de protecţie socială. Deci, din acest punct de vedere zona creştin-democrată este la noi într-o anumită stare de tensiune. Este clar însă că PNŢCD, în momentul de faţă, este un centru de polarizare pentru această doctrină, cel puţin prin legăturile externe stabilite.

— Cine conduce la ora actuală FDSN? Putem vorbi de un lider al partidului?

— FDSN are un Birou executiv central format din 35 de persoane. Aici este probabil unul din elementele de slăbiciune ale acestui partid în clipa de faţă. Vom încerca probabil să dezbatem în ce măsură putem organiza nişte structuri mai flexibile, poate, pe mai multe paliere, dar în orice caz cu capacitate de acţiune mult mai rapidă. Acest Birou, care ar fi trebuit să se întâlnească conform statutului o dată pe lună, se întruneşte acum săptămânal, evident datorită problemelor care nu aşteaptă. Dar într-un grup de 35 de oameni este

foarte greu de luat decizii. Biroul are un preşedinte, dl Oliviu Gherman; avem apoi vicepreşedinţii partidului dintre care a fost desemnat un locţiitor pentru preşedinte, şi acela sunt eu; avem şi un al doilea locţiitor, imediat după mine, şi acesta este dl Dan Mircea Popescu. Urmează apoi ceilalţi vicepreşedinţi şi secretarii partidului. Avem departamente... sub aspect formal lucrurile sunt clare şi evidente. Trebuie însă neapărat să creăm o structură mai flexibilă.

— Mai rămâne problema liderului...

— Ce se întâmplă... lider înseamnă mai mult o formulă pentru o situaţie de fapt. La noi, la FDSN, formula consacrată este cea de preşedinte/vicepreşedinte. Formula de lider sugerează o structură paralelă. Cred că noi avem nevoie de structuri cât mai bune, care să nu resimtă nevoia de lider, ci să permită exprimarea clară şi liberă a tuturor punctelor de vedere.

"Turcia poate deveni o veritabilă placă turnantă"

Interviu cu
dl ALEXANDRU MĂRGĂRITESCU,
ambasadorul României în Turcia

— Dle ambasador, v-aş propune pentru început să abordăm problema spinoasă a contingentării în ceea ce priveşte exportul României. Pentru că aceste contingente sunt generoase...

— În momentul în care ne-am pune însă problema să umplem contingentele vom vedea că nu mai mult de 25-30 la sută din disponibilităţile noastre de export ar putea pătrunde pe pieţele occidentale. Restul de 70-75 la sută va trebui dirijat spre alte pieţe. Unde? În primul rând trebuie, pas cu pas, să ne refacem piaţa pe spaţiul fostei Uniuni Sovietice. Trebuie să utilizăm pârghia pe care Turcia o deţine în vederea penetrării cu cantităţi mai mari în republicile turcofone. De asemenea, tot prin Turcia putem penetra pe pieţele Orientului Mijlociu.

— Aşa cum s-au derulat relaţiile comerciale până acum, unde credeţi că ar trebui intervenit pentru o eventuală îmbunătăţire?

— După părerea mea relaţiile economice cu Turcia sunt încă modeste. Până anul trecut a existat un schimb total de circa 400 milioane de dolari din care două treimi (ca export) revin României. Paşi prea mari încă nu s-au făcut. Iar cei care ar trebui întreprinşi trebuie situaţi în afara comerţului ocazional. Avem nevoie de contracte de lungă durată.

— Vă referiţi la contracte guvernamentale?

— Nu, la contracte legate de firme solide româneşti, pentru care ar trebui găsită o finanţare corespunzătoare. EXIMBANK- ul românesc ar trebui să se implice mai mult pentru stimularea exportului nostru, aşa cum EXIMBANK-ul turc se preocupă pentru firmele lor. În Turcia s-a pus la dispoziţie un credit de 50 milioane dolari, suplimentat apoi cu încă 75 milioane. Numai aşa oamenii de afaceri turci au putut depăşi un export spre România de circa 100 milioane de dolari.

— Cum am putea noi să depăşim această barieră?

— Pe mai multe canale. În primul rând prin găsirea unor forme de punere în contact a societăţilor private. Crearea în Turcia a Consiliului economic al oamenilor de afaceri româno- turc, este, din acest punct de vedere, o binefacere pentru ei. La noi nu s-a realizat încă un Consiliu asemănător. Apoi, trebuie implicate organizaţiile guvernamentale prin acordarea de credite. Bineînţeles, în condiţii reciproce. Şi, în sfârşit, EXIMBANK-ul trebuie să asigure întreprinderilor productive şi de comerţ, care încă sunt de stat, credite pentru exporturi complexe.

— Dar, excelenţă, noi suntem confruntaţi cu penetrarea capitalului turc sub forma micilor firme, care apar cu sutele... În ceea ce ne priveşte pe noi, românii, înregistrăm un val mult mai mic pe piaţa turcă.

— Există într-adevăr acest dezechilibru şi el provine, în esenţă, din faptul că oamenii de afaceri turci provin în principal din mica industrie, care la noi nu a existat. Mica industrie la noi a fost comasată în UCECOM, CENTROCOOP, şi... cam atât. Sau întreprinderi de interes local, care nu erau profilate pe producţia de piaţă. Exportul la noi era realizat în proporţie covârşitoare de industria de stat care se reprofilează mai greu decât mica industrie. Pe fond vorbind, încă 2-3 ani nu ne vom putea baza pe industria noastră mică. Exportul nostru încă se bazează pe produse de mare serie, în special din gama construcţiilor de maşini. Aici acţionăm cu succes. De exemplu, suntem pe cale să realizăm în Turcia o uzină de asamblare de autoturisme ARO.

— Dle ambasador, dacă ar trebui să daţi un sfat micilor oameni de afaceri români care se gândesc să pătrundă în Turcia ce le-aţi spune?

— În primul rând le-ar trebui o documentare mai largă, preferabil prin Camera de Comerţ. Să ţină apoi seama că dacă se gândesc să meargă pe linia bunurilor de consum, vor întâmpina mari dificultăţi. Pentru că Turcia a cumpărat o serie de tehnologii de la firme de reputaţie în acest domeniu. Turcii sunt astăzi în măsură datorită acestui lucru şi datorită manoperei ieftine să pătrundă astăzi la noi cu mai mult succes decât noi la ei. Sfatul meu pentru micii întreprinzători este să se orienteze, cel puţin la început, către industria de artizanat. Cu ea pot, realmente, sparge piaţa. Apoi să se implice în realizarea de piese de schimb pentru diverse utilaje. De exemplu, automobile. Noi putem produce mult mai ieftin subansamble diverse decât Turcia. Producţia agroalimentară, exportul ei, nu cred că poate fi competitiv pentru că noi înşine avem nevoie. Atenţie la negocierile cu oamenii de afaceri turci pentru că ei beneficiază de o şcoală fondată pe ani buni de experienţă. Dar vreau să mai lansez un semnal micilor noştri întreprinzători. Din informaţiile pe care le posedăm, ar putea penetra mult mai uşor în Ucraina sau alte ţări din CSI. Eventual, folosind chiar Turcia ca placă turnantă. Oricum, le doresc la toţi succes!

Interviuri realizate de
Mircea BĂRBULESCU

Între 17-20 iunie s-a desfăşurat, la Costineşti, colocviul internaţional "Publicul - Presa - Puterea". Publicul a participat mai puţin, Puterea - aşa şi aşa. Presa a fost, însă, de-a dreptul enervantă.

Puterea în bermude...

• Primul ministru, sosit cu elicopterul la Neptun, a asistat, împreună cu soţia, la parada modei prezentată de Casa de Modă Venus la "Vox Maris". Nu ştim cât de mult l-au impresionat pe dl. Văcăroiu manechinele care tindeau către... 2 metri, dar ştim că în meciul de tenis de a doua zi a dovedit un incredibil simţ al umorului. Nu ne-am fi plecat urechea la o asemenea bârfă dacă ea nu venea tocmai de la un membru al grupului "Divertis". •Dl. Mişu Negriţoiu... s-a dat în spectacol. Şi asta dansând neîntrerupt aproape o oră, cot la cot şi... corp la corp cu ziariştii din opoziţie, sub privirile îngrozite ale familiei abandonate undeva, pe canapeaua în semicerc. Ne-am dat seama că totul vizează popularitatea, dar nici chiar aşa... Ce-ar fi spus "Regretatul" să-şi vadă viceprim-miniştrii în asemenea posturi? Oricum a început să ne devină tuturor simpatic. O fi semn că va cădea? • Era să-l uităm pe purtătorul de cuvânt al SRI, dl. Nicolae Ulieru, tachinat încă de pe drum, când cineva care va asculta muzică la căşti a fost întrebat cu voce puternică, din spate: "Îl asculţi pe dl Ulieru?" Jurnaliştii au continuat cochetăria cu Puterea (a SRI-ului), invitându-l pe acelaşi domn la "Ring". L-am întrebat dacă doreşte o dedicaţie. Nu. Era prea de tot... Mai puţin sfioasă a fost în această privinţă "Libertatea" prin una din reprezentantele ei cu aspect comercial care părea că vrea să smulgă informaţii extrem de... secrete de la SRI. Nu ştim cât a reuşit. • Ziariştii au fost, de altfel, de-a dreptul obraznici. Şi Puterea s-a lăsat sedusă de ei. Respectiv dl. Hrebenciuc de o simpatică angajată a "Radio Contact"-ului, care l-a luat prin surprindere pe secretarul general al Guvernului, punându-i mâinile la ochi. Dar ce, nu este şi dumnealui om? • Ministrul învăţământului, reţinut şi amabil ca un ardelean ce se află, a încercat la un moment dat să o şteargă englezeşte din sala de conferinţe. "Ce faceţi, dle Maior, nu asistaţi la concluzii?" l-au întors din drum gazetarii. Dl Maior, de altfel "cel mai prezent" ministru, a trebuit să dea explicaţii, ca la şcoală. Că unde se duce, că de ce lipseşte, că va veni imediat etc. • Sub un soare arzător, dl. Caius Traian Dragomir admira în costum şi, ce-i drept, fără cravată, marea. Când l-am întrebat de ce această ţinută, mi-a povestit despre o universitate din California, unde seminariile se ţin în costum de baie, pe marginea piscinei. Decât să tânjeşti prefăcându-te interesat de colocviu... • De altfel unii nu am mai tânjit, ci chiar ne- am dus pe plajă, unde doi ziarişti de la revista "NU" - Cluj, citeau cu intonaţie articole despre pupeze şi cintezoi din **România Liberă** şi se exprimau în stilul titlurilor din **Evenimentul Zilei**. Ce înseamnă educaţia prin presă! • Tot pe plajă, dl. Adrian Dohotaru (MAE) discuta diplomatic, cu gleznele (pe care cu siguranţă nu şi le mai simţea) în apa mării. Afişa, însă, un zâmbet profesional, spre deosebire de dna Doina Jalea, purtătoarea de cuvânt a Guvernului, şi dra Iolanda Stăniloiu (una din predecesoarele ei) care, dând dovadă de eroism, au şi înotat puţin. Noi le priveam cu invidie şi ... compătimire, căci Marea Neagră era precum Coca- Cola - adică "Rece ca gheaţa". • Nu au lipsit dl şi dna Everac, împreună cu tableta, care nu au figurat, însă, printre eroii colocviului. Am fi vrut ca directorul TVR să ne recite din pastila de sâmbăta următoare dar am renunţat la idee. Numai şoferul dlui Everac îl vorbea de bine, ce-i drept, cu un aer cam stânjenit. • Dl Bogdan Baltazar privea şi dumnealui plaja de pe terasa "Forumului", imaginându-şi cum ar fi o croazieră pe o mare mai... europeană. Ca funcţionar BERD, şi- ar permite - considera dl. Baltazar; numai auditoriul credea că glumeşte. • Ne-am ros unghiile şi când i-am văzut pe amicii Nicolae Dide (PUSD) şi Serghei Mezaroş (MMPS) într-o superbă maşină străină, care s-a introdus în coloana oficială. • La întoarcere ca şi la ducere, autocarele "Scania" au fost însoţite de maşini ale Poliţiei care permiteau deplasarea în mare viteză. Trecătorii ne priveau curioşi, întrebându-se probabil ce personalităţi transportă ele. Ne-am simţit şi noi, un pic, nomenclaturişti.

Mirela IAMANDI

Cât de serioși pot fi... ziariștii

Un subiect atât de... năstrușnic nu-i putea lăsa pe ziariștii de la cele mai colorate gazete și pe câțiva politicieni care s-au aventurat până departe, pe malul Mării Negre - adică la Costinești - să poarte dezbateri cuminți și armoanioase. Și asta numai pentru motivul că nu sunt prea dese ocaziile în care oamenii puterii să compară în mijlocul unor jurnaliști obraznici și puși pe destabilizare, gata oricând să taxeze greșelile de exprimare și explicațiile cotite.

Așadar, unii au avut curajul să vină, alții, nu. Și absențele notabile, chiar dintre referenți, chair-mani și moderatori au dat motive unor participanți să considere "mișcarea" drept un eșec de proporții. Cu atât mai mult cu cât discuțiile au fost, în marea lor majoritate, conjuncturale, chiar periferice față de tematica propusă, altfel seducătoare : **Quo-vadis mass-media?** (informare și dezinformare prin presă; bursa știrilor și informațiilor; presa de senzație-presă de mare tiraj; prețul unui jurnalist), **Presa și lumea afacerilor** (jurnalist și om de afaceri; moralitatea presei și cupiditatea jurnalistului), **Presa și puterea** (accesul la informație și blocarea surselor; jocuri de culise în presă; moralitate și imoralitate în obținerea informațiilor), **Presa-sursă și purtător de imagine** (jurnalistul-om politic; extremismul în și prin presă).

Spectacolul pe care l-au oferit însă discuțiile pe tema "Presa și puterea" a justificat, prin el însuși, venirea noastră la Costinești - chiar dacă aceasta poate fi considerată o părere strict personală.

Dar să începem cu ziua de vineri când după ce am "divorțat" temporar de presa audio-video, ne-am pus pe vorbit vorbe. Adică, pe dat cu părerea fie în fond, fie în chestiuni de procedură, fără o regulă anume - ca semn al non-conformismului, bineînțeles. S-au iscat polemici între vorbitori și moderatori, s-au exprimat indignări, s-au făcut propuneri... îndrăznețe, toate într-un cadru umoristic, îmbinând armonios balcanismul cu latinitatea.

In aceeași notă, dl Eduard Victor Gugui - patron de presă și reprezentant al "**Canalului b**"- și-a manifestat nemulțumirea față de explozia din presa audio-video care, în opinia dumnealui, este "neacoperită prin programe". Apar, așadar, o multitudine de posturi private de radio și televiziune care obțin frecvențe fără ca patronii lor să aibă vreun pic de experiență. Nimeni nu l-a întrebat pe președintele MER (e vorba de același domn) cât de experimentat se consideră dlui. Asta pentru că i s-a "copt" o altă interpelare: "Ați dat șpagă la Televiziune?" După o ezitare răspunsul a venit cu sinceritate: "Da, am dat șpagă". Urmarea nu a lipsit - pentru binele poporului român. Care a putut urmări (de ce să nu recunoaștem) "Twin Peaks, unul dintre cele mai scumpe seriale de televiziune.

Dl Octavian Mitu, patronul trustului "**Topaz**", deci și al revistei "**Zig-Zag**", intens reprezentată, a pus o întrebare retorică: "Ce statut oferă titlul de ziarist?" Voia adică să întrebe dacă noi, presa, suntem vreun pic băgați în seamă. De noi nu știm sigur, dar dl Mitu a fost foarte "băgat în seamă" de George Hașeganu, purtător de cuvânt al Comunității albanezilor din România și reprezentant al publicației "Avanpost". Elegantul domn Hașeganu - care în final a renunțat la distincție participând la colocviu în papuci de casă - a vorbit despre "aroganța bănoasă a unui individ care nu se pricepe la presă" - stârnind astfel vii proteste din partea publicului și, mai ales, dinspre "corul antic" al ziariștilor din ultimele rânduri care "umorizau" luările de cuvânt.

De acest fenomen nu a scăpat nici Mircea Chivu, reprezentând IMAS - Institut de sondaje de care se leagă și numele lui Alin Teodorescu - absent de la Costinești. După inovații lingvistice ca "bucăți de ziar", "cotidiene pe zi", "persoane individuale" ni s-a mai servit o clasificare a publicațiilor: (**Ev. Zilei** - I categorie; **Dimineața, Vremea, Azi** - categoria a II-a; **Cotidianul, România Liberă** - categoria a III-a; **Meridian** - o categorie intermediară; **Gazeta sporturilor, Sportul Românesc** - categoria a IV-a), prilej cu care am aflat că cititorii **Evenimentului Zilei** au, în general, numai 10 clase și că ei au reprezentat **indecișii** în campania electorală situându-se între votanții lui Ion Iliescu și cei ai lui Emil Constantinescu.

Mai aproape de esența problemei a fost dl Mihai Coman - Decanul Facultății de Jurnalistică - care a vorbit despre spectaculos sau eficiență în ziaristică. Un personaj de remarcat a fost și dl Paul Coruț - reprezentând PUNR, autor al seriei "Quinta spartă", "Flugerul albastru", care ne-a mărturisit, fără frică, faptul că a lucrat în contraspionajul militar - în comandamentul armatei și, ca un cunoscător ce este, ne-a avertizat asupra dezinformării de către partide, prin intermediul presei.

După ce ziua de vineri a fost udată la discoteca "Vox Maris", week-end-ul a adus la "Forum" mai multe personalități politice - fără a-l uita, bineînțeles pe primul ministru, Nicolae Văcăroiu, așeziat de ziariștii din provincie, dl Mișu Negritoiu, ministru de stat, președintele Consiliului pentru Coordonare, Strategie și Reformă Economică, devenit cel mai popular ministru, dl Viorel Hrebenciuc - secretar general al Guvernului, dl Liviu Maior - ministrul Învățământului, prezent pe toată durata colocviului, dl George Ioan Dănescu - ministrul de Interne - care a dispărut rapid, dl Mihai Golu - ministrul Culturii, care s-a amuzat în tăcere, dl Valer Dorneanu - ministrul pentru Relația cu Parlamentul, care n-a reușit să aibă relații și cu Presa, dl Caius Traian Dragomir - senator independent, dl Tudor Mohora - deputat PDM, dl Eugen Dijmărescu -PD (FSN), dl Varujan Vosganian - deputat (Uniunea Armenilor din România), dl Napoleon Pop - secretar de stat (DIE), dl Adrian Dohotaru - secretar de stat (MAE). Nu a lipsit dl Bogdan Baltazar - fost purtător de cuvânt al Guvernului, actualmente funcționar BERD, căruia i s-a spus , pe șleau, că a devenit mai simpatic de când nu mai e la Guvern (!).

Cum am spus, era de așteptat ca subiectul "Presa și Puterea" să fie cel mai spectaculos. Nu însă pe atâta cât a ieșit. Căci ziariștii, pornind de la "punctul pe i" pus de Elena Ștefoi (**Dilema**) - referitor la lista neagră publicată de "**România Mare**" față de care Puterea, SRI nu au luat nici o atitudine - și-au dezlănțuit ofensiva profitând de prezența notabilităților. A apărut atunci ideea că aceștia din urmă și, prin ei, Puterea trebuie să țină seama de semnalele pe care le dă presa, de acuzațiile aduse de ea și chiar incitările apărute în gazete ca ... **România Mare**. Dl Victor Hrebenciuc a replicat că Guvernul nu putea reacționa la acest demers al dlui C.V. Tudor care este "când politician, când ziarist". Pe care dintre ei să sancționezi? "Iar dacă pe lista neagră se aflau președintele României și primul ministru?" a întrebat cineva. Un răspuns nemulțumitor a dat dl Valer Dorneanu care s-a dovedit, deși puțin iritat, neputincios în argumente. De altfel, chiar dl Mișu Negritoiu a evaluat reacția Puterii la acest colocviu ca fiind "modestă" fără a uita să remarce că "în spatele presei există jocuri politice, de cele mai multe ori".

S-a trecut apoi la atacuri... specializate. Florin Iaruversus, Mircea Hamza (PRM) cu acuzația că în campania electorală a făcut clipuri la TVR pentru FDSN, depășind astfel timpii de antenă alocați acestui partid. "Am făcut clipuri în calitate de persoană privată, pentru care am fost plătit", a răspuns dl Hamza defensiv și încurcat. Terenul, de data aceasta, nu-i mai era prielnic. Cum, de altfel, nu a fost nici pentru ceilalți reprezentanti ai autorităților. Un prilej, printre puținele, în care ziariștii s-au confruntat față, cu interpelații. Cu ce efecte, nu știm...

Dl Varujan Vosganian (UAR) dovedind o mare mobilitate de spirit și, mai ales, un apreciat simț al umorului a vorbit (serios) despre faptul că presa este singurul domeniu în care reforma este lăsată să se desfășoare spontan. "Avem teroriști în presă, meseriași, artiști și sectorul spontan prevalează asupra celui controlat". Evaluând Parlamentul, deputatul armean a găsit doar vreo "50-60 de oameni serioși" (fiind puternic aplaudat din sală) și a considerat că "Parlamentul actual este mai antireformă decât cel trecut".

Una peste alta, discuțiile i-au lăsat nesatisfăcuți pe mulți dintre participanți. Chiar dacă "atâta umor pe metru pătrat" (Mircea Druc) putea să inspire concluzii mai optimiste. Totuși, caracterul de improvizație organizatorică - remarcat numai în ce privește procedura dezbaterilor - i-a făcut pe unii să se întoarcă așa cum au venit. Pe alții nu, căci au plecat... mai bronzați.

Mirela IAMANDI

TELEFAX

★ TELEFAX ★

• **Clubul şomerilor.** În perioada 14-25 iunie a.c., patru experţi britanici au organizat la Neptun o serie de acţiuni în colaborare cu Ministerul Muncii având ca scop instruirea personalului din reţeaua de forţe de muncă şi salarii. Participanţii- salariaţi ai Oficiilor forţelor de muncă din toată ţara -beneficiază de cursul "Tehnica de mediere a muncii". Cu acelaşi prilej se lansează în România cluburile şomerilor, după modelul din Ţara Galilor al "job clubs". Proiectul este finanţat de Banca Mondială. • **Precizările premierului Văcăroiu în legătură cu presa.** La Costineşti, într-una din pauzele dezbaterilor de la Colocviul ziariştilor, primul ministru s-a întâlnit pentru prima dată cu gazetarii din judeţele ţării. Problemele ridicate de profesioniştii condeiului s-au referit la condiţiile precare de lucru în tipografiile provinciale, tarifele aberante pe care le impun unele tipografii (la care tipografii au salarii mult mai mari decât readactorii şefi), rezolvarea unor probleme legate de aprovizionarea cu hârtie, nivelul exagerat al TVA care se va aplica asupra publicităţii etc. Dl Văcăroiu a precizat că pentru activităţile din radio, Televiziune şi presa scrisă nu se va aplica TVA; că guvernul va sprijini modernizarea tipografiilor provinciale, dar că preţurile practicate de acestea se reglează prin economia de piaţă; că revistele lunare de cultură, cu o veche tradiţie la noi, a celor pentru copii şi tineret, care trec prin dificultăţi materiale, vor fi sprijinite financiar şi pe alte căi de către guvern pentru a nu-şi înceta apariţia. De asemenea, primul ministru a apreciat că tipografiile trebuie şi pot să treacă imediat la privatizare şi că se studiază posibilităţile prin care ziarele particulare să fie sprijinite printr-o impozitare preferenţială. • **Speculaţiile din presă în legătură cu o eventuală remaniere guvernamentală** sunt lipsite de temei, a declarat dl. Adrian Năstase la Conferinţa organizaţiei municipale Bucureşti a FDSN. Prim-vicepreşedintele acestei formaţiuni politice a considerat că este necesar să se transmită membrilor şi simpatizanţilor FDSN "un mesaj clar care să demonstreze potenţialul de deschidere şi permeabilitate al FDSN, precum şi disponibilitatea partidului de guvernământ de a dialoga cu celelalte partide ale spectrului politic, fie ele şi neparlamentare". • **Cazul Căciulaţi** a revenit în actualitate prin conferinţa de presă susţinută de Echipa Argentiniană de Antropologie Medico-Legală şi Internaţională Human Rights Law Group, care a prezentat raportul conţinând concluziile preliminare ale cercetărilor antropologice, arheologice şi medico-legale întreprinse în comun în zona domeniului Ghica. Concluziile desprinse diferenţiază două categorii de schelete, unele datând dinainte de secolul XX, fiind vorba de un cimitir necontemporan, iar altele presupunând "îngropări clandestine", afirmaţie care se bazează pe unele elemente obiective, cum ar fi "planul de evacuare din zona de graniţă cu Iugoslavia pe o lăţime de 25 km a unor elemente periculoase aflate în zonă", şi datat 14 noiembrie 1950. Acest plan cuprindea printre cele 25 de destinaţii pregătite bănăţenilor deportaţi ca "elemente periculoase" şi Căciulaţi. Amintim cititorilor că echipa care a întreprins cercetările este o organizaţie neguvernamentală care, prin metodele de arheologie şi antropologie, se ocupă de studierea şi investigarea crimelor politice din lume. Echipa a lucrat , printre altele, în America Latină, Kurdistanul irakian, Croaţia şi Filipine. • **Noii subprefecţi ai Capitalei**, domnii Eugen Pleşca şi Lucian Dumitriu, au fost instalaţi în funcţie în cadrul unei festivităţi desfăşurate la sediul Prefecturii Bucureşti. Dl Eugen Pleşca a fost şeful Baroului de avocaţi din Găeşti, iar în ultima prioadă a lucrat în cadrul Baroului de avocaţi Bucureşti. Dl Lucian Dumitriu, de profesie economist, a lucrat în mai multe domenii de activitate: Centrala industrială de echipamente şi automatizări; Bursa Română de Mărfuri; Direcţia Controlului Financiar de Stat al Muncipiului Bucureşti. • **Legea privind acreditarea instituţiilor de învăţământ superior şi recunoaşterea diplomelor pe plan naţional** a fost adoptată de Senat cu o majoritate de voturi. Menită să contribuie la dezvoltarea învăţământului românesc, inclusiv prin promovarea învăţământului particular, legea prevede, printre altele, că în vederea evaluării şi acreditării instituţiilor de învăţământ superior se înfiinţează Consiliul Naţional de Evaluare Academică şi Acreditare. Criteriile de evaluare şi acreditare se aplică atât instituţiilor de învăţământ superior de stat, cât şi celor particulare, criteriul constituindu-l performanţele absolvenţilor la examenul de licenţă. Astfel, primele trei serii de absolvenţi vor susţine acest examen la facultăţile de profil, cu tradiţie, stabilite de consiliul proaspăt înfiinţat şi vor primi acreditare facultăţile şi instituţiile de învăţamânt superior ai căror absolvenţi au promovat, în proporţie de peste 50 la sută, examenul de licenţă, din totalul celor trei serii. • **Comisia senatorială pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989**, în noua configuraţie, este următoarea: Valentin Gabrielescu (PNŢCD) - preşedinte; Sergiu Nicolaescu (FDSN) -vicepreşedinte; Ionel Aichimoaie (PD-FSN) - secretar; Plătică Vidovici Ilie (FDSN), Ioan Pop (FDSN), Victor Postolache (FDSN), Şerban Săndulescu (PNŢCD), Mircea Vâlcu (PUNR), Szabo Karoly (UDMR), Sabiu Ivan (Grupul civic-liberal), Gheorghe Răboacă (Partida Naţională PRM/PSM) membri. Hotărârea pevede ca, în urma continuării activităţii de cercetare a evenimentelor din decembrie 1989, Comisia senatorială să prezinte un raport la sfârşitul celei de a III-a sesiuni în luna decembrie 1993. • **Un nou comitet interdepartamental** s-a înfiinţat prin dispoziţie guvernamentală şi va avea ca obiect al muncii importul de bunuri vitale necesare economiei naţionale contractate în numele şi contul statului. Sunt considerate bunuri vitale pentru economia naţională produsele de natura resurselor energetice, resursele naturale de bază, îngrăşăminte, materii prime şi produse agroalimentare, medicamente deficitare. Programul de import fizic valoric şi calendaristic propus de acest comitet va fi aprobat de guvern iar importurile le vor face firmele care au câştigat licitaţiile. • **Nu se vinde pământ investitorilor străini, dar se poate concesiona** este decizia Parlamentului după dezbateri controversate. Textele în divergenţă sunt două articole din proiectul de lege pentru modificarea şi completarea Legii 35/1991 privind regimul investiţiilor străine. Parlamentarii din partidele de opoziţie şi-au reiterat poziţia cunoscută pentru vânzarea terenurilor investitorilor străini, în timp ce partidul de guvernământ şi din patidele susţinătoare şi de centru au fost contra. La votul deschis prin apel nominal, rezultatul a fost 174 voturi pentru şi 213 contra.

Ana Maria TATOVICI

TELEFAX

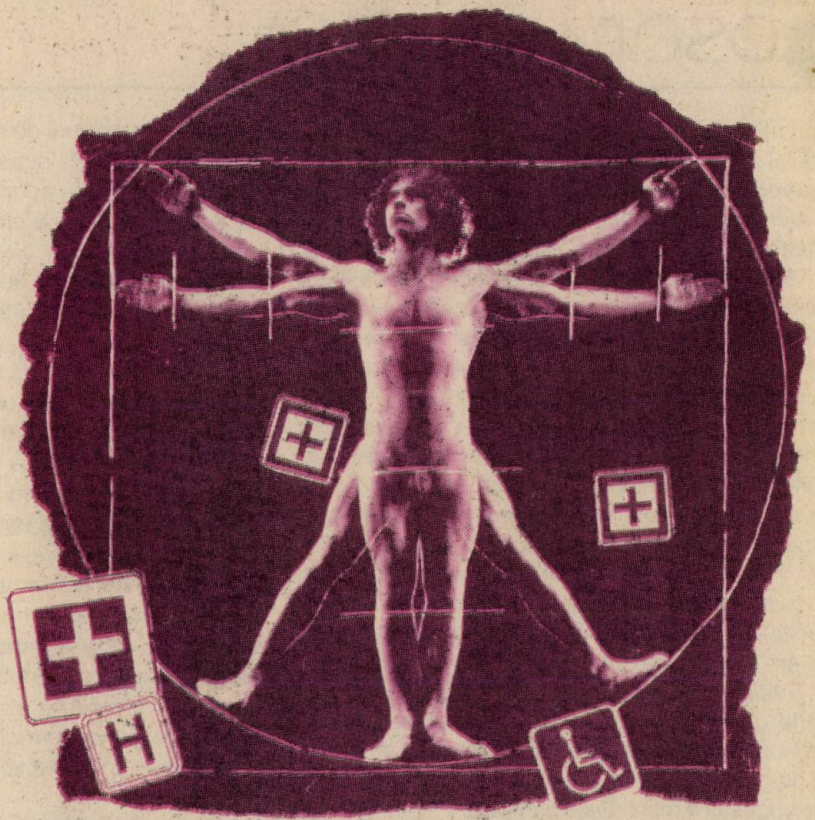

SĂNĂTATEA NOASTRĂ cea de toate zilele

"Sănătatea înseamnă libertate"

Această frumoasă şi sintetică reflecţie a dlui doctor Radu Bucur, director al Spitalului de Urgenţă, surprinde esenţa întregii discuţii pe care i-am propus-o despre starea de sănătate a poporului român.

Porneam la drum de la premisa riscantă că "românii sunt un popor bolnav" pe care, din experienţa directă şi prin informaţiile şi datele acumulate din interiorul sistemului medical, dânsul mi le putea confirma sau infirma.

● "Eu cred că poporul român e un popor **rezistent**. A rezistat la o alimentaţie pe care şi-a ameliorat-o cu ceea ce a găsit la sate, până când şi acestea s-au aflat în pericolul desfiinţării, deşi ele au menţinut sănătatea naţiunii. Românii s-au descurcat şi în acest sens este de remarcat **inteligenţa lor adaptativă** pe care n-o poţi întâlni la un popor tarat. A sporit însă **psihopatia de stradă**, agresiunea, criminalitatea, ca o expresie a libertăţii rău înţelese. După schimbările din '89 darwinismul este foarte puternic - legea celui mai tare este şi un reflex al zguduirilor sociale".

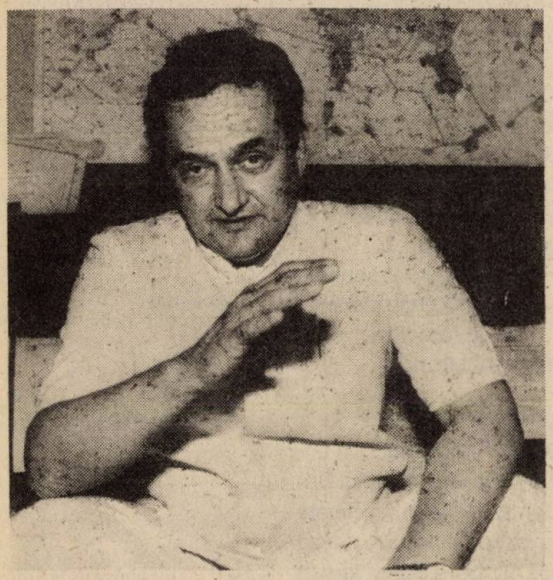

Există în aceste afirmaţii ale dlui Bucur câţiva termeni care se evidenţiază şi domină opiniile exprimate: "popor rezistent, inteligenţă adaptativă, psihopatie de stradă". Corelate sau nu aceste sintagme exprimă realităţi negative, de fapt: la români existenţa a fost percepută ca rezistenţă faţă de toate

● Poporul român e un popor rezistent

experimentele ce s-au făcut pe pielea lor - înfometare, depersonalizare, răsturnare a valorilor, acceptarea statutului de chiriaş al statului, frigul, întunericul, lipsa medicamentelor, iar, în prezent, experimentele politice şi economice de tranziţie, elucubraţii ale unor politicieni tot de tranziţie, fără vocaţie, proveniţi din mâlul aceleiaşi dictaturi a sărăciei tuturor. Inteligenţa adaptativă ar fi trebuit să fie capacitatea de schimbare, de progres dar în contextul dat de dl Bucur ea nu reprezintă decât capacitatea de a neutraliza răul ultim - moartea - prin amânări de la o zi la alta.

"Psihopatia de stradă", deşi aparent este un element nou, el nu este decât expresia unor instincte

reprimate sau oprimate anterior de rigiditatea controlului statal. Bătaia, atentatul la viaţa celuilalt, mojicia verbală nu sunt datini noi, ele se practicau doar în sfere mai mult sau mai puţin închise şi erau efectul lipsei de alternativă spirituală şi intelectuală.

"Matricea spirituală a poporului român e sigur bună, spune dl Bucur. Un popor care a acceptat orice opresiune, până la a-şi asimila opresorii şi a-i introduce în codul său genetic, începând cu romanii, înseamnă că are o sănătate spirituală bună care se reflectă în sănătatea fizică. Nu trebuie să confundăm aglomerările urbane cu întreaga ţară. Gândiţi-vă că amestecurile care s-au produs în Ardeal, de exemplu, prin căsătorii au fost de bun augur, au îmbogăţit elementul românesc, sporindu-l. Poporul roamân câştigă prin permanenţa lui. Nu putem să-l considerăm bolnav pentru că slăbiciunile biologice l-ar fi condamnat la dispariţie iar noi am demonstrat contrariul".

Evident că acest punct de vedere este unul foarte generos şi dovedeşte o conştiinţă de sine foarte puternică. "Ne-am îndoit ca trestia în vânt şi nu ne-am rupt", era expresia lui Vlahuţă, care descrie sugestiv o mentalitate particulară, specifică. Ne aflăm pe muchia unei lame de cuţit ce transformă întreaga existenţă într-o echilibristică de păstrare a unor teritorii prin toate mijloacele admisibile. În virtutea acestei viziuni i-am asimilat şi pe fanarioţi şi odată cu ei bacşişul, temeneaua ş.a.m.d. Desigur că în latura ideală importantă a rămas această capacitate de întrepătrundere cu orice, de topire a ceea ce ne e străin în propriile tipare. Pentru sănătate şi vigoare aceste lucruri sunt admisibile, pentru identitate mai puţin şi pentru tentaţia permanentă pe care o exercită compromisul asupra noastră.

• Din toate cele enunţate mai sus bineînţeles că rezultă o "modestie în faţa suferinţei" pe măsură. Intelectualii români suportă mai greu durerea şi conştiinţa bolii, mai ales că mulţi dintre ei sunt foşti ţărani deveniţi intelectuali, prin transferarea în mediul urban. Or, aici el este în cea mai deplină ambiguitate. Nu mai este ţăran şi, deci, nu mai are încredere în natură, a devenit fricos. Odată ce a ieşit din mediul său, şi-a pierdut libertatea şi capacitatea de a face faţă situaţiilor severe.

Mediul industrial urban a modificat polarizarea demografică iar oraşele au devenit nişte conglomerate umane care consumă mai mult decât produc, în timp ce relaţiile umane se alterează tocmai datorită pierderii identităţii iniţiale. Tipul uman urban este încă hibrid, nefixat încă, cu toate slăbiciunile ce derivă din această structură labilă. Ei au neselectate toate "apucăturile" unui orăşean - video, restaurant, cinematograf, - dar sunt încă dependenţi de mediul rural ca susţinere materială, deşi, spre nenorocirea lor, nu se mai pot întoarce acolo cu uşurinţă.

Reiese cu acuitate că şi dacă am exclude riscurile îmbolnăvirii, preponderente în mediul urban, dezechilibrul creat de politica ultimilor 25 de ani a dus la o precaritate a existenţei comunităţilor dominate în mare măsură de duplicitate. În mediul urban neprotejat, poluat, stresant, dominat de lipsurile deceniului trecut, acoperite de şuncile porcului crescut în coteţul părintesc, cu greu putem crede că au apărut oameni viguroşi şi cu discernământ.

• Iată însă cum au evoluat lucrurile în plan concret, nu în cel al ideilor, care poate fi mereu marcat de subiectivism, de unilateralitatea opiniilor.

Dl Bucur susţine că în ultimii trei ani "au sporit politraumatismele provocate de accidentele de circulaţie, au sporit accidentele coronariene şi infarctul de mezinter, adică trombozele intestinale. Al treilea capitol important al deteriorărilor fizice sunt agresiunile, cu săbii, topoare, cuţite şi orice alt fel de arme, ca urmare a jafurilor sau a atacurilor organizate. Au sporit intoxicaţiile cu pesticide şi numărul sinucigaşilor. Au scăzut, în schimb, accidentele de muncă. Aceste evenimente nu dovedesc însă o deteriorare bruscă a stării de sănătate, ci sunt o oglindire a situaţiei de tranziţie, care să sperăm nu se va permanentiza.

Să vedem însă ce spun statisticile la alţi indicatori:

- **populaţia** României este de **23 185 084** cetăţeni;
- **natalitatea** -11,9 în 1991 şi se află în scădere. Să adăugăm aici că deja se face remarcată o îmbătrânire masivă a populaţiei şi că, deci, suntem deficitari la schimburile de generaţii, de unde şi şansele destul de mici de regenerare rapidă;
- **avorturi** - 3 150 la 1 000 de născuţi vii;
- **mortalitate generală** - 13 la 1 000 de locuitori,
- **mortalitate infantilă** - 22,7 la 1 000 de locuitori;
- **sporul natural** - 1 la 1 000 de locuitori;
- **căsătorii** - 7,8 la 1 000 de locuitori;
- **tuberculoză:**

cazuri noi - 61,6 la 100 de mii;

cazuri noi la copii - 13,2 la 100 de mii.

De menţionat că, după afirmaţiile domnului Dobrescu, vicepreşedintele Comisiei pentru sănătate a Parlamentului României, situaţia se datorează unei epidemii de tuberculoză. Singura consolare ar fi că şi americanii au descoperit-o, ei care până acum nu au cunoscut această boală.

- **bolnavi spitalizaţi** - 4 413 300;
- **consultaţii** - 95 974 400 - 4,1 - consultaţii pentru fiecare locuitor;
- **tratamente** - 79 461 100 - 3,4 - tratamente pentru fiecare locuitor;
- **utilizarea paturilor de spital** - 242,6 zile/an;
- **durata medie de internare** - 11,5 zile/locuitor.

Desigur că statisticile sunt cifre moarte şi pentru majoritatea poate nu au relevanţă, dar trebuie să aibă pentru cei care susţin că se ocupă de sănătatea României. Nu cred că putem să ne lăudăm că pleznim de sănătate, indiferent dacă trebuie să disociem cauzele sociale de cele biologice. Fără a fi alarmişti e bine din când în când să ne amintim de perisabilitatea fiinţei noastre.

• Matricea spirituală e sigur bună

• Modestia în faţa suferinţei

• Tranziţia a însemnat deteriorarea bruscă stării de sănătate

Sărăcia este boala sănătății noastre

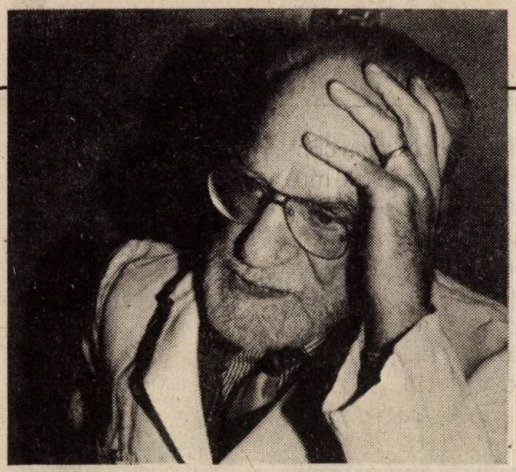

Interviu cu dl CONSTANTIN BĂLĂCEANU-STOLNICI

— Într-una din zilele dedicate dezbaterilor asupra medicinei civile şi militare, ministrul sănătăţii Iulian Mincu, a prezentat programele şi planurile de reforme preconizate de actuala conducere a ministerului, care sunt în mod stupefiant de o extraordinară deschidere spre liberalism.

Nu ştiu ce se va întâmpla în planul pragmatic, dar, în planul ideal, ceea ce ni s-a prezentat oferă perspective bune de soluţionare a marii crize a organizării reţelei medicale româneşti; 80 % din bugetul Ministerului Sănătăţii merge în spitale, care nu acoperă, de fapt, decât 15-20 % din nevoile populaţiei. Deci, ne aflăm în faţa unei neconcordanţe insuportabile între vechi şi nou care trebuie eliminată. Dar rămâne să menţionez că pentru a pune pe picioare o reformă a sistemului medical în România la nivelul existent în Europa e nevoie de 2 mii de miliarde de lei, adică aproape cât este bugetul naţional. Cifra spune tot prin dimensiunile ei, vis-à-vis de posibilităţile reale de abordare.

Dacă acest tip de reformă nu se poate aplica, cel puţin o reformă a gândirii în cadrul reţelei de sănătate trebuie începută: dezvoltarea structurilor periferice a medicinei ambulatorii şi restrângerea medicinei de spital. Asta implică reducerea personalului, care va provoca alte probleme, datorită lipsei de cadre tinere pregătite. Alţi ani se vor pierde pentru formarea unor promoţii competente de specialişti. În ceea ce priveşte privatizarea în domeniul medical, aceasta comportă un aspect politic pozitiv, dar şi unul pragmatic discutabil, pentru ca privatizarea ca să fie reală presupune o populaţie bogată, capabilă să plătească medicul.

Pentru crearea unei reţele private durabile trebuie creat un sistem de asigurări sociale eficient prin care să se poată asigura asistenţa medicală la orice nivel social.

— Ministrul sănătăţii trebuie să ceară bani de la guvern pentru a-şi reorganiza spitalele şi tot el împreună cu guvernul trebuie să organizeze un sistem de asigurare medicală momentană, până când se va crea acea clasă de mijloc capabilă să susţină o medicină privată. Privatizarea şi-a atins ţelul, cel puţin în două domenii: stomatologia şi farmaciile. Farmaciile au fost de fapt şi înainte de '45 private.

Acestea aveau însă în spatele lor un sistem de aprovizionare solid, astfel că în orice farmacie de ţară găseai acelaşi lucru ca şi pe Calea Victoriei, pentru că se impuneau nişte standarde pe care nimeni nu le putea eluda. Acum merge mai greu cu privatizarea lor pentru că tot acest personal birocratic ştie bine ce riscuri are de înfruntat şi mai ales ce pierderi va avea de suferit.

Cabinetele medicale private sunt destule dar înainte de război acestea reprezentau majoritatea. Ele asigurau în principal asistenţa medicală prin mecanisme foarte simple, dar românii aveau şi bani.

— Ce şanse acordaţi reţelei medicale româneşti

?

— Cum era organizat sistemul de sănătate înainte de 1944

?

— Înainte de '44, grosul sistemului de sănătate era organizat de Ministerul Sănătăţii. În Bucureşti însă, era o situaţie mai specială, ca şi la Iaşi. Existau încă din epoca fanariotă nişte spitale care aparţineau unor fundaţii private. Aproape toate spitalele din Bucureşti erau ale celor două fundaţii: Eforia Spitalelor civile şi Aşezămintele Brâncoveneşti. Toate erau bazate pe venituri proprii determinate de donaţiile făcute de familia Brâncovenilor, Ghiculeştilor, Cantacuzinilor şi Bălenilor. Din veniturile moşiilor se întreţineau spitalele care funcţionau gratuit pentru populaţie. Aceste spitale erau administrate de epitropii sau eforii, formate din membrii familiilor respective.

Mai erau şi spitalele Asigurărilor şi spitalele Ministerului Sănătăţii. În afara acestora mai erau sanatoriile private. Prima categorie enumerată de mine nu erau instituţii lucrative, dar sanatoriile erau ca Sanatoriul Elisabeta sau Gerota sau Antoniu, unde mergeai, închiriai o cameră şi închiriai şi medicul pe care îl voiai.

Dincolo de aceste instituţii erau o mulţime de cabinete private, pe fiecare stradă aproape 2-3 medici.

?

— Cum era dotarea acestor spitale şi cum se realiza ea

— Dotarea lor se afla în răspunderea Eforiei Spitalelor civile. Exista un **gentleman agreement** între Eforie, Universitate şi Ministerul Sănătăţii. Eforii se obligau să respecte toate standardele impuse de minister. Tot eforiile făceau în aşa fel ca atunci când se scoate la concurs un post de medic primar, pentru că nu exista această pletoră de medici primari, prin consens se stabilea că cel care va obţine

— Ce-i ce făcut

?

postul de medic primar va fi şi şeful catedrei respective. Astfel că aceeaşi persoană asigura pentru Eforie postul de medic primar iar pentru Universitate postul de profesor. Deci nu exista o ruptură între practica medicală, cercetare şi învăţământ. Garanţia, însă, era dată de seriozitatea concursurilor. Mentalitatea era fundamentală pe valori. Aşa se şi explică nivelul performant al şcolii de medicină româneşti.

— Nu. Filtrele erau atât de multe şi de severe că nu se puteau strecura ambiguităţi. Încă de pe băncile şcolii studenţii erau încărcaţi de răspunderi profesionale care operau cele mai corecte selecţii. Erau externatul - în timpul căruia prestai servicii pentru spital în timpul zilei, internatul, când locuiai în spital şi răspundeai de tot ce se întâmplă acolo. Era o reală emulaţie. Urma secundariatul şi primariatul.

— Nu mai reţin date exacte, dar, în primul rând, era o populaţie mult mai tânără. Media de viaţă era mai mică. După război, odată cu apariţia antibioticelor a crescut şi media de vârstă, deci şi polipatologia cronică. Mijloacele terapeutice erau altele, mai puţine, iar oamenii mergeau mai puţin la medic. În prezent se descoperă însă mai multe boli iar investigaţiile sunt mult mai sofisticate.

— Realitatea o vom putea sesiza numai prin compararea cu ce s-a întâmplat la noi şi ce s-a întâmplat într-o altă ţară, cum este Spania de exemplu, dar care nu a trăit sub un regim dictatorial. Diferenţele sunt dezastruoase din două motive - un motiv derivă din consecinţele pe care le provoacă un regim comunist în general, şi al doilea caracterul special al regimului nostru, care a ignorat cu bună ştiinţă sănătatea publică şi individul.

— Înainte era altceva. Un funcţionar român avea acelaşi salariu că un funcţionar de la Paris, iar un medic nu avea venituri mai mici decât orice alt medic din Europa. Trebuie reţinut, însă, că dintotdeauna a existat o relaţie personală între medic şi pacient. Atenţiile nu sunt o noutate la noi. Chiar în regimul comunist medicii au fost privilegiaţi material şi social, chiar dacă în mod neoficial. Era nevoie de ei. Sigur că nu se pot face comparaţii cu calitatea vieţii din Occident, dar era incomparabil cu cel al muritorilor de rând. Medicii au fost protejaţi strategic. Ei asigurau sănătatea, deci producţia.

— Sigur că există, dar răul cel mai greu de depăşit este sărăcia.

— Existau diferenţe între nivelul calitativ al sistemului nostru şi celelalte sisteme europene

— Care era starea de sănătate a oamenilor vis-à-vis de oferta sistemului de sănătate

— Credeţi că regimul de viaţă nu a avut consecinţe directe asupra sistemului de viaţă

— Care este relaţia pacient-medic sau care este poziţia medicului în societate, înainte şi, chiar, după '45

— Ce concluzie aţi exprima în încheiere. Există o speranţă de revenire la normalitate

Medicul ca și soldatul...

... n-ar trebui să aibă viaţă personală, parafrazându-l pe Nichita Stănescu. Dar să vedem cum stau lucrurile, de fapt. În România există 40 de mii de medici pentru cele 23 de milioane de locuitori, adică 1 medic pentru 575 de locuitori. Poate că asta nu ar fi prea important în sens pozitiv sau negativ, dar datorită îmbătrânirii cadrelor medicale urmează pensionări masive şi firesti care vor deregla însă raportul locuitori-cadre medicale. Iminenţa acestui fapt priveşte atât cadrele specializate, cât şi cadrele medii, care sunt în număr de 125.947. Pensionarea multora dintre ei va lăsa locuri goale, dar, bineînţeles că nu dezactivarea lor este problema, ci imposibilitatea de a-i înlocui cu cadre noi, pregătite adecvat.Unii medici susţin că sunt necesari 10 ani pentru refacerea personalului specializat necesar. Până acolo să discutăm însă asupra condiţiei materiale, sociale, umane a medicului român, aşa cum ne-a fost prezentată de dr. **Dragoş Nicolescu, preşedintele Camerei federative a medicilor din România**.

"Motivul primei noastre greve în 1991, care a durat 4 săptămâni, a fost nerecunoaşterea statutului medicului, valoarea profesiei sale pentru societate. Eram amestecaţi laolaltă cu frizerii, cu contabilii, acest fapt având consecinţe directe şi asupra salarizării. În momentul în care guvernul a acceptat să semneze un protocol în care recunoştea valoarea corpului medical pentru starea naţiunii greva a încetat. Anormal a fost însă că dl. Roman a refuzat întâlnirea cu noi pentru că ştia că noi nu ne putem permite o grevă totală. Nu ne puteam ignora pacienţii cu desăvârşire. Nici legea şi nici morala profesiei nu ne permit acest lucru. În cele din urmă, Parlamentul a semnat o moţiune de sprijin, fapt inedit, pentru un corp profesional în grevă".

Deci, prin mijloacele luptei sindicale, medicii au reuşit să- şi câştige un drept, nu o concesie, acel drept care pune în valoare diferenţele reale dintre oameni. Deşi un guvern declarat democrat, guvernului Roman îi era greu să se debaraseze de viciile egalitarismului comunist, nivelând cu indiferenţă tot ce se afla în afara sferei puterii.

Tot atunci o comisie formată de Ministerul Sănătăţii prin negocieri, în iulie-august 1992, a stabilit principiile de bază ale profesiei de medic şi proiectul de statut al "Ordinului medicilor".

Principiile de bază ale profesiei au fost impuse guvernului Stolojan printr-o nouă grevă, de avertisment de data asta. Important era ca medicii să-şi obţină independenţa profesională în cadrul societăţii, să se desprindă din marea masă a funcţionarilor publici, supuşi indicaţiilor uneia sau alteia dintre cele trei puteri statale. A impune de fapt că medicul este supus jurământului lui Hypocrat şi nu vremelniciei unor funcţionari aleşi sau numiţi, ceea ce înseamnă în fond a respecta dreptul bolnavului la îngrijire.

În dialogul cu dl. Stolojan, doctorul Nicolescu a susţinut următorul punct de vedere: "Corolarul independenţei profesionale este responsabilitatea. Îi iei din independenţă, medicul nu se mai simte complet responsabil argument asupra căruia primul ministru a căzut de acord.

• Problema spinoasă la ora actuală este "Ordinul medicilor", asociaţie cu caracter profesional care urmăreşte activitatea medicală, afirmând sau infirmând competenţele profesionale, sancţionând

abaterile de la deontologia sau de la practica profesiei. Această asociaţie este obligatorie şi ea este consfinţită printr-o lege votată de Parlament". În baza acestei legi, această asociaţie primeşte competenţe normative (face codul deontologic al profesiei), primeşte competenţe jurisdicţionale, devine un tribunal al egalilor, care judecă după criterii precise, acele cauze delicate privind ştiinţa şi arta medicală ce nu sunt surprinse de codul penal. Acest tribunal al medicilor este ales în mod foarte democratic, conform unui selecţionism real. Acest tribunal mai are şi competenţe administrativ-profesionale care atestă specialitatea declarată de medicul practicant."

Statutul ar fi trebuit după redactare să fie supus Parlamentului, numai că după instalarea la conducerea Ministerului Sănătăţii a doctorului Iulian Mincu toate datele acestei probleme au fost bulversate. Noul ministru a redactat un nou statut şi a instituit un alt Ordin care are personalitate juridică, dar care nu a fost aprobat de Parlament.

"Judecătoria sectorului 3 a recunoscut în 14 aprilie 1993 existenţa Ordinului ca persoană juridică "**de drept public**" şi acest mic amănunt cere de la sine recunoaşterea de către Parlament prin lege a acestei asociaţii. Deci hotărârea era nulă de drept. (De atunci s-a trecut la amânări şi tergiversări) Mai mult decât atât, în 12 aprilie 1993 dl. Mincu, în ordinul său referitor la metodologia concursurilor şi examenelor scria că medicul care este înscris în Ordinul medicilor primeşte două puncte în plus la notă, deşi Ordinul nu există încă. Doar pentru a-şi asigura succesul, făcea prozelitism pe puncte. Ulterior, în 7 mai 1993, la medierea cu sindicatul medicilor, dl. Mincu a susţinut că **nu cunoaşte** statutul Ordinului a cărui înfiinţare el însuşi o promovase şi o avizase".

● Aceste poziţii contradictorii sunt de fapt expresia cea mai evidentă a rupturii dintre conducere şi corpul profesional real. "La început", spunea dl. Dragoş Nicolescu, am crezut că s-ar putea să fie în situaţia multor oameni din ţara asta care chiar dacă au fost beneficiari ai regimului comunist anterior, fac eforturi reale să se adapteze la noua situaţie, dar după aceea mi-am dat seama că profesorul Mincu a ajuns în acest fotoliu la 68 de ani, după o viaţă întreagă trăită în anumite principii, ca angajat al Ministerului Învăţământului şi după un atac de paralizie suferit acum câtiva ani. Ne-am convins că în postura unui, eventual, manager al reformei sanitare dl. Mincu este absolut incapabil de ea, pentru că abia acum, la apusul vieţii sale, se confruntă cu asperităţile practicii medicale. În plus, faţă de predecesorii săi, dl. Mincu nu acceptă nici măcar dialogul şi este în stare în cazul contrazicerii opiniei sale să ia măsuri punitive".

Ce poate fi mai rău pentru a scoate din funcţiune un organism şi aşa depăşit de vreme, erodat de sărăcie, cu un personal prost plătit, de ani de zile condamnat să-şi facă meseria în condiţii primitive şi să supravieţuiască pe seama ciubucului, care dintr-o dată nu mai este dovada unor avantaje ci a unei umilinţe întreţinute premeditat.

Dl. Iulian Mincu, pe care un deputat l-a supranumit "moaşa" raţionalizării alimentaţiei, doreşte prin aceste metode pe cere le-a practicat, poate involuntar, căci nu existau altele, ca acum pe ultima sută de metri să-şi lege numele de o reformă sanitară "foarte liberală", de înfiinţarea din culise a "Ordinului medicilor", sperând că astfel să recupereze, să şteargă nemuritoarele amintiri ce ni le-a lăsat. Alături de dânsul stau Alexandru Oproiu, de o incontestabilă competenţă profesională, în timpul liber secretar de partid, şi doctorul Gorgoş, "călăul" psihiatriei româneşti, cel puţin aşa susţin colegii dânsului de generaţie, cel care hotăra cine e nebun şi cine nu, cui să i se administreze tratamentele psihiatrice necesare îmblânzirii revoltelor, când

● 1 medic pentru 575 de locuitori, adică 40.000 de medici

● În culisele "Ordinului medicilor"

● Valoarea medicului în societate

● Aceleaşi guri, alte sloganuri

● Reforma înseamnă curaj

pragul suportabilităţii era depăşit. Nu putem decât să salutăm reforma. Sănătatea noastră e pe mâini bune, dar e greu de acceptat că aceiaşi oameni simt nevoia să ocupe tot terenul decizional. Fie şi răscumpărare a greşelilor, dar de ce aici şi nu la mânăstire?

Am discutat cu dl. Dragoş Nicolescu şi alte probleme legate de condiţia medicului. La capitolul condiţiei lor materiale dl. Iulian Mincu s-a exprimat în timpul primei sale apariţii televizate că "medicii merită de trei ori salariul mediu pe economie".

"La ora actuală un medic debutant are pe hârtie 40 de mii de lei, adică puţin peste treizeci de mii de lei în buzunar. Medicul primar va avea 62 de mii de lei brut, deci cam 50 de mii de lei. În schimb, când s-a votat bugetul nu a depus nici un efort pentru creşterea acestuia". De aici pornind, lanţul vicios se extinde şi se menţine: bacşiş, trafic de influenţă, neajunsuri.

● Poziţia medicului faţă de eternul fenomen al bacşişului se va schimba oricum cu greu, dar în aceste condiţii nu se va întâmpla altceva decât să se adâncească tentaţia hăcuirii celui care depinde de el.

Medicina, sănătatea românească sunt măcinate de aceste boli cu rădăcini adânci: sărăcie, corupţie, incompetenţă. "E nevoie de mult curaj pentru a suporta reforma, schimbarea. Incompetenţa nu este un fenomen singular în medicina românească şi până când se va schimba propria mentalitate despre sine a medicului şi a locului său în societate trebuie dus acest război rece".

Facem reformă sanitară fără să putem comunica, de sus în jos se hotărăşte totul, ne împiedicăm de incompetenţă, dar nu avem cu ce o înlocui, nu avem resurse, nu avem programe realiste de schimbare.

Sănătoşi să fim!

Între bolile suportate de populaţie şi bolile care bântuie în reţeaua sanitară, România se zbuciumă să supravieţuiască.

Reforma și reformatorii ei...

Reforma sănătății publice face obiectul preocupării multor medici care privesc cu responsabilitate către viitorul profesiei lor. Am adunat câteva opinii legate de această **viitoare**, dar obligatorie reformă, care în mai mică sau mai mare măsură exprimă o stare de incertitudine asupra soartei acesteia.

Dl Constantin Bălăceanu-Stolnici o găsește extraordinar de liberală în planul ideilor, în plan pragmatici, însă, nu poate aprecia când aceasta va începe să funcționeze.

Dl Radu Bucur, directorul Spitalului de Urgență este de părere că textul emis de dl Iulian Mincu nu exprimă o determinare pentru momentul actual ci pentru viitor. "Se va", "vom încerca", "va fi"..., totul este plasat pe terenul așteptării și al probabilității. Spitalul de Urgență face parte dintre unitățile cuprinse într-un palin mai larg de autorizare a activității acestora, dar la momentul discuției noastre fondurile pentru alimentele pacienților nu sosiseră încă, așa că, în ciuda acordării autonomizare, spitalele nu prea au ce administra. Cu oarecare amărăciune dânsul spunea că "mai bine nici nu s-ar mai face", nu pentru că nu și-ar dori-o sau n-ar fi absolut necesară ci pentru că la ritmul în care se desfășoară lucrurile, reforma va demara numai la modul verbal.

Dl **Doru Dobrescu**, deputatul de Dolj, vicepreședintele Comisiei de sănătate, s-a declarat total împotriva concepției de reformă exprimate de ministrul Iulian Mincu.

"Dl Iulian Mincu pune în centrul reformei sanitare **privatizarea**, dar aceasta nu poate ține loc de reformă. Sigur că este nevoie de privatizare, ca o rețea paralelă, dar reforma sanitară în România trebuie să țină cont de condițiile specifice ale țării. În același mod declarativ dl ministru Iulian Mincu a spus că se va ocupa și de reglementarea situației învățământului privat, dar până acum nu avem nici un semnal. Acest fapt mă obligă să nu uit că dânsul este implicat în conducerea Universității particulare "Spiru Haret". Este imposibil ca interesele acesteia să-i fie indiferente. România este singura țară unde există facultăți de medicină private - 23, care sunt prin definiție improprii domeniului medical. Ca o dovadă a ineficacității sistemului privat în învățământul medical, închipuiți-vă că studenții facultății particulare de medicină din Craiova au învățat cum se fac disecțiile pe planșe, nu pe cadavre, pentru că evident nu au mijloacele necesare de realizare adecvată a condițiilor practice de învățământ.

Dragoș Nicolescu, președintele Camerei federative a medicilor, a opinat că reforma rețelei de sănătate este oxigenul supraviețuirii sănătății publice, iar privatizarea este o condiție esențială, dar nu așa cum s-a făcut până acum ci în cadrul unor programe, care să stabilească prioritățile și ritmul desfășurării procesului. Tocmai aceste amănunte esențiale lipsesc. În sănătate privatizarea trebuie să aibă coerență, specificitate și logică. În primul rând ea nu trebuie să fie arbitrară și întâmplătoare. După părerea dlui Nicolescu teama de reformă este teama pe care orice om o are de a face primul pas în beznă iar în cazul medicilor evident în reformă este "puntea suspinelor".

Citind textul elaborat în Ministerul Sănătății și semnat de Iulian Mincu, prima remarcă ce se poate face este că întreg conținutul este de maximă generalitate.

Principiul general care stă la baza concepției reformei este **accesibilitatea, acceptabilitatea și echitatea**, după cum se enunță dintru început.

Obiectivul care se desprinde ca fiind ținta principală a activității ministerului spre restructurare este privatizarea. Apare cu insistență termenul în sine, ca și ceilalți, complementari ai acestei idei. Dovada că este așa, stă tocmai în eludarea aproape completă a termenului de **subvenționare**. În locul acestuia își face loc cel de **finanțare** în sensul susținerii de către minister a îmbunătățirii tehnologiei existente, a achiziționării alteia noi și moderne.

Deci, deși se vorbește despre privatizare, se vorbește mai puțin despre credite. Se pare că și în domeniul medical se profilează duhurile rele ale junglei privatizării. Or, aici nu vorbim de **gherete** ci de cabinete medicale și de sănătatea oamenilor.

Cunoscându-se foarte bine impactul politic și rezonanța pozitivă a cuvântului magic "privatizare", Ministerul Sănătății îl exploatează din plin. Un singur lucru este cert și trebuie ținut cont de el înaintea oricărui alt scop vizat: privatizarea în sănătate nu se poate face decât pe baza unor programe iar ministerul și guvernul în întregul său trebuie să se implice din plin, odată cu declanșarea acestui proces.

De altfel, în domeniul sănătății ministerul dorește să se rezume la **asistență** și nu să se implice în **îngrijire**. De asemenea, urmărește oferirea unei **independențe** cât mai largi pentru medicii noștri și pentru asta începe cu **descentralizarea**, urmărind, de fapt, **demantelarea, despovărarea** sa de obligațiile concrete pe care le are în cele mai importante probleme ale domeniului: ministerul dorește, într-un cuvânt, să monitorizeze, nu să aplice reforma.

Direcțiile ministerului se concentrează asupra promovării sănătății și prevenirii întinderii pecinginei bolilor transmisibile, capitol la care suntem campioni, și a celorlalte boli care sunt amplu cuprinse în nomenclatorul bolilor din România: hipertensiunea arterială, bolile pulmonare, tumorile maligne, ciroza hepatică, diabetul, afecțiunile psihice.

O propunere surprinzătoare făcută de dl Ion Mincu este redată în următorii termeni: "organizarea experimentală a unei unități sanitare în care să se poată acorda servicii medicale prin medici și alt personal sanitar de înaltă calificare din rândul celor care au fost pensionați și sunt solicitați de populație". Iertat să-mi fie, dar, ori sunt prea multe spitale, ori ne roade microbul experimentelor într-un moment total nepotrivit. Singurul element liniștitor vis-à-vis de această propunere este tonul formal al textului, care conține toate nuanțele la capitolul intențiilor, dar este lipsit de precizie, concretețe și, deci, neconvingător.

De la acest text de reformă, până la Reforma însăși mai e cale lungă. Din păcate nu am putut realiza interviul direct cu nici unul din factorii de decizie ai Ministerului Sănătății și nici răspunsurile scrise, promise, nu ne-au fost transmise, așa încât putem oferi în acest moment doar observațiile de rigoare ce se impun pe marginea acestui text, care este o posibilă strategie de reformă, în nici un caz reforma însăși. Aburul ideilor acoperă dibace lipsa resurselor și posibilităților concrete, așa încât nu știm încă ce va fi cu sănătatea noastră.

• "Se va", "vom încerca", "va fi"...

• Privatizarea nu ține loc de reformă

• Monitorizarea în loc de reformă

• În loc de reformă, o strategie a ei...

Grupaj realizat de
Elena GUGU

(Continuare în numărul viitor)

Agenda reuniunii

- creşterea economică, competitivitatea, şomajul; stadiul în care se află piaţa unică a CE şi progresul spre încheierea unui acord pentru liberalizarea comerţului în cadrul Rundei Uruguay de negocieri ale GATT;
- stadiul negocierilor pentru admiterea Austriei, Finlandei, Norvegiei şi Suediei ca state membre; propuneri asupra cărora s-a căzut de acord, în mare parte, pentru acordarea de noi concesii comerciale şi promisiunea unei viitoare admiteri pentru ţările din Europa centrală şi răsăriteană; discuţii privind relaţiile cu Rusia, în special planurile de ajutor pentru reuniunea "G-7" de la Tokio;
- discutarea unei propuneri franceze privind un pact de stabilitate în Europa pentru menţinerea drepturilor minorităţilor şi respectarea frontierelor;
- relaţiile politice şi economice ale CE cu Ucraina, statele baltice, Malta, Cipru, Albania şi ţările Maghrebului;
- războiul din fosta Iugoslavie;
- acţiuni pentru a face CE mai deschisă ("transparentă") şi mai puţin implicată în afacerile interne ale ţărilor membre;
- declaraţii cu privire la Africa, Orientul Mijlociu şi relaţiile dintre CE şi SUA.

Propunerile lui Jacques Delors

1) Menţinerea obiectivului de creare a monedei unice şi a pieţei interne;
2) Respectarea principiului multilateralismului comercial în cadrul GATT, având deopotrivă în vedere şi alţi parametri (monezi, fluxuri financiare, mediul înconjurător, progres social);
3) Un efort financiar comunitar pentru cercetare care ar trebui să reprezinte 3 la sută din PNB;
4) Crearea unei reţele de infrastructură în domeniul transporturilor şi comunicaţiilor;
5) Investirea a 5 miliarde de ECU (6 miliarde de dolari) pentru a stimula industria informaţiilor (telecomunicaţii, informatică, fibre optice);
6) Corelarea sistemelor de educaţie;
7) Crearea unui model de dezvoltare prin punerea de taxe asupra resurselor naturale rare şi afectarea acumulărilor din productivitate pentru ameliorarea calităţii vieţii şi participării egale la muncă;
8) Sporirea calităţii şi importanţei serviciilor de plasare a forţei de muncă.

Şomajul în CE până la 1 mai 1993

Şomajul afecta 17,303 milioane de persoane (10,4 la sută din populaţia activă), înregistrând o creştere de un procent faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut. Pe ansamblu, Spania e ţara cu cel mai mare număr de şomeri - 2,510 milioane de persoane (20,7 la sută), urmată de Irlanda cu 295 000 (18,4 la sută), Anglia cu 3,001 milioane (11,4 la sută) şi Franţa cu 3,037 milioane (10,6 la sută).

La nivelul mediei comunitare se situează Italia cu 4,5 milioane (10,4 la sută), urmată de Danemarca cu 342 000 (10,1 la sută), Belgia - 509 000 (9,2 la sută), Olanda - 371 000 (7,8 la sută)

Cea mai scăzută rată a şomajului o are Luxemburg - 3 100 (2,5 la sută).

COMUNITATEA EUROPEANĂ

Clarificări, dar şi neîmpliniri

Nu se poate spune că reuniunea la nivel înalt a CE de la Copenhaga s-a axat pe o problemă centrală. Existau semnale că dominanta o va constitui încercarea de găsire a unor remedii la preocupanta recesiune economică ce a cuprins Europa "celor 12", dar, până la urmă, nu a fost să fie chiar aşa. Dezbaterile s-au desfăşurat, de fapt, pe două planuri foarte precise: cel al problemelor interne, specifice Comunităţii, şi cel al problemelor externe, privitoare la relaţiile cu ţări din afara CE, dar aspirante la a adera la aceasta. Tot aici ar putea intra şi criza iugoslavă, căreia i s-a acordat atenţia meritată. S-ar putea afirma că, în urma reuniunii, s-a depăşit o anumită fază a incertitudinilor şi aceasta pentru că s-a spus lucrurilor pe nume. Nu s-a ajuns însă la o nouă fază, a certitudinilor. Aceasta va trebui edificată pe numeroasele propuneri şi soluţii avansate de-a lungul celor două zile de dezbateri. Bineînţeles, într-un timp care se doreşte cât mai scurt.

Probleme interne

Reuniunea a început cu raportul lui Jacques Delors, preşedintele Comisiei europene. Acesta a prezentat o analiză în detaliu a carenţelor economice, arătând că din 1970 până în 1990 SUA au creat 28,8 milioane de locuri de muncă, Japonia - 11,7, iar CE numai 8,8 milioane; competitivitatea întreprinderilor europene este în scădere, ele pierzându-şi din 1980 încoace 3,7 la sută din cota-parte a pieţei, în timp ce în SUA şi-au sporit-o pe a lor cu 2,2 la sută, iar Japonia cu 0,5 la sută; diviziunea internaţională a muncii şi adaptarea rapidă a ţărilor cu venituri mici la progresele tehnologice antrenează orientarea întreprinderilor spre acestea din urmă; politicile pieţei muncii sunt ineficiente.

După prezentarea acestui tablou sumbru, Jacques Delors a prezentat principalele direcţii de acţiune formulate în opt puncte. Planul său, deşi foarte ambiţios, nu conţine idei de natură să creeze imediat locuri de muncă. El prevede doar noi investiţii, ameliorări în sfera educaţiei şi pregătirii forţei de muncă, diminuarea cheltuielilor sociale care afectează patronatul şi o mai mare coordonare economică între "cei 12". Toate aceste măsuri nu pot avea însă un efect imediat.

În plus, în cadrul dezbaterilor s-au ivit divergenţe serioase în problema costurilor sociale, Marea Britanie, dar şi Grecia, Spania, Belgia, Olanda şi Portugalia menifestându-şi preocuparea faţă de nivelul ridicat al acestora, ceea ce ar avea consecinţe în sfera competitivităţii.

Până în final, Consiliul Europei a decis să amplifice măsurile pe termen scurt hotărâte deja anterior. Acestea sunt:

— deblocarea anticipată (până la sfârşitul lunii iulie) a programului de fonduri structurale, respectiv a fondurilor social şi regional, ca şi a fondului de coeziune, menit să permită recuperarea rămânerii în urmă a economiilor Greciei, Spaniei, Portugaliei şi Irlandei. Acest program, prevăzut pentru perioada 1994-1999, va costa 160 miliarde ECU (192 miliarde dolari);

— sporirea amplorii "iniţiativei de creştere". Acest mecanism financiar, înfiinţat în decembrie trecut la Edinburgh, este destinat în principal finanţării marilor lucrări de infrastructură (telecomunicaţii, transporturi). Suma va spori de la 5 la 8 miliarde ECU (de la 6 la 9,6 miliarde de dolari), iar durata sa va fi prelungită şi după anul 1994. O parte a acestei creşteri (un miliard) va fi rezervată bonificaţiilor la dobânzi în favoarea întreprinderilor mici şi mijlocii.

Planul lui Jacques Delors a fost adăugat la concluziile Consiliului, urmând a fi supus miniştrilor de finanţe.

Fără îndoială, un pas înainte s-a făcut, dar reuniunea va continua şi în următoarele şase luni, şefii de stat şi de guvern nereuşind să se pună de acord asupra tratamentului ce trebuie aplicat pentru eliminarea rapidă a crizei economice.

Probleme externe

Aşteptările au fost înşelate. Nu criza iugoslavă a constituit punctul central al discuţiilor, deşi ea nu a lipsit de pe agenda de lucru a reuniunii. Dar participanţii s-au mulţumit să adopte finalmente un comunicat ce nu aduce, practic, nimic nou. Poate doar faptul că "cei 12" au hotărât să contribuie cu oameni şi bani la punerea în aplicare a rezoluţiei ONU, privind crearea de zone de protecţie în Bosnia-Herţegovina. Cam puţin, totuşi, faţă de dezideratul de a se pune capăt conflictului.

A fost primită favorabil propunerea Franţei privind convocarea unui nou forum pentru securitatea europeană. Ea urmează să fie examinată ulterior.

Importantă a fost însă analizarea relaţiilor cu ţările din Europa Centrală şi de

Participanţii la reuniunea la nivel înalt de la Copenhaga cu ocazia primirii lor de către regina Margareta a Danemarcei

Est, ca şi deciziile care s-au luat în legătură cu dezvoltarea lor. Încă dinainte de reuniunea de la Copenhaga, într-o comunicare adresată Consiliului Comunităţii Europene, comisarii CE. Sir Leon Brittan şi Hans van den Broek şi-au înfăţişat ideile cu privire la aprofundarea relaţiilor cu fostele ţări comuniste din Est. "Toţi interlocutorii Comunităţii din această regiune subliniază că o viziune clară a rolului ce urmează să-l joace în viitor în procesul unificării Europei va întări hotărârea popoarelor lor de a continua procesul de reforme. De aceea, pentru Comunitate este de o importanţă vitală semnalizarea clară, fără echivoc, a intenţiilor ei de a strânge şi mai mult legăturile politice cu aceste ţări în perspectiva viitoarei lor calităţi de membru, însoţindu-le de măsuri menite să accelereze accesul lor la pieţele CE şi să sporească eficienţa programelor de asistenţă economică din ţările Europei Centrale şi Răsăritene."

Şefii de stat şi de guvern ai "celor 12", luând act de aceste recomandări, au oferit ţărilor est-europene o perspectivă - îndepărtată, dar totuşi perspectivă - privind aderarea la CE, hotărând, în acelaşi timp, şi adoptarea unei serii de concesii în domeniul comercial. Nu a fost precizată o dată limită pentru primirea de noi membri, dar statele vizate sunt Polonia, Ungaria, Cehia, Slovacia, România şi Bulgaria, ţări cu care CE a semnat deja acorduri de asociere. "Statele est- europene ni se vor alătura în momentul în care vor fi capabile să facă faţă condiţiilor de concurenţă impuse de piaţa unică a CE", a precizat un diplomat britanic. Şi "dacă doresc acest lucru", s-a mai precizat.

Criteriile pe baza cărora se va aprecia oportunitatea primirii de noi membri sunt stabilite cu precizie, dar ele fac deocamdată imposibilă aderarea vreunui stat din Est. Simpla lor enumerare mi se pare suficientă în acest sens: capacitatea statelor de a adera la legislaţia şi reglementările CE, existenţa unui sistem democratic, în care să fie respectate drepturile omului şi ale minorităţilor, acordarea de sprijin pentru realizarea unificării politice, economice şi monetare şi existenţa unei economii de piaţă compatibile cu cea din CE.

S-a hotărât alocarea unei cote de până la 15 la sută din fondul PHARE pentru furnizarea de ajutor tehnic, investiţiile urmând să se realizeze mai ales în transporturi şi infrastructură. Totodată, CE şi-a declarat disponibilitatea pentru revigorarea şi amplificarea dialogului bilateral, preconizându-se organizarea unor întâlniri periodice în cursul cărora să fie abordate probleme de natură politică sau economică, precum şi altele legate de fenomenul criminalităţii sau al imigrării.

Consiliul a discutat, de asemenea, relaţiile cu Rusia şi cu ţările baltice şi a confirmat data de 1 ianuarie 1995 ca obiectiv pentru aderarea Suediei, Norvegiei, Finlandei şi Austriei.

Aşadar, se poate constata cu uşurinţă că se fac paşi, poate mici, dar în orice caz siguri. Cele stabilite la Copenhaga oferă o nouă dimensiune relaţiilor dintre CE şi ţările din centrul şi estul continentului, încurajându-le să se îndrepte spre economia de piaţă şi spre o societate democratică. E, de altfel, singura lor şansă.

Dinu BUCŞAN

Propunerea franceză

Aceasta prevede convocarea unui nou forum de securitate europeană, având ca obiectiv garantarea stabilităţii şi democraţiei în ţările din Europa Răsăriteană şi găsirea unor căi de dezvoltare a relaţiilor dintre aceste ţări şi CE. La forum ar urma să participe 30 de state, cu scopul examinării unor probleme de stringentă actualitate de pe continent, inclusiv reglementarea disputelor etnice. În concepţia franceză, statele participante la această conferinţă care vor încălca reglementările inter-europene şi internaţionale vor fi supuse unor sancţiuni, între care neadmiterea în calitate de membru al CE. Conferinţa, cu titlul preliminar "Securitatea şi stabilitatea în Europa", ar urma să înceapă în 1994, cu participarea "celor 12", SUA şi Canada, precum şi cele şase ţări est-europene care aspiră la admiterea în CE - România, Bulgaria, Ungaria, Polonia, Slovacia şi Cehia. Acestora li se vor adăuga Austria, Finlanda, Norvegia şi Suedia, care acum negociază aderarea la CE şi, în plus, Rusia, eventual Ucraina şi Belarus.

Declaraţia cu privire la Bosnia-Herţegovina

Consiliul Europei a examinat situaţia extrem de gravă din fosta lugoslavie şi ultimele negocieri dintre părţile în conflict din Bosnia-Herţegovina pe baza unui raport adresat miniştrilor de Lordul Owen.

Consiliul Europei îşi exprimă deplina încredere în copreşedinţii comitetului de organizare a conferinţei internaţionale cu privire la fosta lugoslavie şi îi încurajează să-şi continue eforturile pentru promovarea unei soluţii juste şi viabile, acceptabilă pentru toate cele trei popoare ce alcătuiesc Bosnia-Herţegovina. Consiliul nu va accepta o soluţie teritorială dictată de sârbi şi croaţi în detrimentul musulmanilor bosniaci.

Consiliul Europei îşi reafirmă convingerea că un acord negociat trebuie să fie bazat pe principiile conferinţei de la Londra, reflectate în planul de pace Vance-Owen, în special pe independenţa, suveranitatea şi integritatea teritorială a Bosniei-Herţegovina, pe protejarea drepturilor omului şi a drepturilor minorităţilor, inadmisibilitatea dobândirii de teritorii prin forţă, necesitatea vitală de ajutor umanitar care să fie furnizat şi să ajungă la cei care au nevoie de el, judecarea crimelor de război şi a încălcărilor convenţiilor umanitare internaţionale.

Consiliul Europei sprijină apelul guvernului bosniac pentru încetarea imediată a focului. El reafirmă necesitatea unui sprijin internaţional mai larg pentru ajutor umanitar şi pentru garantarea trecerii în siguranţă a convoaielor. Aplicarea rapidă a rezoluţiilor Consiliului de Securitate al ONU cu privire la zonele de securitate reprezintă o contribuţie indispensabilă la îndeplinirea obiectivelor mai sus-menţionate. Consiliul Europei a hotărât să răspundă pozitiv la cererea secretarului general al ONU de trupe şi bani. El a cerut statelor membre să satisfacă această cerere în limita posibilităţilor lor. În acelaşi timp, el lansează altor membri ai comunităţii internaţionale apelul de a proceda în acelaşi mod.

Sancţiunile vor continua să fie aplicate şi înăsprite până la întrunirea condiţiilor stabilite de Naţiunile Unite şi de Comunitatea Europeană pentru ridicarea lor. Comunitatea şi statele ei membre vor contribui pe mai departe cu resurse la aplicarea strictă a acestor sancţiuni.

Exporturile din Europa răsăriteană spre CEE

— eliminarea tarifelor vamale la produsele industriale în răstimp de doi-trei ani, în loc de cei 4-5 prevăzuţi iniţial;

— ridicarea cotelor la produsele importate cu 30 la sută, în loc de 20 la sută pentru Polonia, Bulgaria, Slovacia şi Cehia, şi cu 25 la sută pentru Ungaria, în loc de 15 la sută;

— oferirea unei reduceri cu 60 la sută a tarifelor vamale şi unei creşteri cu 10 la sută a cotelor de import la produsele agricole în răstimp de doi ani şi jumătate, în loc de trei;

— eliminarea tarifelor vamale la produsele textile în cinci ani, în loc de şase, iar la oţel în patru ani, în loc de cinci.

Din "Declaraţia finală"

"Consiliul Europei a salutat rezultatul referendumului din Danemarca şi perspectiva unei încheieri rapide a procedurilor de ratificare a Tratatului de la Maastricht în toate statele membre. El este hotărât să facă astfel încât acest pas important să marcheze sfârşitul unei perioade prelungite de incertitudine cu privire la direcţia Comunităţii şi să constituie pentru Uniune un prilej de a face faţă cu o nouă vigoare şi hotărâre numeroaselor provocări cu care se confruntă pe plan intern şi extern, utilizând pe deplin posibilităţile oferite de noul Tratat. Principiile adoptate la reuniunile Consiliului Europei de la Birmingham şi Edinburgh cu privire la democraţie, subsidiaritate şi deschidere vor constitui linii directoare pentru aplicarea noului Tratat, în vederea unei mai mari apropieri a Comunităţii de cetăţenii săi.

Reuniunea Consiliului Europei de la Copenhaga a acordat o atenţie specială, pe de o parte acţiunilor menite să abordeze problemele economice şi sociale cu care se confruntă Comunitatea şi în special nivelul inacceptabil de mare al şomajului şi, pe de altă parte, gamei largi de probleme legate de pacea şi securitatea în Europa. El recunoaşte că numai dovedind că CE contribuie efectiv la securitatea şi bunăstarea cetăţenilor ei, Comunitatea va putea conta pe menţinerea sprijinului public pentru construcţia Europei.

Membrii Consiliului Europei au avut un schimb de vederi cu preşedintele Parlamentului European. Discuţia a avut loc în contextul creşterii rolului politic şi legislativ pe care îl va avea Parlamentul European în conformitate cu prevederile Tratatului de la Maastricht. Consiliul European a subliniat importanţa de a utiliza în mod optim aceste prevederi, respectând în acelaşi timp echilibrul instituţional prevăzut în Tratatul de la Maastricht. Totodată, el a subliniat necesitatea ca parlamentele naţionale să se implice mai îndeaproape în activităţile Comunităţii. El a salutat intensificarea contactelor dintre parlamentele naţionale şi Parlamentul European".

CSI

Schimbare de accent

Angajaţi în ofensiva constituţională a preşedintelui Elţin, strategii politici de la Kremlin nu pierd din vedere nici relaţiile cu fostele republici sovietice frăţeşti. Domeniu în care se înregistrează, în ultimul timp, o pragmatică evoluţie: componenta militară şi de securitate a Comunităţii Statelor Independente îşi reduce importanţa în paralel cu intensificarea activităţii de constituire a unei uniuni economice având drept model declarat Uniunea Europeană.

Primul aspect a fost ilustrat prin recenta desfiinţare a funcţiei de comandant-şef al Forţelor Armate Unite ale CSI, deţinută de ultimul ministru sovietic al apărării, impozantul mareşal de aviaţie Evgheni Şapoşnikov. Acesta a recunoscut, cu oarecare amărăciune, că era vorba de fapt de abandonarea, mai mult sau mai puţin oficială, a ideii acestor forţe unite pe care, cu toate eforturile sale, nu a reuşit să le pună pe picioare. "**Ziariştii mă întrebau adesea ce anume comand de fapt dacă forţele combinate nu există în realitate**," a spus mareşalul. Guvernele statelor Comunităţii nu au manifestat nici un entuziasm faţă de forţele unite, considerând mai sigur să-şi alcătuiască propriile armate naţionale şi căutând adesea aranjamente de securitate în afara Comunităţii. Doar şase dintre membrii CSI au semnat, anul trecut, un tratat de securitate colectivă. Iar la întrunirea în care dl. Şapoşnikov şi-a anunţat retragerea, unde ar fi trebuit să participe miniştrii apărării din ţările membre, aceştia şi-au trimis doar reprezentanţi de rang inferior. Mareşalul va prelua funcţia de secretar al Consiliului Naţional al Apărării din Rusia, rămasă vacantă după destituirea lui Iuri Skokov, un activist puţin cunoscut care ieşise din umbră doar pentru a-l înfrunta - iniţiativă nefericită - pe preşedintele Elţin la unul din congresele deputaţilor poporului.

Aceasta nu înseamnă, desigur, că de acum înainte Rusia va neglija relaţiile cu celelalte armate din CSI. Ele vor fi doar reformulate mai deschis, renunţându-se la ficţiunea forţelor armate unite care ar fi

Mareşalul Şapoşnikov: o nouă misiune, fără a o uita pe cea veche

fost, practic, în primul rând ruseşti. Locul mareşalului Şapoşnikov va fi luat de generalul-colonel Viktor Samsonov, care va avea, însă, un titlu inferior, cel de şef al statului major comun de coordonare, organism ale cărei competenţe rămân de precizat. Fără a fi o personalitate de statura mareşalului, generalul Samsonov s-a remarcat prin abilitate diplomatică dovedită în zilele puciului din august 1991, când a evitat să se supună ordinelor nelegitime. El va avea pe viitor ocazia să-şi pună în valoare această calitate negociind cu ministerele apărării din statele CSI. Tratative în care Rusia porneşte cu evidente avantaje pe care nu va ezita să le folosească. "**Rusia nu mai pretinde acum drepturi speciale în cadrul Alianţei, dar înţelegeţi că toate fostele republici (sovietice) sunt echipate cu armament sovietic şi nici una dintre ele nu-şi va putea menţine armata proprie**

fără Rusia", arată generalul Permiakov din statul major comun. La aceasta se adaugă trupele ruseşti staţionate în diferite republici, dorite (cum sunt grănicerii din Tadjikistan, supuşi atacurilor mudjahedinilor afgani) sau nu de guvernele respective. Şi a căror retragere, în acest al doilea caz - Moldova, statele baltice - poate deveni factor de presiune în negocieri. Concluzia, nu prea îmbucurătoare, îi aparţine tot mareşalului Şapoşnikov (care a subliniat că "**trecând în serviciul Rusiei, nu va înceta să servească şi Comunitatea**"). În opinia sa, citată de ITAR-TASS, CSI se va putea întări prin trecerea tuturor relaţiilor pe bază bilaterală şi delegarea de bună voie (!) de către state a unei părţi din drepturile lor unui lider unanim recunoscut, care ar putea fi, firește, Rusia. "**Pentru această variantă se pronunţă deja unele state**", a încheiat mareşalul, fără a preciza care sunt acelea.

În relaţiile interstatale, importanţa factorului militar tinde, însă, să scadă în beneficiul celui economic. Este un proces care, în ciuda aparenţelor, se manifestă, cu oarecare întârziere, şi în CSI. Şi care se va intensifica, fără îndoială, pe măsura reducerii decalajului faţă de lumea occidentală, în care confruntările au loc, într-un mod elegant, dar nu mai puţin aprige, exclusiv pe tărâm economic. La jumătatea lunii mai, şefii de stat din CSI şi-au exprimat, printr-o declaraţie comună, hotărârea de a adânci integrarea economică, obiectivul final fiind crearea unei Uniuni Economice. Aceasta ar urma să devină, practic, nucleul Comunităţii. Deşi Ucraina a avut obiecţii împotriva termenului de Uniune (care, spunea preşedintele Kravciuk, "**are în psihologia unei părţi a poporului o rezonanţă negativă**") toată lumea a fost de acord, în principiu, cu integrarea. Preşedintele Kazahstanului, Nazarbaev, adept notoriu al consolidării CSI, a mers chiar mai departe, evocând - cum avea s-o facă şi mareşalul Şapoşnikov - delegarea unei părţi din împuternicirile guvernelor naţionale către organismele viitoarei uniuni.

Este uşor de bănuit cine va avea cel mai greu cuvânt în acele organisme. Stabilizată pe plan intern, Rusia va fi în măsură să-şi exploateze incontestabilele avantaje şi în primul rând rezervele energetice, de care sunt dependente aproape toate celelalte republici. Sistarea livrărilor sau ridicarea preţurilor la nivelul celor mondiale sunt mijloace de convingere cel puţin la fel de eficiente ca forţa armată. De fapt, declaraţia şefilor de state a fost precedată de constituirea unui Consiliu Energetic mai cuprinzător decât însuşi CSI, deoarece din el fac parte şi Azerbaidjanul, Georgia, Lituania iar Estonia are statut de observator. (În schimb, Turkmenistanul s-a ţinut deoparte; propriile rezerve, considerabile, de petrol îi permit o politică autonomă în domeniu). Pentru cei ce visează reconstituirea (sau, de ce nu, extinderea) spaţiului economic comun al fostei URSS, a fost, fără îndoială, un succes care-i îndreptăţeşte să spere. Mai ales că insuficienţa cronică a asistenţei occidentale poate crea un reflex, justificat până la un punct, de repliere pe vechile relaţii.

Nici Rusia nu are, totuşi, deplină libertate în folosirea "argumentului petrol". Ea va trebui, oricum să treacă la preţurile mondiale, pentru că i-o cer organismele finanţatoare occidentale, dar şi deoarece, conform ultimelor analize este ameninţată ea însăşi cu o penurie energetică prin 2010, din cauza gestiunii dezastruoase a resurselor sale. Republicile prietene vor putea, totuşi, beneficia de condiţii avantajoase, inclusiv prin revenirea la "barter" - schimbul în natură caracteristic perioadei sovietice. Iar controlul combustibililor rămâne, în orice caz, un factor de luat în seamă. "**Am închis puţin robinetul şi în disputa asupra flotei au apărut ceva progrese**..." spunea, aparent în glumă, preşedintele Elţin, după ultima sa întrevedere cu Leonid Kravciuk, când s-a ajuns, neaşteptat de uşor, la o înţelegere asupra împărţirii Flotei Mării Negre. Înţelegere care prevede şi menţinerea unor baze militare ruseşti pe teritoriul Ucrainei: după cum se vede, factorul militar şi cel economic sunt în strânsă interferenţă...

Dacă se va forma, Uniunea Economică a CSI va fi mult diferită de cea de la Maastricht din cel puţin două motive: starea economică precară a membrilor săi şi dezechilibrul flagrant în favoarea unuia dintre ei. Chiar dacă aparent nimeni nu o doreşte, va fi greu să se evite apariţia unui nou "centru" şi a relaţiilor de subordonare, generatoare de contradicţii nefaste. Deocamdată, însă, incertitudinea rămâne dominanta evoluţiilor din spaţiul fostei Uniuni.

Alexandru ANTONESCU

O cetate pierdută

Continuarea, cu întunecată înverşunare, a înscenării judiciare de la Tiraspol a putut eclipsa un eveniment aproape tot atât de revoltător. În preajma vechii cetăţi a Tighinei, separatiştii au comemorat un an de la atacul împotriva acestui oraş, în care, pentru prima dată, li s-a alăturat pe faţă Armata a 14-a. Erau prezenţi comandantul acesteia, generalul Lebed, ca şi o delegaţie parlamentară din Rusia, condusă de notoriul lider naţional-comunist Serghei Baburin. Este, probabil, fără precedent, ca pe teritoriul unui stat suveran să se comemoreze cu fast o rebeliune împotriva autorităţilor sale legitime. Preşedintele şi guvernul de la Chişinău, reduse la neputinţă de slăbiciunea lor militară (singurul argument, se pare, recunoscut de separatişti) nu au putut reacţiona la această nouă sfidare decât prin proteste adresate Moscovei.

Aceasta a tăcut. În perspectiva alegerilor, preşedintele Elţin, deşi garant al încetării focului pe Nistru, evită să indispună sectoarele naţionaliste, ordonând punerea la respect a separatiştilor. Care, în schimb, mizează vădit pe un (puţin probabil totuşi) succes electoral al naţional-comuniştilor - adversarii preşedintelui - pentru a-i ajuta să-şi impună punctul de vedere: federalizarea republicii, o idee aberantă.

Cu atât mai întristătoare apare aderarea Chişinăului la proiectata Uniune Economică, alături de un partener care şi-a dovedit din plin lipsa de bună-credinţă în relaţiile bilaterale. Starea dezastruoasă a economiei a putut conduce la acest pas. Este datoria României ca prin acţiuni hotărâte - inclusiv în cadrul reuniunii comune a Comitetelor Interministeriale, desfăşurată la 23 iunie la Chişinău - să prevină antrenarea definitivă a republicii de peste Prut în sfera economică a defunctului imperiu sovietic.

SARAIEVO

Pro și contra embargoului

În ultimul timp, în paralel cu continuarea ofensivei musulmane pe fronturile din Bosnia centrală, au continuat cu o intensitate sporită și acțiunile diplomatice ale guvernului de la Saraievo, care și-a pus în mișcare întregul "arsenal" în vederea ridicării embargoului asupra livrărilor de arme, solicitat până acum de nenumărate ori în diferite instanțe. Astfel, președintele Alia Izetbegovici a efectuat un lung turneu european, care a cuprins ca ultime etape Viena (Conferința mondială asupra drepturilor omului) și Copenhaga, unde a încercat, fără succes însă, să-i convingă pe miniștrii de externe ai Comunității Economice Europene de importanța cererii părți musulmane. Cu toate că o propunere de ridicare parțială a interdicției de a importa arme a fost înaintată și de Germania, "cei 12" s-au limitat la a oferi sprijin pentru o încetare imediată a focului, neîmpărtășind câtuși de puțin ideea înarmării părții musulmane, care, conform părerii multora, nu va fi în măsură să oprească războiul, ci dimpotrivă să-l amplifice.

Nici forumul mondial asupra drepturilor omului de la Viena nu a fost ocolit, 51 de state, membre ale Organizației Conferinței Islamice (OCI), prezentând o declarație prin care se respinge planul sârbo-croat propus de președinții Tudjman și Miloșevici și se solicită ridicarea embargoului privind vânzările de arme către musulmanii bosniaci, socotiți victime ale sârbilor și croaților, afirmație greu de susținut în lumina ultimelor evoluții de pe front. Cu toate că delegațiile țărilor occidentale s-au opus vehement includerii acestui document în actul final al Conferinței motivând că acest gest ar putea antrena "un șir de declarații similare referitoare la teritoriile ocupate de Israel, la situația din Angola sau Kașmir", cu o majoritate de două treimi din voturi (88 pentru, 1 împotrivă, 54 abțineri), declarația specială privind Bosnia a fost adoptată în ultimele zile de dezbateri.

Desigur că insistența cu care se cere ridicarea acestui embargou justifică și întrebarea: Care ar fi urmările unei asemenea măsuri? Experții militari și politici susțin că înarmarea musulmanilor bosniaci nu ar avea un efect real asupra luptei lor cu sârbii, ci este mai probabil ca armele să fie folosite împotriva croaților în înfruntările care se dau pentru controlul drumurilor și al orașelor industriale din centrul țării. Pe de altă parte, ridicarea embargoului numai pentru musulmani va reprezenta aproape sigur sfârșitul operațiunilor umanitare și va pune capăt prezenței militare a ONU. Nu trebuie uitat însă că eventualele livrări de arme ar trebui efectuate fie pe cale terestră, prin teritoriul controlat de croați (care bineînțeles că nu vor permite trecerea acestora pentru ca apoi musulmanii să le testeze pe pielea lor), fie pe cale aeriană, acțiune care nu ar fi tolerată de sârbii care controlează zonele din jurul celor două aeroporturi principale (Saraievo și Tuzla). Desigur că ultima întrebare s-ar referi la genul de arme ce ar putea fi livrate musulmanilor în aceste condiții și mai ales eficiența lor împotriva artileriei de asediu desfășurate de partea sârbă, de exemplu, în jurul capitalei bosniace. În concluzie, impactul ridicării embargoului ar fi prea mic date fiind condițiile concrete de pe teren, fără a mai pune la socoteală faptul că mulți consideră că musulmanii bosniaci nu ar duce cu adevărat lipsă de armament, acesta fiind furnizat clandestin de statele islamice care nu s-au sfiit să-i ajute pe diverse căi în numele războiului sfânt.

"Sigur soluțiile politice pot fi luate în calcul", a declarat președintele Alia Izetbegovici, "dar după 15 luni de agresiune, noi credem că forței trebuie să i se opună forța", sintetizând astfel în termeni foarte clari poziția sa cu privire la noile propuneri sârbo-croate privind crearea unei confederații formate din trei mini-state.

Refuzul său de a participa la negocierile de la Geneva a condus la-o scindare în sânul președinției colegiale bosniace care cu o majoritate de voturi a hotărât că acestea nu trebuie boicotate, luându-se hotărârea ca delegația să fie condusă de croatul Franio Boras. La sosirea pe aeroportul din Geneva, Fikret Abdici, membru musulman al președinției, a subliniat faptul că unicul scop al participării la negocieri este de a se informa asupra propunerilor concrete, delegația neavând mandatul de a aproba sau respinge proiectul unei confederații.

Discuțiile purtate timp de două zile de cei doi copreședinți ai Conferinței privind fosta Iugoslavie cu reprezentanții părților aflate în conflict, precum și cu președinții Slobodan Miloșevici și Franio Tudjman, nu a avut însă darul de a aduce lumină cu privire la noua împărțire a Bosniei pe criterii etnice. Cea mai delicată problemă este, fără îndoială, cea a hărților asupra cărora cele mai concrete precizări au fost făcute de liderul sârbilor bosniaci, Radovan Karadjici. El a menționat că numai viitorul stat sârb ar urma să fie constituit dintr-un singur bloc, cu un coridor la nord care să asigure o continuitate teritorială. Entitatea croată ar fi formată din două părți, ambele la frontiera cu Croația, iar cea musulmană ar urma să fie divizată între partea centrală și zona Bihaci, la est. În ceea ce privește cele trei enclave musulmane aflate sub asediul sârbilor, Karadjici a afirmat că "pot fi schimbate" sau "recunoscute" de partea sârbă. Deși au existat speculații privitoare la întâlnirea din Muntenegru dintre liderul sârbilor bosniaci și cel al croaților, harta prezentată de Karadjici reprezintă propunerea sârbilor, până în prezent neexistând un plan comun de partaj al teritoriului Bosniei-Herțegovina.

Negocierile de la Geneva s-au încheiat fără a se înregistra succese sau măcar ceva progrese evidente, delegația președinției bosniace continuându-și turneul la Bruxelles, unde urmează să-i întâlnească pe membrii troikăi europene (miniștrii de externe ai Marii Britanii, Danemarcei și Belgiei).

Ioana BĂRBULESCU

Fikret Abdici (în centru), membru al președinției colegiale bosniace, sosește la Palatul Națiunilor din Geneva pentru a participa la convorbiri cu cei doi co-președinți ai Conferinței asupra fostei Iugoslavii

CORESPONDENT PERMANENT
PARIS
Jérôme CATHALA

de la VEST la EST

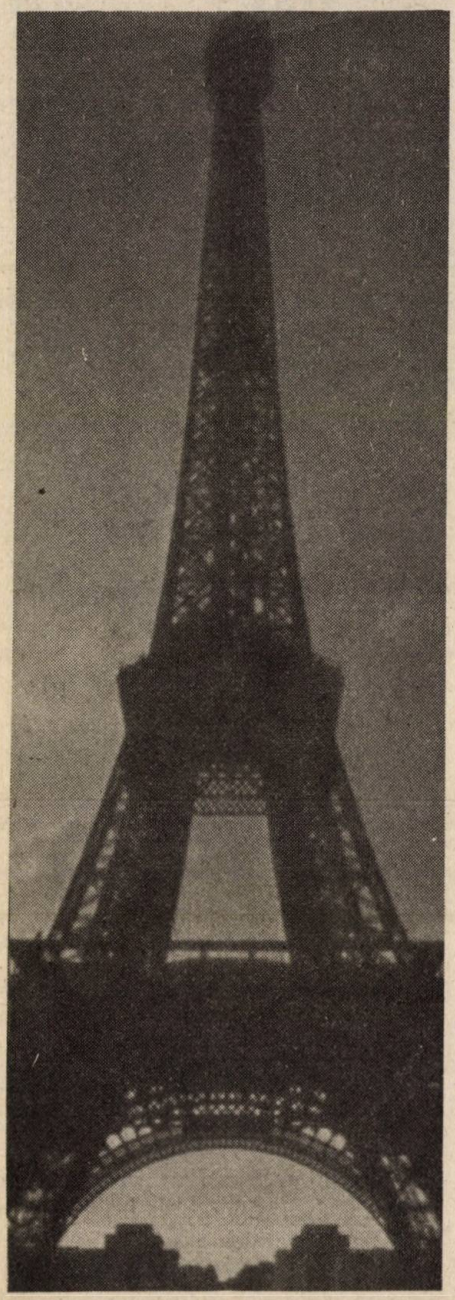

"Emigrație și imigrație zero"

Acest obiectiv politic, sub formă de slogan, are cel puțin meritul francheței și clarității. Este scopul lui Charles Pasqua, ministrul francez de interne (RPR, partid neo-gaullist condus de Jacques Chirac).

Trebuie spus că în Franța șomajul este preocuparea numărul unu a guvernului ,dar, în aceeași măsură, a populației și că se face imediat legătura între imigrație și șomaj. În plus, a doua grijă a francezilor este securitatea și, de asemenea, mulți estimează, chiar dacă aceasta nu se verifică prin cifrele delincvenței, că străinii ar fi responsabili de un anume sentiment de insecuritate esențialmente resimțită la periferiile frustrate ale marilor orașe.

Rezultat: când se dă ca obiectiv frânarea, apoi oprirea totală a intrării străinilor care doresc să lucreze în Franța, ministrul francez de interne este susținut de o pătură largă a populației și datorită acestui puternic sprijin popular, atestat prin sondaje, Charles Pasqua și colegul său Pierre Méhaignerie, ministrul Justiției, au pregătit deja, apoi au prezentat la vot parlamentului, trei proiecte de lege: **primul**, despre codul naționalizării. altfel spus condițiile **ascensiunii** străinilor de mult timp rezidenți în Franța la naționalitatea franceză, **al doilea** privind controalele identității (în cadrul prevenirii delicvenței) și **al treilea** vizînd stăpânirea fluxurilor migratoare și a condițiilor de intrare și ședere a imigranților în Franța.

Trei proiecte de lege în trei luni: deci, de când a fost format, ca urmare a victoriei zdrobitoare a dreptei la alegerile legislative, guvernul n-a șomat! Și chiar aceasta este impresia pe care el vrea s-o dea francezilor. Dar această foarte activă politică privind imigrarea, chiar dacă ea satisfăcea opinia publică, nu este deloc apreciată de opoziția parlamentară (esențialmente socialistă, la putere până în martie 1993) și chiar de unii deputați ai majorității.

Căci, cu toată lupta lor contra imigrației clandestine, membrii majorității au mers cam departe. Astfel, un ales al R.P.R. (partid neo-gaullist) a propus într-o dezbatere parlamentară un amendament, adică o modificare a textului guvernamental. În termenii acestui amendament, controalele de identitate vor putea fi bazate"pe un element permițând **prezumția** calității străinului alta decât apartenența rasială": în clar, polițiștii vor avea de obținut dreptul de a verifica, chiar fără un fapt-delict, identitatea unei persoane care, a priori, li se pare a fi un străin. Iată cine flutură principiile apărătorilor drepturilor omului.

Și doi membri ai guvernului, ministrul justiției și cel al afacerilor sociale și integrării, au protestat pe lîngă primul ministru Edouard Balladur. Care, în final, a calmat jocurile, astfel că acest amendament va fi fără îndoială abandonat la ieșirea din dezbaterea parlamentară. Dar această fricțiune în sânul majorității guvernamentale arată clar că imigrația este, în Franța, un subiect sensibil.

Bineînțeles, ministrul de interne vrea să lupte în mod special împotriva imigrației clandestine și sunt vizați mai ales străinii veniți din țările Magrebului (Maroc, Algeria, Tunisia).

Dar este clar că, având în vedere criza economică care lovește dur Franța și țările comunității europene, nu este momentul deschiderii imprudente a frontierelor. E momentul, mai degrabă, al replierii fiecăruia pe teritoriul său. Marea Europă, atât de scumpă inimii generalului De Gaulle, are deci puține șanse să apuce prea curând această zi.

la VEST de EST

Radu BUDEANU

Internaţionala neagră...

În prima decadă a lunii viitoare, la Tokio reuniunea la vârf a "Grupului celor 7" se va afla într-un con de umbră. Autohtonii vor fi obsedaţi de un alt eveniment incomparabil mai stringent pentru viaţa lor cea de toate zilele: alegerile legislative anticipate. Când nimeni nu se aştepta, Kiichi Miyazawa, premierul nipon, a dizolvat Camera Inferioară ca urmare a unei moţiuni de cenzură votată nu numai de opoziţie dar şi de membri ai Partidului Liberal Democrat aflat la guvernare de aproape patru decenii. Cauza încurcăturii o constitutie incapacitatea guvernului de a pune la zid corupţia. Flagelul a atins cote fulminante, amestecă într-o mocirlă ocultă demnitari de stat, corifei de partid, bancheri şi mari patroni. Faptul că buba s-a spart şi s-a ajuns la măsura extremă a refacerii parlamentare indică o reacţie sănătoasă a corpului social. Situaţia seamănă întrucâtva cu ce se întâmplă în Italia unde după decenii de guvernare creştin-democrată forţa politică tradiţională (la care trebuie adăugată şi mişcarea socialistă) se vede pusă în dificultate de o acţiune de epurare dusă până în pânzele albe. Personaje istorice, capi de partide şi fracţiuni, lideri omnipotenţi ai vieţii economice se văd târâţi de acelaşi tăvălug alunecând pe un tobogan al calarificărilor care nu iartă pe nimeni. Alegerile locale recent consumate relevă cât se poate de simptomatic tranşanta erodare a tuturor forţelor politice contaminate de matrapazlâcuri şi aranjamente operate în umbra legii. Şi în cazul Italiei o asemenea măturare gigantică trădează o reacţie de organism sănătos. E vorba de o societate capabilă să-şi facă ordine în ogradă, de forţe coerente în stare să abordeze cu o anume eficienţă o cangrenă morală dintre cele mai periculoase. În Germania şi Anglia, e adevărat la proporţii ceva mai rezonabile, scandalurile aferente au produs surpări şi reparări. Peste tot, confruntată cu viruşi uşor calificabili dar lunecoşi lumea occidentală prin instituţiile sale specializate îşi cristalizează un sistem imunologic adecvat. Estul, în schimb, rămâne deschis tuturor atacurilor evidenţiind o anume voluptate a degradării care nu reprezintă altceva decât expresia unei stări amorfe, a unei paralizii uriaşe afectând la grămadă justiţia, puterea administrativă, instituţiile de stat şi proaspetele formaţiuni private. La Sofia sau Bucureşti, la Moscova sau Belgrad, la Bratislava sau Varşovia, pe întinsa geografie dominată până în urmă cu câţiva ani de o draconică austeritate au scos capul familii mafiote organizate după un tipic mai inflexibil decât organizaţiile-mamă din Italia sau SUA. Reciclată cu frenezie şi având un aplomb profesional indiscutabil, securitatea cu ancore tradiţionale în comerţul exterior mişcă mărfuri şi bani printr-un labirint şlefuit la perfecţiune. Noua oligarhie albeşte bani, conturează o nouă hartă a comerţului cu droguri sau arme, articulează conducte bancare paralele cu cele oficiale. Fonduri enorme şi pârghii de putere de o formidabilă eficienţă au încăput în labele acestei caracatiţe fără frontiere.. Potenţialul ei spectaculos nu o scuteşte de ieşirea în public prin trapele unor colosale scandaluri. Cazurile fac vâlvă, sunt dezbătute aprig de presă, lasă publicul cu gurile căscate şi atât. Nicăieri "statele" nu reacţionează până la capăt, nu iau măsuri drastice, nu pornesc un război civil legislativ împotriva unor armate clandestine din zi în zi mai viclene, mai dilatate, mai perfecţionate. Estul întreg trăieşte sindromul constituirii unui al doilea etaj de putere care inhibă şi atrofiază puterea oficială, legală, palpabilă. La Moscova, Elţin se ia cu mâinile de cap după primele şi modestele deconspirări mafiote din lumea bancară. La Sofia, Jelio Jelev rămâne stupefiat că segmentele de vârf ale comerţului exterior se află în mâna unor bande care se ascund după duble şi triple contabilităţi, la Varşovia Lech Walesa declară public că traficul prin Polonia de materiale nucleare a atins un prag halucinant, la Bucureşti se bate apa în piuă pe tema unor importuri strategice care nu au nici în clin, nici în mânecă (până acum şi în vecii vecilor) cu strategia ieşirii din criză. De-a lungul şi de-a latul răsăritului Mafia joacă tontoroiul, îşi umflă buzunarele şi se pregăteşte să sponsorizeze justiţia adjudecându-şi o experienţă socială originală şi explozivă. Numai în China traficanţii sunt executaţi, în regim de urgenţă, cu zecile pe zi. Dar China este o excepţie a tranziţiei care pare să probeze regula stihinică a celorlalţi...

1000+1

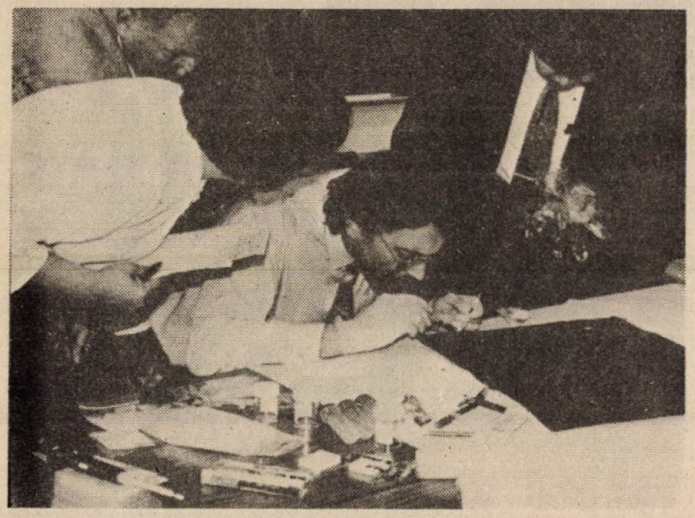

Pavel Ivanov, cercetător la institutul de biologie moleculară al Academiei Ruse de ştiinţe, colectează cu atenţie probe de sânge de pe o pernă la muzeul local din Otsu City, prefectura Shiga, Japonia, la 10 iunie a.c. Perna păstrată în colecţia muzeului este una dintre "probele" incidentului Otsu din 1891 când ţarul Nicoale II (1868-1918) a fost rănit de un poliţist nipon. Probele colectate de Pavel Ivanov vor fi supuse unor teste al căror rezultat va fi folosit la identificarea rămăşiţelor pământeşti descoperite la Ekaterinburg, în Federaţia Rusă, în 1992, care se crede că ar fi ale lui Nicoale II, ultimul ţar al Rusiei

Virus

Un student la facultatea de informatică din Tirana a dezvoltat primul virus de computere care a fost produs în Albania. Virusul, care distruge întregul sistem al memoriei computerului, se prezintă singur pe ecran salutând cu un hello voios şi continuând: "Eu sunt primul virus albanez de computere". Apoi ecranul se colorează în roşu, motiv pentru care unii comentează că e vorba de un virus comunist.

Stonehenge

Poliţia britanică şi-a mobilizat forţele pentru a face faţă conflictului anual ce izbucneşte la accesul publicului, mult prea numeros în ziua solstiţiului de vară la complexul de la Stonehenge care are o vechime de 4000 de ani. Oamenii ţin să fie de faţă de fiecare dată când soarele răsare exact deasupra arcului principal din cercul care cuprinde piatra cea mai mare. Complexul arhitectural datează de pe vremea vechilor druizi. Accesul pe suprafaţa de 5,2 ha, situată în Wiltshire, la 120 km de Londra, a fost îngrădit din dimineaţa zilei de 21 iunie, începând cu anul 1980, când poliţia a declarat că întrunirile la solstiţiu a noii generaţii de vizitatori au scăpat de sub control şi au avut loc incidente sângeroase ale căror victime au fost poliţiştii. În această perioadă nu se va putea intra decât cu permise speciale.

Dracula

Una dintre presupusele soţii ale contelui Dracula, cea despre care se spune că a fost de origine engleză, a fost îngropată în 1917 în oraşul peruan Pisco şi ar fi urmat să învie la 9 iunie conform unei credinţe populare locale. Sarah Ellen a murit în Anglia în 1913, aşa cum atestă şi piatra funerară, şi, ca o confirmare a legendei lansate acum câteva luni de un canal de televiziune, marmura a crăpat. Un specialist în vampiri a relatat într-o serie de emisiuni consacrate acestei teme că Sarah Ellen a fost una dintre cele trei soţii ale lui Dracula, care a cumpărat cavoul din Pisco pe numele de John Roberts. Mormântul a devenit de atunci loc de întâlnire pentru femei îndoliate, în timp ce locuitorii oraşului au cerut exhumarea trupului. Autorităţile consulare britanice au păstrat o rezervă prudentă faţă de aceste fapte.

Charlene Wagner a primit certificatul de pilot/puşcaş - prima femeie cu o astfel de calificare - pentru elicopterele de atac. Ceremonia s-a desfăşurat la Fort Rucker, Ala

Grupul multi-cultural "Cântăreţii Naţiunilor Unite" va participa la Expo '93, ce se va deschide la 7 august a.c. la Tacson (Coreea de Sud)

Faraonii

Se pare că electricitatea nu a fost o taină pentru faraoni. În anii '80, Reinhard Habeck a făcut o descoperire senzaţională la templul egiptean "Hator", situat în oraşul Tentira, pe cursul mijlociu al Nilului, la aproximativ 500 km la sud de Gizeh. El a observat că unele basoreliefuri cuprind imagini stranii ale unor obiecte având forma unor becuri cu ornamente stilizate reprezentând şerpi. A mai zărit şi alte obiecte care seamănă foarte mult cu izolatoarele de înaltă tensiune. Din păcate, textele hieroglife care însoţesc basoreliefurile nu sunt încă descifrate, iar dezlegarea lor trebuie să stea în atenţia inginerilor.

A lor, pentru că este vorba de electricitate...

Soros

Preşedintele Comisiei Bancare a Camerei Reprezentanţilor a Statelor Unite, Henry Gonzales, a anunţat că va cere organelor federale să cerceteze tranzacţiile de bursă ale miliardarului de origine ungară George Soros. Gonzales a declarat că în curând va cere Oficiului Rezervelor Federale să analizeze "impactul tranzacţiilor efectuate de Soros pe pieţele valutare, pentru a stabili dacă este posibil ca o singură persoană să manipuleze piaţa".

Parlamentari

Parlamentarii din Costa Rica s-au plâns că a devenit practic imposibil să-şi mai desfăşoare activitatea la parlament. Cauza nu este comportarea scandaloasă a vreunei fracţiuni politice rivale,

ci... pisicile vagaboande care s-au instalat în podul clădirii ce găzduieşte şedinţele plenare şi al căror mieunat puternic i-a silit de multe ori pe aleşii poporului să-şi întrerupă activitatea tocmai atunci când dezbaterile erau mai aprinse.

Metodele la care s-a apelat au exclus inumanul, aşa că o societate pentru protecţia animalelor chemată în ajutor de legiuitori a instalat capcane speciale care să nu provoace vreun rău felinelor ce vor fi cazate după prindere într-o altă clădire.

Telefoane

Costul extrem de ridicat al convorbirilor telefonice din Kenya i-a determinat pe locuitori să apeleze la tot felul de soluţii, mai mult sau mai puţin originale, pentru protejarea impulsurilor telefonice. Ca urmare a crescut mult cererea de lacăte mici care, fixate pe discul aparatului, împiedică formarea numărului. În cazul aparatelor cu tastatură proprietarii au inventat nişte zale care blochează receptorul. Inconvenientul este necesitatea

Tradiţionala cursă hipică de la Ascot, celebră şi pentru pălăriile purtate de asistenţă. În fotografie, doar câteva modele

Tragedia ecologică a afectat puternic zona Mării Aral.Începând cu anii '60, apa râurilor care alimentau bazinul mării a fost folosită pentru irigarea culturilor de bumbac din deşertul Kîzîl Kum (Nisipurile Roşii). Astăzi, drumurile se află în medie la 40 de km de coastele iniţiale ale mării iar vapoarele pescarilor se transformă în fier vechi, înţepenite pe mormanele de nisip rămase în urma retragerii apelor

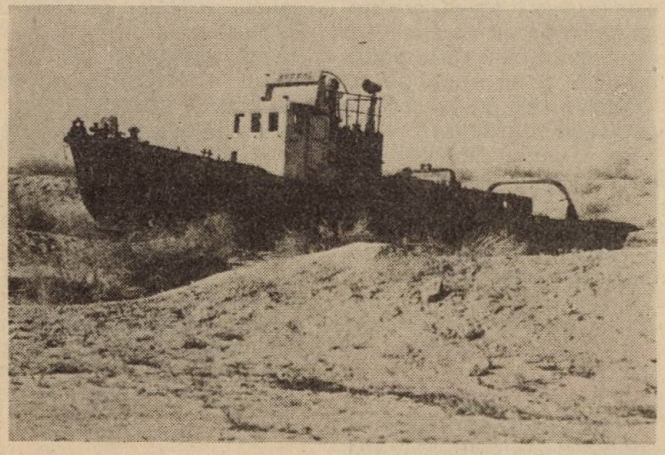

Interdicţie

Autorităţile kuweitiene au decis să interzică coaforilor bărbaţi dreptul de a-şi practica meseria în saloanele de înfrumuseţare pentru femei. "Încălcarea hotărârii se sancţionează cu amenzi substanţiale, precum şi cu închiderea unităţii respective, fără preaviz sau alte înştiinţări prealabile", a declarat un reprezentant al Ministerului pentru Probleme Sociale. Decizia se înscrie în litera coranului, potrivit căruia "un bărbat nu se poate atinge de o femeie dacă aceasta nu-i este soţie sau rudă apropiată". Rezultatul imediat al acestei hotărâri care intră în vigoare din 4 iulie a.c. este asaltarea saloanelor de coafură de către kuweitiene, fiind cunoscut faptul că bărbaţii se numără printre cei mai renumiţi coafori.

de a manevra cu rapiditate pentru a desface sistemul de protecţie în cazul unui apel. Dar pentru că şi aceste măsuri devin insuficiente, reprezentantul oficial al Corporaţiei poştelor şi telecomunicaţiilor din Kenya le-a recomandat clienţilor "să-şi angajeze paznici pentru ca nici un intrus să nu se poată folosi de telefon ori să se cupleze la linia respectivă".

Terapie

Primul ministru britanic John Major a cărui stare de spirit nu este dintre cele mai bune din cauza popularităţii foarte scăzute şi a mai multor eşecuri în lanţ în politica guvernului său a apelat la serviciile unei clinici specializate în terapia prin râs. Unul dintre psihologii instituţiei îi recomandă lui Major, pe care toţi îl consideră o persoană lipsită de simţul umorului, să încerce să practice "hohotitul transcendental" aşezându-se pe un scaun în faţă soţiei sale şi a unei oglinzi unde trebuie să râdă cu poftă timp de două minute fără nici un motiv. "Putem ierta orice unui om, că miroase urât, că a săvârşit infracţiuni, dar niciodată lipsa umorului", a declarat medicul curant.

Maimuţă

O maimuţă scăpată de la grădina zoologică a bătut la uşa unei vile din Ramat Gan, cartier rezidenţial al Tel Avivului şi, după ce stăpâna casei i-a deschis, s-a instalat rapid pe o canapea, după care s-a pus pe urlat speriindu-şi gazdele. Unul dintre poliţiştii chemaţi să restabilească ordinea a încercat să "converseze" cu hoinara, care s-a supărat şi şi-a muşcat interlocutorul improvizat. Numai o echipă de veterinari de la parcul zoologic a reuşit să vină de hac agresivei maimuţe şi s-o readucă la domiciliul ei.

Uniaţi

Uniaţii (catolici de rit bizantin) polonezi, care depindeau până acum de primatul catolic al Poloniei, vor depinde de acum înainte în mod direct de Roma. Decizia, adoptată de Papa Ioan Paul al II-lea, conferă autonomie proprie catolicilor polonezi de rit bizantin în raport cu ierarhia catolică din Polonia (rit latin) şi cu primatul său, monseniorul Josef Glemp. În acelaşi timp se reglează situaţia creată ca urmare a persecuţiilor întreprinse de regimul comunist în perioada postbelică

Nec Corporation a lansat pe piaţă cel mai mic fax din lume, recunoscut ca atare de Guiness Book of Word Records, ediţia 1993. Faxul "i 300 Image Terminal" cântăreşte numai 2,1 kg

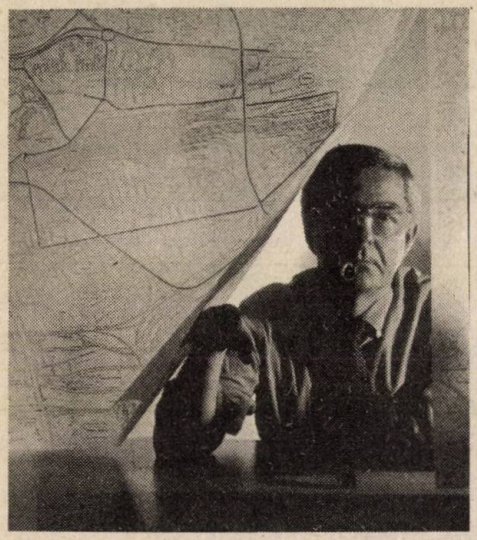

Albert Speer, care are 59 de ani, este astăzi unul dintre cei mai respectaţi urbanişti ai Germaniei. El a moştenit numele şi profesia tatălui său, care, după ce fusese arhitectul preferat al lui Hitler, a ajuns ministru al industriei de armament, fapt pentru care a fost condamnat la Nürnberg la 20 de ani detenţie

Afişul reuniunii ce va avea loc la Tokio în perioada 7-9 iulie a.c., cu participarea ţărilor Grupului celor 7 şi a Comunităţii Europene. Emblema, care este simbolul armoniei, este compusă din 8 inele (G-7 plus CE) care se intersectează şi se închid apoi într-o inimă

Genă

Un grup de cercetători americani de la "Washington University St. Louis" a anunţat într-o publicaţie de specialitate că a reuşit să descopere şi să pună sub control o genă umană care poate juca un rol important în controlarea dereglărilor psihiatrice, inclusiv a depresiunii maniacale. Gena descoperită reprezintă, se pare, cauza dezintegrării unei proteine celulare - o enzimă fosfatică - ce are rolul unui factor de control într-un sistem complex de relaţii la nivelul celulelor.

Spânzurare

Doi malayezieni şi un australian au fost executaţi prin spânzurare pentru trafic de stupefiante. Michael Denis McAuliffe, cetăţeanul australian al cărui guvern a făcut toate eforturile pentru a-l salva, a fost condamnat pentru că a fost prins cu 141,89 grame de heroină ascunse în 14 prezervative legate în jurul mijlocului. McAuliffe este al treilea australian executat din 1986 în Malayezia, unde, până în 1992, 505 persoane au fost condamnate la moarte pentru stupefiante, dintre care 142 au fost deja executate celelalte aşteptându-şi rândul. Malayezia, ţară majoritar islamică, nu respectă în nici un fel drepturile omului în această chestiune şi pedepseşte cu moartea orice persoană prinsă cu minimum 15 grame de heroină asupra sa (sau cantităţi echivalente de alte droguri).

Gunoaie

Cel puţin 22 de persoane au murit îngropate de vii sub tone de deşeuri menajere în oraşul Santa Tecla din Salvador. Nenorocirea s-a produs ca urmare a ploilor persistente ce au provocat avalanşa de gunoaie depozitate în afara oraşului unde oamenii nevoiaşi căutau resturi de hrană. Majoritatea victimelor sunt femei şi copii care aparţin unei comunităţi ce trăieşte în condiţii de sărăcie extremă. Declaraţii ale părinţilor: "Eu am un fiu îngropat acolo"; "Fiica mea a dispărut"; "Eu am trei fete sub gunoaie"...

Director

Boris, un câine în vârstă de opt ani, va fi numit director al unei companii teatrale din Belgia, a anunţat scenaristul ansamblului artistic care a susţinut că patrupedul se potriveşte foarte bine pentru noua sa funcţie deoarece "ştie să stea frumos în fotoliul directoral, să-l lingă pe ministru, să se răstească la personalul din subordine şi să îi alunge cu lătrăturile sale pe cei care ne plictisesc solicitând să fie angajaţi în teatru". Numirea unui câine în acest post reprezintă o formă insolită de protest împotriva unei recente legi care impune teatrelor obligativitatea de a avea un director.

Pedeapsă

Guvernul norvegian a adoptat o lege care, dacă va fi aprobată de Storting, va pedepsi mult mai aspru crimele împotriva mediului înconjurător. O clauză generală specială a codului penal va permite tribunalelor să condamne la pedepse de până la 10 ani închisoare pentru două abateri privitoare la poluarea aerului, apei sau pământului. Dacă daunele produse antrenează pierderea vieţii sau aduc prejudicii grave sănătăţii, contravenientul riscă o pedeapsă cu privarea de libertate nu mai mică de 15 ani. Conform legislaţiei propuse, daunele provocate rezervaţiilor naturale cu păsări sau animale sălbatice pot fi sancţionate cu până la şase ani închisoare. N-au fost uitate nici monumentele aparţinând patrimoniului cultural a căror distrugere poate fi pedepsită tot cu şase ani recluziune.

Imagine de arhivă din 17 iunie 1953: Leipziger Platz din fostul Berlin de Est în timpul revoltei împotriva comunismului

Rubrică realizată de

Ana Maria TATOVICI

OCHII ÎN GERMANIA

"Pace pentru toți"

Într-o încăpere mică și supraîncălzită, cu participarea a foarte multor tineri, între 18 și 25 de ani, și a unei puternice comunități evreiești, a avut loc la Washington prima luare de poziție în dezbatere în cadrul Congresului american cu privire la valul de ură, forță și rasism în Europa, în special din Germania.

Subcomisia pentru securitate internațională și drepturile omului a adus patru martori pentru audieri. În centrul atenției s-a aflat un tânăr de 39 de ani, care a afirmat răspicat: "Știu mai mult despre noua mișcare nazistă, decât oricare altcineva din Germania". Este cetățeanul israelian Yaron Svoray care, cu ajutorul Centrului Simon Wiesenthal din Los Angeles, a cunoscut ca membru mișcarea Neo-Nazi din Germania, timp de o jumătate de an. "Am făcut parte nu numai din conducere, eram chiar omul de încredere al mișcării".

Principala sa acuzație s-a îndreptat împotriva autorităților germane, care diminuează dimensiunile acestei mișcări. "Sunt, ca număr, mult mai puternici decât se cunoaște". În afară de aceasta, nu reprezintă doar un produs al prostiei și ignoranței. Svoray a citat nume de profesori, care în cadrul unor seminarii de sfârșit de săptămână, sub deviza "O Germanie curată", subsumau acest îndemn ideii rasiste.

Autoritățile germane închid prea des ochii nu numai vizavi de astfel de activități, ci chiar față de esența dură a neo- nazismului, este de părere Svoray.

El povestește cum, fiind el însuși arestat ca neo-nazist, este dus într-o pădure apropiată de către polițiști și eliberat cu o simplă bătaie pe umăr.

Această temă a fost nemilos prezentată de șeful Centrului Wiesenthal, Rabbi

Marvin Hier: "Dacă guvernul german vrea să ia în serios acţiunea de stopare a extremei drepte, trebuie să fie pregătit să folosească în această luptă aceeaşi metodă şi strategie ca împotriva extremei stânga.

Rabbi şi-a concentrat atacurile asupra cancelarului german, citând din scrisoarea pe care i-a adresat-o încă din 9 februarie 1990: "Domnule cancelar, nu-mi fac griji despre posibila slăbiciune a mărcii germane, ci despre o slăbire a memoriei germanilor". Cancelarul Kohl i-a răspuns referindu-se la legile germane îndreptate împotriva.urii şi folosirii forţei. Rabbi i-a replicat: "Este adevărat. Avem legile. Ceea ce mă apasă, însă, este slaba pregătire a guvernului pentru a le pune în aplicare".

În ciuda unui ton voit îndulcit, Tom Lantos, preşedintele Comisiei, nu s-a putut abţine de la o critică directă la adresa cancelarului Kohl. "Este regretabil că nu a participat la înmormântarea cetăţenilor turci ucişi".

UN REPROŞ OFICIAL: DACĂ BONNUL NU SE GRĂBEA...

Pe data de 17 iunie 1993, ministrul de externe american Warren Christopher a făcut răspunzător guvernul german pentru criza existentă şi greşeli în soluţionarea situaţiei din fosta Iugoslavie.

Într-un interviu realizat cu "USA TODAY", Christopher afirmă: "S-au făcut greşeli foarte mari în întregul proces de recunoaştere şi, mai ales, în prea grăbita recunoaştere; iar germanii poartă o răspundere deosebită în acest sens, deoarece au convins şi C.E. să facă acest pas. Guvernul meu nu era în funcţie în acea vreme, a continuat Christopher, însă mulţi specialişti serioşi sunt de părere că problemele pe care le avem azi provin din recunoaşterea Croaţiei şi, mai târziu, a Bosniei.

Această acuzaţie a ministrului de externe american este cea mai ascuţită critică oficială adusă în ultimele decenii politicii Bonn-ului de către un ministru de externe. Cu atât mai mult cu cât aceasta a fost făcută publică în Congresul american. Diferenţele de opinii între Bonn şi Washington fuseseră discutate până acum în mod discret.

Purtătorul de cuvânt al guvernului german, Norbert Schäfer a replicat că această critică este "neîndreptăţită". Ministrul Christopher ar intenţiona, "într-o mică măsură", să împovăreze relaţiile bilaterale între Germania şi SUA.

Ambele părţi s-au înţeles ca acest punct să nu mai continue a fi subiect de discuţii oficiale.

Grupaj realizat după presa germană de Odette HANGANU, corespondent permanent

O INSULĂ A SALARIILOR MARI

În cercurile economice germane creşte nemulţumirea vizavi de cursul politicii economice a guvernului federal. Cu ocazia unui Simpozion al Consiliului economic al CDU desfăşurat la Bonn cu ocazia aniversării a 30 de ani de existenţă, reprezentantul societăţilor şi întreprinderilor economice a criticat aspru condiţiile-cadru din Germania.

Preşedintele Consiliului Economic al CDU, Dieter Murmann, a cerut o schimbare radicală a cursului în politica economică, financiară şi socială.

Fără intervenţii masive în legislaţie şi fără o exploatare intensificată a subvenţiilor nu se poate ajunge la o refacere economică. Pentru consolidarea financiară a statului, descongestionarea administraţiei publice este tot atât de necesară ca şi prelungirea timpului de activitate peste vârsta de 65 de ani.

Preşedintele asociaţiei federale a industriilor germane, Tyll Necker, s-a referit la faptul că dilema economică actuală nu reprezintă doar o stare conjuncturală spontană, care va trece ca şi vremea rea.

Necker: "Ne aflăm în pericolul acut de a ne pune în pericol viitorul."

Preşedintele firmei Siemens, Heinrich von Pierer, vorbea despre o "decădere a spiritului de competiţie", faţă de care nu se poate reacţiona doar aşteptând. În legătură cu asigurările sociale, ele vor trebui regândite în termeni noi. Pierer a avertizat faţă de apariţia pericolului unui "exod în masă" al întreprinderilor dacă Germania continuă să rămână o insulă a "salariilor ridicate". Deja de pe acum, firmele nu mai deschid noi activităţi în Germania, datorită îndoielii.

ŞI PACEA E O AFACERE

Articol de Josef JOFFE, apărut în "Time"

Traducere şi adaptare Mirela JÂRLĂIANU

Fie că este vorba de interese publice sau particulare" - scria istoricul roman Tacitus despre germani, "ei îşi fac aparitia întotdeauna cu armele". De altfel mulţi germani au confirmat acest lucru. Iată ce spunea Kaiser-ul Wilhelm al II-lea în 1900 trupelor sale ce urmau a fi îmbarcate spre China pentru a zdrobi revolta boxerilor: "Nu va exista iertare. Nu va fi luat nici un prizonier. Exact ca şi hunii care, conduşi de regele lor Atila, şi-au creat o faimă prin ei înşişi". Împăratul şi-a instruit soldaţii astfel încât să fie sigur că "nici un chinez nu va îndrăzni vreodată să ceară îndurare de la un german".

Dar germanul asemeni hunului este acum istorie. Astăzi războiul este **verboten** (interzis) şi acolo unde Wehrmacht-ul de ieri ataca pentru a cuceri, nici o cizmă germană nu va mai călca vreodată.

Germanii, aşa cum le place să sublinieze, şi-au învăţat lecţia, şi această lecţie spune: "Nici un alt război" şi "Pace über alles" (Pace pentru toţi). Dar bunătatea este rareori cel mai important lucru în politica internaţională, şi, astfel, străstrănepoţii lui Wilhelm şovăie, paşnic şi democratic.

Să luăm ultimul exemplu de la Bonn. Aproape de graniţa belgiană la Geilenkirchen există o bază germană a NATO care adăposteşte 18 avioane AWACS. Pilotate de echipaje multinaţionale, această flotă aeriană, cu radare uriaşe, este folosită pentru a controla traficul aerian şi maritim în şi în jurul fostei Iugoslavii. Când în sfârşit Consiliul de Securitate al ONU a decis întărirea zborurilor dinspre Bosnia aceste avioane au devenit centre de control pentru avioanele de luptă din vest ce patrulează zona liberă de zbor.

Drept urmare, coaliţia cancelarului Helmut Kohl şi-a declarat practic război ei înşăşi. În timp ce majoritatea cabinetului creştin-democrat a votat pentru participarea în misiunile AWACS, tinerii parteneri ai lui Kohl, liber-democraţii, au dat fuga la Curtea Constituţională pentru a răsturna ordinea. De ce? Pentru că, spun ei, Constituţia interzice orice intervenţie militară cu excepţia cazurilor de apărare a ţării sau a aliaţilor ei. Nu are importanţă că, de fapt, legea principală - Constituţia - permite acest lucru. Articolul 24 menţionează clar că Germania se poate angaja în acţiuni privind "securitatea colectivă". Este exact ceea ce autorizează şi Consiliul de Securitate al ONU. Mai mult, aderând la Organizaţia Naţiunilor Unite în anul 1973, Republica Federală a acceptat toate obligaţiile ce decurg din această asociere. Pe scurt, Constituţia germană permite ceea ce membrii ONU cer cu insistenţă: participarea la misiunea de restaurare a păcii.

De ce se ascund germanii în spatele Constituţiei lor?

Răspunsul se găseşte în psihologia naţiunii care a "supraînvăţat" lecţia istoriei, profitând frumos de 40 de ani de absenteism şi bucurându-se de securitatea asigurată gratis de ceilalţi.

După Wilhelm al II-lea şi Adolf Hitler este totuşi, greu să-i blamezi pe germani că au căzut în extrema cealaltă. După ce au ales drumul lui Atila, ei au cunoscut umilinţa în 1918 şi catastrofa în 1945. Când au ales pasivitatea, aşa cum au făcut-o sub armele aliaţilor după cel de-al doilea război mondial, ei au profitat din plin de pe urma acestei credinţe. În timp ce alte puteri occidentale au risipit vieţi şi sume uriaşe în diverse intreveţii militare în jurul lumii, Germania de Vest a arătat tuturor miracolul său economic. Franţa şi SUA aproape s-au zdrobit sub unda şocului economic creat de războaiele din Algeria şi Vietnam. Germania s-a bucurat de pace socială.

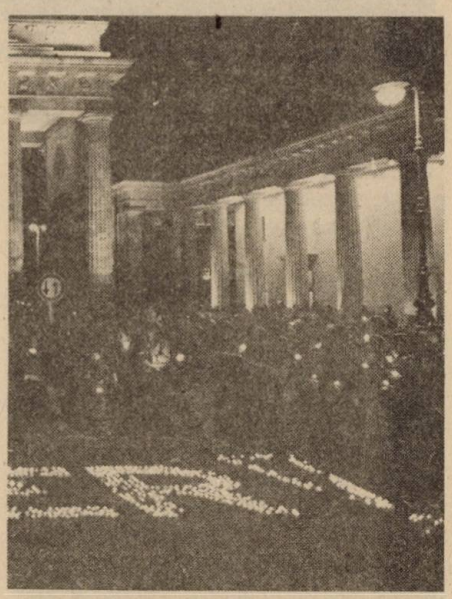

Nu este, deci, de mirare că profitul fabulos câştigat prin lipsa oricărei implicaţii militare a dus la o ideologie pacifistă. Întrebaţi despre rolul forţei în afacerile internaţionale, majoritatea germanilor vor răspunde: "Pacea este cea mai înaltă valoare" sau "Războiul niciodată nu rezolvă problemele".

Dispreţuirea violenţei şi obiceiurile moralizatoare au apărut firesc la această naţiune care a eşuat abisal în război, dar a reuşit strălucit în timp de pace. De altfel este şi mult mai simplu să te retragi pe înaltele vârfuri ale moralei pacifiste când undeva, jos, există alţii care au grijă de securitatea internaţională.

Sondajele de opinie au relevat faptul că 93% din germani optează pentru măsuri umanitare în cazul conflictelor internaţionale. Mai mult de jumătate sunt înclinaţi să aprobe intervenţiile Naţiunilor Unite, dar, în eventualitatea apariţiei unui risc real, numai 20% sunt pentru participarea forţei armate în intervenţii de sancţionare cum a fost războiul din Golf.

Majoritatea germanilor chestionaţi în timpul războiului din Golf ar fi dorit să trăiască, dacă ar fi fost posibil, în Elveţia. Acesta este visul lor declarat. Elveţia cu greu poate fi caracterizată ca o ţară având o politică externă; adăpostită de Alpi şi de neutralitate, ea poate evita atât opţiunea cât şi responsabilitatea. Elveţienii sunt prieteni cu fiecare şi cu toţi şi duşmanii nimănui.

Istoricul britanic Timothy Garton Ash comentează caustic: "ideal germanii şi-ar dori relaţii prieteneşti cu Raiul, parteneriat cu Pamântul dar şi cooperare productivă cu Iadul".

Pe scurt, reflexele dobândite ieri se izbesc fără milă de realităţile zilei de azi.

Stabilitatea glaciară menţinută prin războiul rece se topeşte în fiecare zi. Gardianul vechii ordini - Statele Unite - este în retragere, dar asta nu înseamnă că-i va abandona definitiv pe europeni. Pentru că împotriva anumitor focuri nu se poate lupta decât cu foc. Vrea asta să însemne că lumea doreşte întoarcerea lui Wilhelm al II-lea înapoi? Este desigur o întrebare retorică ce decurge dintr-o interpretare naivă, dacă nu chiar cinică a istoriei.

În 1914 şi 1939 puterea germană a adus lumea în flăcări; astăzi puterea germană ar ajuta la înlăturarea agresiunii. Atunci germanii au abandonat comunitatea mondială pentru a distruge pacea, astăzi Germania este desemnată să se alăture acesteia pentru a reinstaura pacea. Problema care se pune nu este "spaţiul vital", ci Responsabilitatea. Iar adevărata lecţie a istoriei nu este "fără război", ci "fără război greşit".

Renunțare la politica "ușilor deschise"

Considerată până acum țara cea mai liberală în privința dreptului de azil, Gemania a pus capăt politicii "ușilor deschise" în acest domeniu, corpurile sale legiuitoare adoptând un amendament constituțional restrictiv. Dezbaterile și decizia în Bundestag și Bundesrat au survenit între 26 și 28 mai a.c., în baza unui compromis parlamentar realizat de coaliția guvernamentală a cancelarului Helmut Kohl și Partidul Social-Democrat de opoziție, modificarea Constituției necesitând în cele două Camere o majoritate de două treimi din voturi. S-a apreciat, de către unii observatori, că restrângerea dreptului de azil s-a făcut sub "presiunea străzii", referirea având în vedere multiplicarea acțiunilor violente la adresa străinilor, că, în pofida motivațiilor, amendamentul adoptat ar da, în fapt, apă la moară politicii xenofobe practicate de extrema dreaptă în fine că noile reglementări și măsurile luate de conveniență cu unele țări din jur ar tinde la constituirea unui "cordon sanitar" pe frontiera germană, de neconceput pentru eforturile ce se depun în direcția unei Europe integrate, unite. Am scris, în diverse articole din revistă, despre toate acestea. Revin, deoarece am primit de la Ambasada Germaniei din București un "Press Release" conținând precizări de interes, consider, pentru cititorii noștri. Acestea subliniază, în primul rând, faptul că amendamentul urmărește să limiteze doar numărul acelor persoane care vin în Germania pentru alte rațiuni decât aceea de a scăpa de persecuțiile politice.

Se știe, de altfel, că frontierele Germaniei au fost trecute, până la adoptarea noilor reglementări, de un număr extrem de mare de cetățeni străini, multe orașe și sate din această țară epuizându-și, practic, capacitatea de a-i găzdui și administra. Cheltuielile financiare s-au vădit considerabile (în anul trecut, 8 miliarde de mărci, potrivit ministerului federal de interne), iar personalul autorizat - excedat de problemele, diverse, ridicate de acest număr mare de azilanți. În plus, se arată în materialul primit de la Ambasadă, sentimentul că au loc abuzuri în interpretarea prevederilor de acordare a dreptului de azil a generat o stare de nemulțumire în rândul populației autohtone. În 1992, circa 440 000 persoane au venit în Germania să ceară azil. Alte 161 324 de cereri în acest sens s-au înregistrat în primele patru luni ale anului curent, cu 30 la sută mai mult decât în perioada corespunzătoare anului 1992. La ora actuală, circa 550 000 de persoane așteaptă un răspuns din partea autorităților germane la cererile lor de azil. De remarcat, însă, că din cele 148 807 cazuri analizate de Oficiul federal pentru recunoașterea refugiaților, cu sediul la Zindorf, în perioada ianuarie-aprilie 1993, numai 1,9 la sută au fost soluționate favorabil (acordare de azil). Interesant, de asemenea, de observat că, în anul trecut, peste 70 la sută din totalul celor ce au solicitat azil în cele 12 state membre ale CEE s-au adresat guvernului de la Bonn cu cereri similare.

Iată, însă, care sunt, în esență, prevederile amendamentului constituțional recent adoptat în Germania:

- Refugiații din zonele de război sau război civil nu pot obține dreptul de azil câtă vreme nu se află în posesia unui permis de ședere elaborat în baza ultimelor reglementări privind înregistrarea străinilor;

- Străinii care intră în Germania dintr-o terță țară, considerată ca sigură, nu pot cere azil potrivit art. 16a, secțiunea 1 din Constituție (art. 16a reprezintă amendamentul adoptat - n.r.). Toate țările membre ale CEE, precum și alte state în care sunt respectate prevederile Convenției de la Geneva și Convenția europeană a drepturilor omului sunt considerate terțe țări sigure;

- Procedura de prelucrare a cererilor de azil va fi scurtată pentru anumite categorii de solicitanți;

- Solicitanții de azil care sosec în Germania pe calea aerului din țări de origine considerate sigure sau cei ce nu posedă documente de identitate valabile vor fi reținuți în vederea expulzării;

- Prin măsurile luate, este vizată, de asemenea, îmbunătățirea metodelor de investigare și introducerea unui nou sistem de identificare a amprentelor pentru a se preveni ca solicitanții de azil să pătrundă fraudulos în Germania și să beneficieze de alocațiile federale. Acest lucru se vădește necesar, deoarece, după cum s-a constat, în aprilie 1993, spre exemplu, 27,7 la sută din totalul celor care au solicitat azil au prezentat cereri în baza cărora au obținut dublul sau triplul sumelor de asistență ce li se cuvenea folosind formulare sub nume false.

Vasile CRIȘU

REUNIUNEA G - 7

Un rău nu vine niciodată singur...

Criza politică fără precedent pe care o traversează Japonia în ultima vreme adâncește și mai mult criza economică pe care o resimte economia acestei țări în anii din urmă. Evenimentele legate de depunerea moțiunii de cenzură, forțarea primului ministru Kiichi Miyazawa să demisioneze și să cheme anticipat electoratul la urne și, nu în cele din urmă, apariția unui nou partid, după toate aparențele foarte puternic, sunt cu atât mai inoportune cu cât se evidențiază faptul că unda lor de șoc va avea repercusiuni și asupra apropiatei reuniuni la nivel înalt a principalelor șapte state industrializate (G- 7), ce va avea loc la Tokio la începutul lunii iulie.

Incertitudinea politică din etapa actuală a provocat o stare de neliniște în cercurile de afaceri și financiare japoneze și străine. Acestea erau deja îngrijorate de prognozele care indicau o încetinire a creșterii economice în prosperul arhipelag nipon. Anunțarea alegerilor generale anticipate și perspectiva unui "nou tip de putere", respectiv a unui guvern de coaliție, au produs panică în rândul oamenilor de afaceri și economiștilor, obișnuiți cu stabilitatea politică internă din ultimii 38 de ani, asigurată de Partidul Liberal Democrat. Pe fondul unei producții industriale în scădere, precum și al unui fenomen similar în ce privește vânzările principalelor produse nipone, pulsul indicatorilor atestă că situația creată reprezintă un moment foarte nepotrivit pentru economia japoneză: valoarea acțiunilor la bursa din Tokio a scăzut, creditele bancare sunt tot mai rare, indicele Nikkei a fost cotat la cel mai scăzut nivel din ultimele patru luni, cursul yenului s-a devalorizat în raport cu alte monede occidentale.

Principala organizație patronală niponă, "Keidanren", și-a exprimat regretul față de această "confuzie politică", reafirmându-și totuși optimismul că instalarea unui nou guvern va duce în mod sigur la redobândirea încrederii cercurilor de afaceri. Criza politică riscă însă să întârzie bunul mers al măsurilor de relansare economică a singurei țări "încă puternice", afirmă temători unii economiști din Tokio. Un eventual guvern de coaliție - posibil a avea unele accente populiste - nu va putea acționa nici repede, nici eficient, instaurând o perioadă de tranziție în care principala problemă va fi evitarea riscului unei noi căderi în recesiune. Începutul relansării este întotdeauna dificil și dependent de sectorul public, astfel că încrederea agenților economici este hotărâtoare. Aceștia sunt zdruncinați deja de pierderea de guvernare a PLD și de perspectiva unui executiv fragil, atins de paralizie și supus necontenit unor presiuni politice care cu siguranță vor exista. "Este lucrul cel mai rău care ni se putea întâmpla acum", declară cu regret cei mai puternici industriași niponi, considerând că țara lor este unica din G-7 care ar fi avut "mușchii necesari" ieșirii din criză.

Succesul reuniunii la vârf a G-7 este pus sub semnul întrebării, deși oficialii japonezi afirmă că vor aborda "cu calm" toate chestiunile diplomatice și că dizolvarea parlamentului nu va avea nici un efect negativ. Ca gazdă a summit-ului, Japonia poartă o mare responsabilitate, dar vidul de putere o va aduce, după toate probabilitățile, în situația de a nu-și putea exprima cu fermitate punctele de vedere. Poziția lui Kiichi Miyazawa, în postura sa de președinte al reuniunii, va fi serios umbrită. Cuvântul său nu va putea fi considerat decât față de ceea ce reprezintă, la ora actuală, un prim-ministru interimar, incapabil să angajeze competența viitorului guvern.

Prezența celor șapte șefi de state și guverne la Tokio va fi marcată cu siguranță de campania electorală. După planurile anterioare, reuniunea G-7 ar fi reprezentat pentru Japonia momentul oportun pentru a-și consolida un rol mai activ în comunitatea celor mai industrializate țări ale lumii. În circumstanțe normale, premierul Miyazawa ar fi dorit să propună ca fondul preconizat de Statele Unite pentru menținerea procesului de privatizare în Rusia să fie redus considerabil, estimând că nici un program nu va reuși atât timp cât populația acestei țări nu va înțelege pe deplin mecanismele economiei de piață. Întâlnirea sa cu președintele Boris Elțin, invitat la reuniune, va fi redusă probabil la un simplu ritual. Elțin, care în timp de nouă luni și-a amânat două vizite oficiale la Tokio, are o poziție favorabilă în acest context și va putea ocoli cu ușurință discutarea contenciosului asupra Insulelor Kurile. Se pare că nici intenția premierului de a-și convinge partenerii din G-7 ca la viitoarele reuniuni să fi invitată și China în calitate de observator nu va putea fi materializată.

Un aspect deosebit vor căpăta și discuțiile cu președintele Bill Clinton. Un diplomat occidental estima că acesta va fi "agresiv" în lipsa unui interlocutor puternic. Relațiile comerciale între cele două părți sunt foarte tensionate, dar Casa Albă estimează că "tulburările" din Japonia vor determina o pauză în negocierile bilaterale. Mai mult, perspectiva unui nou guvern va face ca Statele Unite să- și reașeze strategia cerințelor față de Japonia.

Observatorii politici sunt convinși că Japonia își va onora cu succes îndatoririle de organizatoare a reuniunii G-7, în ciuda neașteptatelor evenimente care îi marchează viața internă. Tot la fel de convinși sunt și asupra faptului că politica niponă în ce privește economia și relațiile externe nu va suferi schimbări esențiale, dar pentru liderii din Marea Britanie, Canada, Franța, Germania, Italia și Statele Unite va fi o ocazie să discute tranșant și deschis. Cu un șef de guvern care în scurt timp va fi de domeniul trecutului, negocierile nu vor respecta decât un "mesaj" pentru viitorul premier în ce privește clarificarea politicii economice a Japoniei, deschiderea piețelor sale și corectarea balanțelor comerciale.

C.M.

BAKU

Prea mulți pentru o singură țară

Evenimentele din Azerbaidjan au mai curând aspectul unei lupte pentru putere decât al unei confruntări între linii politice diferite, pe acest plan diferențele între grupările rivale fiind greu de sesizat. Fiecare din liderii aflați în conflict pare convins, în schimb, că doar prezența sa la vârful puterii - și îndepărtarea adversarilor - ar putea scoate țara din criză și pune capăt războiului cu Armenia. Deocamdată, însă, acțiunile lor contradictorii nu au făcut decât să sporească haosul.

La alegerile din iunie 1992, președintele **Abulfaz Elcibei**, conducătorul Frontului Popular, obținuse o victorie greu de contestat. Profesor de filosofie, în vârstă de 55 de ani, fost disident întemnițat pe vremea regimului comunist, dl Elcibei, cu

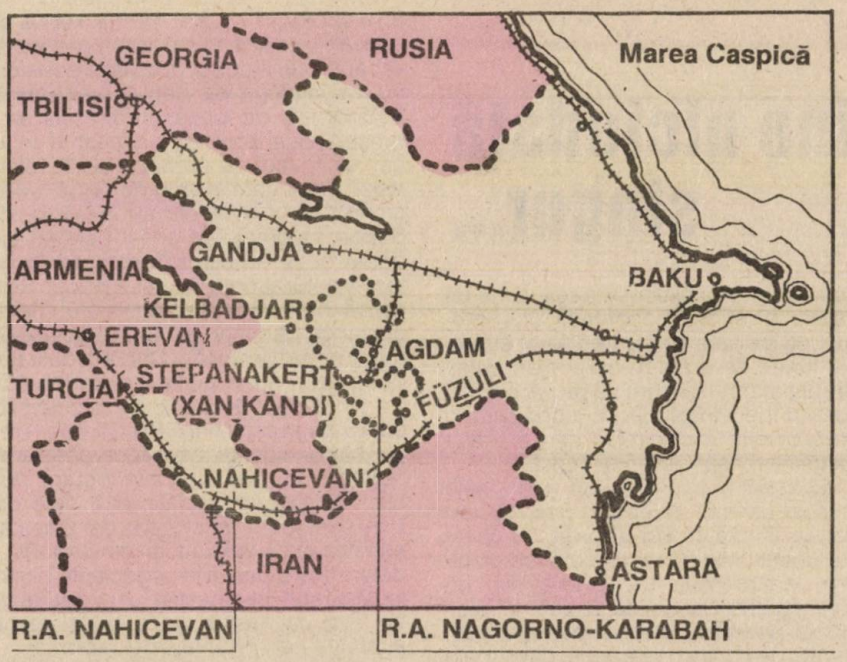

barba sa romantică, era o personalitate în puternic contrast cu activiştii ce-l precedaseră. Popularitatea sa şi a Frontului sporiseră considerabil după ce făcuseră să eşueze încercările ultimului preşedinte comunist, Ayaz Mutalibov - şi el ales cu câteva luni mai devreme - de a păstra puterea şi chiar de a o folosi în mod autoritar. Alegerile, deşi, multipartite, fuseseră în consecinţă o simplă formalitate. Cu timpul, însă, sprijinul popular al dlui Elcibei fusese erodat de acelaşi factor care provocase şi căderea dlui Mutalibov - incapacitatea de a obţine o victorie hotărâtoare pe fronturile din Nagorno-Karabah. Mai mult, trupele azere suferiseră un şir de înfrângeri umilitoare, fără ca înlocuirea succesivă a miniştrilor apărării şi a comandanţilor militari să poată schimba situaţia. Atunci când unul din aceşti comandanţi degradaţi, Surat Guseinov, a intrat în rebeliune, la Gandja, prestigiul preşedintelui scăzuse până aproape de zero. El a mai făcut şi greşeala de a-şi trimite garda prezidenţială să-i liniştească pe rebeli, provocând astfel o confruntare sângeroasă soldată cu zeci de morţi, ceea ce a indignat populaţia şi clasa politică din Baku. Dl Elcibei a fost pus în postura umilitoare de a-l chema în ajutor pe rivalul său istoric, fostul lider comunist al republicii Gaidar Aliev, cel care-l aruncase în închisoare pe vremuri. Dar nici medierea acestuia n-a ajutat prea mult şi, în timp ce rebelii înaintau spre capitală, fără a întâmpina prea multă rezistenţă, preşedintele pierzându-şi calmul, a fugit în enclava Nahicevan, de unde este originar. De acolo, el denunţa "lovitura de stat militară" şi continua să se declare preşedinte legitim, fiind susţinut de străinătate - SUA, Turcia - dar mai puţin de parlamentul azer, Mili-Majlis, care i-a cerut imperativ să revină la post.

Conducătorul rebel **Surat Guseinov** nu este un militar de carieră. În vârstă de 35 de ani, fost director al unei fabrici de textile, el şi-a câştigat rapid - ca mulţi alţii -galoanele de colonel sau general; agenţiile de presă se contrazic asupra acestui punct, în războiul nu prea ordonat din Caucaz. După ce mai mulţi oameni de-ai săi şi-au pierdut viaţa în luptă cu garda prezidenţială, dl Guseinov şi-a trimis trupele, înarmate cu blindate, artilerie şi lansatoare de rachete, spre Baku, cerând să i se acorde o funcţie importantă în viitoarea structură a puterii. Deşi, la un moment dat, oamenii săi ridicaseră steaguri roşii, nu se ştie ce rol joacă ideologia în acţiunea sa. La un moment dat, el şi-a îndreptat o parte din unităţi împotriva duşmanului naţional, oamenii din Karabah. Aceştia acceptaseră, sub presiunea preşedintelui Armeniei, Ter-Petrosian, planul de pace elaborat de un grup al CSCE, dar socotiseră, apoi, că dezordinea internă din Azerbaidjan crea un moment prea favorabil ca să nu încerce să-şi îmbunătăţească poziţia. În loc să se retragă, cum le-o cerea planul, ei au atacat spre Agdam, principala bază azeră din vecinătatea enclavei. Se consideră că, în prezent, armenii ocupă zece la sută din teritoriul Azerbaidjanului (inclusiv regiunea Nagorno-Karabah), rebelii controlează 50-60 la sută iar autorităţile de la Baku - sau ceea ce a rămas din ele - restul. În această situaţie, cu soldaţii săi ajunşi la periferia capitalei şi chiar în interiorul ei - după ce o parte din trupele guvernamentale au fraternizat cu ei - dl Guseinov a ridicat tonul, revendicând de-a dreptul conducerea ţării: "Nimeni nu are dreptul să-mi reziste; voi intra în Baku, îndeplinind voinţa poporului".

De partea cealaltă se află **Gaidar Aliev**. Veteranul de partid cu un dosar impresionant (preşedinte al KGB azer între 1966-1989, prim secretar între 1969-1983, membru în biroul politic al PCUS între 1982-1986) el a ştiut să se adapteze la noile realităţi. Retras în fieful său, republica autonomă Nahicevan, al cărei preşedinte devenise (şi unde i s-a ridicat chiar o statuie), el a virat de la comunism la un islamism civilizat, primindu-l pe Suleyman Demirel şi vizitând Teheranul, unde a proclamat apartenenţa ţării sale la lumea islamică. Pe vremea lui Ayaz Mutalibov, dl Aliev era un adversar convins al acestuia, acuzându-l că a instaurat o "dictatură comunistă" (!). La 70 de ani, el şi-a luat revanşa, fiind chemat ca un salvator la Baku de preşedintele Elcibei şi de Mili-Majlis care l-a ales la conducerea sa, deşi nu era nici măcar deputat. Deoarece dl Elcibei se încăpăţâna să rămână în refugiul său, parlamentul i-a acordat prerogativele prezidenţiale dlui Aliev. Eforturile sale vizează, însă, constituirea unui Consiliu de stat, în care să intre, împăcându-se, toţi protagoniştii actualei crize.

Mai sunt şi alţi aspiranţi la putere. Liderul Partidului Independenţei Naţionale, **Elibar Mamedov**, fost aliat al dlui Elcibei trecut în opoziţie, a fost foarte activ în ultimele săptămâni; el s-a întâlnit şi cu preşedintele, şi cu dl Aliev, l-a vizitat şi pe dl Guseinov la Gandja şi este frecvent citat ca un posibil prim-ministru. Un fost ministru adjunct al apărării, **Alikram Gumbatov**, s-a folosit şi el de confuzia generală pentru a prelua puterea la Lenkoran, în sudul ţării (la nord de Astara) unde intenţionează să creeze o aşa-zisă "republică mugano-talâşă", complicând şi mai mult harta politică. În sfârşit, din exilul său de la Moscova, însuşi **Ayaz Mutalibov** s-a declarat dispus să revină la Baku, desigur pentru a prelua puterea; potrivit agenţiei Interfax, el s-ar fi şi întors, alăturându-se rebelului Guseinov.

În vechea tradiţie orientală, tratativele continuă, fiind, desigur, oricând, posibilă soluţionarea crizei pe cealaltă cale, a forţei; ceea ce ar fi regretabil, căci aceste confruntări fără sens au făcut deja prea multe victime. Instabilitatea are efecte şi pe plan economic: Azerbaidjanul, care aspira, alături de alte republici, la titlul de Kuweit post-sovietic, va mai avea de aşteptat până a ajunge în acest stadiu, deoarece companiile petroliere occidentale şi-au suspendat activităţile şi şi-au retras personalul din Baku. Pentru viitorii conducători, dificultăţile vor începe abia după ce vor fi ajuns la putere.

Alexandru ANTONESCU

TOKIO

O reformă dorită și nedorită

Cu proiectul său de reformă politică, primul ministru al Japoniei, Kiichi Miyazawa a iscat o veritabilă furtună în interiorul propriului partid aflat la guvernare, neîntrerupt, de aproape patru decenii. Reunită de urgenţă, conducerea Partidului Liberal Democrat a refuzat să acorde sprijin planurilor propuse de premier, în special, în vederea stopării corupţiei, care erodează neîncetat şi tot mai adânc imaginea şi credibilitatea celei mai influente formaţiuni politice din arhipelag. În cadrul şedinţei, desfăşurată într-o atmosferă extrem de tensionată, s-a anunţat că nu va fi acceptat "un plan de reformă reprezentând un compromis" numai pentru a da satisfacţie opoziţiei.

Problema reformei a accentuat divizarea din PLD. Patru proiecte de lege vizând realizarea unei mai mari transparenţe a vieţii politice nipone, precum şi modificarea sistemului de reprezentare electorală ar fi trebuit supuse analizării şi aprobării în cadrul Dietei (camera inferioară a parlamentului) până la finele sesiunii de primăvară, pentru a fi respectate promisiunile actualului şef al cabinetului făcute atunci când a preluat funcţia. Dar, pe măsura trecerii timpului, şansele ca proiectele de lege să ajungă în discuţia parlamentarilor au scăzut vizibil.

Conservatorii din partidul de guvernământ sunt favorabili menţinerii actualului sistem electoral, care a avut un rol determinant în câştigarea de către PLD a tuturor alegerilor organizate din 1955 până în prezent. Tinerii reformatori doresc însă schimburi majore, ameninţând cu scindarea partidului în cazul în care reforma nu este pusă în aplicare. Dornici să intre rapid pe scena politică şi să facă carieră, ei au format un grup care se autointitulează "Tinerii obraznici". Fenomenul de incompatibilitate cu vechile mentalităţi, dar şi de intoleranţă, a fost foarte vizibil atunci când aceştia i-au bruscat pe colegii lor de partid mai vârstnici, refuzându-le chiar accesul în sediul central al PLD din Tokio. Dar pericolul cel mai mare de sciziune vine din partea "Ligii pentru reformă politică", grup disident format în jurul lui Tsutomu Hata, fost ministru de finanţe, şi al lui Ichiro Ozawa, fost lider şi ideolog al partidului, care are o mare audienţă în rândul membrilor PLD - 160 au aderat la o listă care rămâne deschisă. Aceştia au ameninţat că vor forma chiar o nouă formaţiune politică şi se vor alătura opoziţiei, ceea ce ar fi perturbat echilibrul parlamentar. Cu toate acestea însă, secretarul general al PLD, Seikoru Kajiyama, aflat în fruntea conservatorilor, militează deschis în favoarea amânării dezbaterilor referitoare la reforma politică, apreciind că un nou mod de scrutin nu trebuie introdus înaintea alegerilor pentru Senat din 1995.

Kiichi Miyazawa, premierul învins de colegii din propriul partid

Care sunt, de fapt, punctele-cheie ale disputei asupra reformei sistemului electoral din Japonia? În sistemul actual, Dieta are 512 locuri reprezentând 130 de districte. Fiecare district poate alege doi până la şase parlamentari. Criticii susţin că acest sistem încurajează corupţia deoarece forţează candidaţi ai aceluiaşi partid să concureze unul împotriva altuia. Întrucât aceşti candidaţi au aceeaşi linie politică, ei încearcă să câştige promiţând favoruri şi proiecte finanţate din fonduri publice. Pentru reformarea sistemului electoral, PLD a propus crearea a 500 de districte, fiecare cu numai un reprezentant parlamentar. Opoziţia fiind divizată, analiştii afirmă că liberal-democraţii ar câştiga majoritatea mandatelor în camera inferioară şi în acest sistem. Din aceste motive, partidele din opoziţie preferă reprezentarea proporţională, în care alegătorii votează pentru un partid, nu pentru o persoană. Opoziţia susţine că acest sistem este mai echitabil decât cel propus de PLD - conform căruia câştigătorul "ia totul" -, deoarece pot fi reprezentate în Parlament şi partidele minoritare, proporţional cu procentul de voturi obţinut.

Refuzând soluţia de compromis asupra reformei, membri intransigenţi ai PLD au dat naştere la o criză în interiorul partidului. Miyazawa al cărui mandat expiră în septembrie s-a văzut nevoit să renunţe la planurile sale vizând realegerea în funcţia de preşedinte al partidului, care implică automat şi ocuparea postului de şef al guvernului. Ministrul justiţiei, Mashasu Gotoda, ardent partizan al reformei, a declarat că primul ministru trebuie "să-şi asume responsabilitatea şi să demisioneze", deoarece proiectele de lege promise nu au putut fi nici măcar discutate. Această "unică soluţie" lăsa să se întrevadă presiunile la care era supus Miyazawa în zilele premergătoare vacanţei parlamentare.

Lovitura decisivă a venit însă din afara PLD. Amplificând umilirea publică a lui Miyazawa, partidele din opoziţie şi-au făcut cunoscută hotărârea de a introduce în Dietă o moţiune de neîncredere faţă de primul ministru, acuzându-l că "a mințit" încălcându-şi promisiunile. Fracţiunea disidentă condusă de Hata a afirmat că sprijină acest demers, deşi ar fi putut cel puţin să se abţină. Singurele scenarii posibile erau fie demisia cabinetului Miyazawa, fie dizolvarea Dietei şi convocarea de alegeri generale anticipate.

Moţiunea de cenzură a fost adoptată cu 255 voturi pentru şi 220 împotrivă. Teoretic, acest document nu ar fi trecut deoarece PLD deţine 274 de locuri în Dietă, dar s-a bucurat de sprijinul masiv al deputaţilor din fracţiunea Hata, care l-au acuzat pe premier de a fi eludat proiectele de legi vizând eliminarea corupţiei. Deşi votul moţiunii a fost amânat pentru a da guvernului posibilitatea dobândirii sprijinului altor grupuri, acest fapt nu s-a petrecut.

În aceste condiţii, Kiichi Miyazawa a ales varianta cea mai radicală, şi anume dizolvarea Dietei şi organizarea de alegeri anticipate. Potrivit constituţiei, scrutinul va avea loc într- un răstimp de 40 de zile, data aleasă fiind 18 iulie. Situaţia creată reprezintă un moment foarte nepotrivit pentru fragila scenă politică niponă. Acest moment va fi speculat de toţi cei interesaţi, putând însemna sfârşitul supremaţiei absolute a PLD. Grupul de parlamentari disidenţi au luat iniţiativa unei "remodelări de profunzime a politicii japoneze", promovând în premieră ideea unui guvern de coaliţie. Ei s-au desprins din PLD şi au format Soshinto (Noul Partid Creator) alăturându-se opoziţiei.

În perioada următoare, acest partid se va preocupa să convingă opoziţia necomunistă să susţină instalarea la putere a unei echipe executive comune, condusă de Hata. Obiectivul acesteia îl constituie o reformă aptă "să corecteze eşecul" ultimelor guvernări ale PLD şi să menţină acest partid în centrul vieţii politice din Japonia. Analiştii consideră însă că PLD va pierde alegerile din iulie 1993.

Cristian MOANŢĂ

Asistăm, de un număr de luni, la alarmante acte de rasism calificat (agresiuni, violenţe huliganice, crime) pe întreg teritoriul Germaniei. Nu am idee cât de mari sunt pagubele materiale în interior şi câte victime sunt de deplâns, ştiu cât de afectată este imaginea Germaniei şi a germanilor în conştiinţa lumii civilizate. Din ce în ce mai acut îmi pun întrebări asupra adevăratei voinţe politice a factorilor de răspundere de a găsi răspunsuri (vreau să zic soluţii) la gesturile discriminatorii ale populaţiei. Dar în ce măsură intervin autorităţile să corecteze situaţia existentă, iată un aspect major pe care nu văd de ce l-am trata cu menajamente.

Un fapt este clar: oficialitatea practică un dublu limbaj. La nivelul general promovează apelul la toleranţă, bună înţelegere şi respect mutual. Pe plan extern preşedintele Von Weiszäcker şi primul ministru Helmut Kohl condamnă actele de xenofobie, pe plan intern a devenit limpede că se face minimum posibil să fie descurajate atitudinile extremiste.

Mi se pare evident că legislaţia a rămas permisivă faţă de cei care încalcă dispoziţiile în vigoare. Puţinii vinovaţi prinşi de o poliţie cel mai adesea pasivă ori complezentă cu agresorii au primit pedepse la limită. Pe de altă parte, m-aş fi aşteptat la o amplă dezbatere în Bundestag în favoarea celor care muncesc cot la cot cu germanii să sporească bogăţia ţării. Cele peste două milioane de turci, încă pe atâtea de sârbi, portughezi, italieni şi asiatici sunt mereu ameninţaţi în condiţia lor de străini. Or, dimpotrivă, elementele de extremă dreapta au primit de curând o încurajare **pe faţă** de chiar revizuirea dreptului la azil politic şi de înăsprirea dispoziţiilor pentru expulzarea în forţă a emigranţilor clandestini.

Dacă anumite dificultăţi interne explică parţial noile reglementări nu are nici un sens să escamotăm adevărul: germanii sunt, în continuare, contaminaţi de morbul rasismului. Nu de dovezi ducem lipsă. Şi nu am să fac apel la zguduitoare imagini TV cu privire la cele petrecute în lungul şi latul ţării, la căminele de azilanţi incendiate noaptea.

Voi nota aici, pe scurt, ca un adaos la diagnosticul emis, modesta mea experienţă de la faţa locului.

Am poposit în Germania de câteva ori pentru extrem de scurte şederi. De două ori ca invitat să ţin conferinţe (la universităţile din Marburg şi Freiburg), o dată la congresul jubiliar Stendhal la Mainz şi, în fine, sosit ca turist, în fosta RDG. Nu am avut cum să fac schimb de păreri cu persoane oficiale pentru bunul motiv că nu s-a ivit prilejul. Dar am constatat foarte clar o abia disimulată îngăduinţă pentru că veneam din Est şi o rece politeţe, iar în fosta RDG o greu ascunsă ostilitate. Nu am să uit cum atunci când mi-am exprimat uimirea pentru că o placă memorială în memoria evreilor ucişi de hitlerişti la Dresda era plasată la o margine de trotuar, în vecinătatea unei guri de canal, ghida, o doamnă pensionară ce fusese profesoară de franceză într-un liceu berlinez, a replicat sec: "Nu este destul?" Adresând un protest energic şefilor ei ierarhici, mi s-a răspuns că este calificată şi mult solicitată, încât are şi ea clipe omeneşti de oboseală.

Aşadar conchid prin a-mi exprima îndoiala că actualele stări de lucruri se vor corecta în bine şi tensiunile se vor aplana în scurt timp.

În Germania de azi lipseşte ceva preţios: posibilitatea de a avea încredere (din cauza suficienţei autorităţilor) în fondul şi dorinţa ce stă la chezăşia ruperii de trecut. Anume că germanilor le este ruşine de ei înşişi! Dacă supoziţia este corectă, atunci nu văd ce îi împiedică pe germanii sincer afectaţi de derapajul climatului intern să nu se lase intimidaţi. Să ceară, într-un glas, cum s-a şi întâmplat ici şi colo, ca opinia publică să apere, fără vorbe goale, ceea ce, după toate probabilităţile, încă nu a devenit certitudine. Opţiunea pentru ca din eşecul moralei de stat să rezulte lichidarea practicilor medievale de arderi pe rug, de hăituire a "necuratului". Mai mult, înlăturând răul (nu doar în plan diplomatic), să privim spre Germania ca spre o societate în stare să exporte pe lângă atâtea mărfuri bine executate şi respectul faţă de fiinţa umană. Un respect nepătat de trafic de arme în Libia şi Irak, de otrăvuri chimice expediate grijuliu altora şi de competenţe la remorca intereselor înguste, de cenuşă.

"Calea spre un acord de pace este deschisă"

Interviu cu dr. EPHRAIM SNEH,

membru al Knesset-ului Israel

— Cum apreciaţi dv progresele făcute în cadrul conferinţei de pace, lansate la Madrid, şi care sunt comentariile dv - pozitive sau negative - asupra modului cum evoluează negocierile?

— Din nefericire, progresele realizate până acum nu sunt satisfăcătoare. La 13 iulie 1992, în Israel a fost instalat un nou guvern, ca urmare a alegerilor generale. Acest guvern, condus de domnul Rabin, este compus, în principal, din iubitori de pace israelieni. Noul guvern a venit la masa de negocieri cu o abordare nouă şi cu privirea aţintită spre viitor. Iar această abordare e caracterizată de dorinţa sinceră de a preda palestinienilor de pe malul vestic al Iordanului şi din fâşia Gaza autoritatea de a-şi gira propriile probleme, ca o perioadă de tranziţie, ca un aranjament interimar care să conducă la unul permanent. Delegaţia palestiniană, respectând instrucţiunile de la Yasser Arafat, nu a profitat de ocazia oferită şi nu a intrat în discuţii practice cu privire la transferul autorităţii de autoguvernare. În ultima - cea de-a noua - rundă a convorbirilor de la Washington s-a înregistrat o oarecare îmbunătăţire; au fost create trei subcomisii, iar atmosfera a devenit una "de lucru". Sper ca la viitoarea rundă de negocieri (cea de-a X-a), să fie semnată o declaraţie de principii care să deschidă calea spre convorbiri serioase şi spre un acord israeliano-palestinian.

— V-aş ruga să comentaţi întâlnirea internaţională şi dezbaterile de la Londra la care aţi participat, precum şi rolul presei în reflectarea autentică a realităţilor legate de conflictul din Orientul Mijlociu.

— Presa are un singur rol: acela de a raporta adevărul. Conflictul israeliano-arab are două părţi, iar o presă onestă trebuie să scrie echitabil şi echidistant despre poziţiile şi dorinţele ambelor părţi. Sper ca presa românească să urmeze această linie.

"Acceptăm o confederaţie cu Iordania"

Interviu cu dl. D.R. NABEEL SHAATH,

consilier al preşedintelui Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei (OEP)

— Care sunt, după părerea dv, şansele unei soluţionări juste şi durabile a conflictului din Orientul Mijlociu şi a problemei palestiniene?

— Soluţia este nu numai dezirabilă, pentru că este într-adevăr dezirabilă. Dar este, de asemenea, şi posibilă. Cu schimbarea condiţiilor mondiale, încheierea războiului rece şi cu încheierea războiului din Golf, cu schimbările din poziţia strategică a Israelului şi a Statelor Unite, aliatul tradiţional al Israelului, schimbări de natură internă în relaţiile Israelului cu lumea arabă, eu consider că toate părţile implicate doresc menţinerea stabilităţii în regiune: israelienii o doresc pentru că vor să scape de ameninţările şi de violenţa din zonă, care au menţinut ani de zile o psihoză a războiului; arabii o doresc pentru că vor să folosească toate resursele şi eforturile lor în scopul dezvoltării, iar pentru palestinieni aceasta este singura cale către pace, securitate, independenţă şi egalitate. Aşa că este soluţia cea mai dezirabilă. Ea este în acelaşi timp realizabilă, pentru că ea reflectă interesul cel mai înalt al părţilor, dar şi pentru că nu există cu adevărat un proces de pace activ care să aibă şanse de succes sută la sută. Există, evident, şi posibilitatea unui eşec, ca şi aceea a intransigenţei israeliene sau varianta unei soluţii americane mai puţin neutre, evident părtinitoare cu israelienii, deci consider, cu alte cuvinte, că există elemente suficiente ca să privim cu optimism acest proces. În ceea ce ne priveşte, am acceptat în acest proces o etapă intermediară, care însă trebuie să fie scurtă şi fructuoasă, cu obţinerea încrederii tuturor părţilor pentru a avansa către negocieri permanente, care să ducă la exercitarea dreptului de autodeterminare pentru palestinieni, crearea unui stat liber şi independent care să-şi aleagă capitala sa şi cu şansa

oferită tuturor palestinienilor de a reveni în patria lor. În acelaşi timp, menţinând o recunoaştere mutuală a păcii între evrei, palestinieni şi lumea arabă,securitatea pentru toate părţile, frontiere deschise, relaţii economice, aceasta încadrată într-o soluţie cu un minim de echitate şi dreptate, cu un caracter general, cuprinzător, justă şi care să dureze pentru întregul viitor.

— În ceea ce priveşte statul, vi se pare acceptabilă soluţia unei confederaţii cu Iordania?

— Categoric, da. Acceptăm un stat care să facă parte dintr-o confederaţie cu Iordania.

— În ceea ce priveşte desfăşurarea negocierilor de pace de la Washington, aveţi unele observaţii -pozitive sau negative - asupra rezultatelor lor de până acum?

— Da, eu consider că s-au făcut progrese în ceea ce priveşte reprezentarea poporului palestinian; noi avem acum o delegaţie palestiniană independentă condusă de OEP, cu membri din interior şi din afara teritoriilor ocupate, de pe malul vestic al Iordanului, din Gaza şi Ierusalim, ceea ce nu a fost cazul la începutul negocierilor. Noi acum discutăm un transfer real al autorităţii, incluzând autoritatea executivă, legislativă şi juridică, în teritoriile palestiniene ocupate din 1967; sunt,de asemenea, dezbătute chestiuni privind teritoriul, ca şi alte probleme. Există o cu totul altă abordare a problemei Ierusalimului,o problemă a aşezărilor umane. Avem un mecanism cuprinzător care ne permite să avansăm.

— Cum s-a resimţit impactul dispariţiei blocului socialist asupra poziţiei şi eforturilor OEP? V-aş ruga, de asemenea, să vă referiţi la relaţiile dintre România şi OEP în acest context.

— Dispariţia blocului socialist, dar nu a ţărilor, ci a regimului lor, s-a produs automat şi ca urmare a dizolvării Uniunii Sovietice înseşi. Aceasta a creat, desigur, o lume cu totul nouă. Când spun cu totul nouă, mă refer la deosebirile ei majore. Din punctul nostru de vedere, efectele au fost atât pozitive, cât şi negative. Vă aduc aminte că blocul socialist era un suport puternic al drepturilor arabilor şi drepturilor palestinienilor. În general vorbind, acest lucru era necesar ca urmare a sprijinului neclintit pe care Israelul îl primea din partea Statelor Unite. Aceasta era situaţia în vremea războiului rece: când una din părţi sprijinea Israelul, cealaltă, respectiv blocul socialist, era mai aproape de arabi. În ceea ce ne priveşte, acest sprijin se materializa în burse, ajutor educaţional, politic, diplomatic, financiar şi de altă natură. Aceasta antrena însă şi o anumită slăbire a poziţiei noastre. În ceea ce priveşte România, ea avea un rol distinct, independent în cadrul blocului socialist, încercând uneori să medieze şi să creeze canale de comunicare între israelieni şi arabi, oferind prin aceasta un oarecare sprijin palestinienilor şi OEP. Evident, toate acestea s-au schimbat odată cu dizolvarea blocului socialist. Încercând să găsim partea pozitivă a lucrurilor, prin dizolvarea Uniunii Sovietice şi a blocului socialist şi încheierea războiului rece, s-a creat o ocazie favorabilă pentru găsirea unei soluţii. În vremea războiului rece, nici unul din cele două blocuri nu putea reglementa situaţia din Orientul Mijlociu, ele sprijinind o stare nici de pace, nici de război, permiţând astfel continuarea instabilităţii şi blocând o soluţie cuprinzătoare. După încheierea războiului rece s-a creat un stimulent pentru o reglementare paşnică, inexistent în urmă cu câţiva ani.

De asemenea, tot de partea pozitivă a lucrurilor aş putea spune că prin democratizarea vieţii în ţările din centrul şi răsăritul Europei, ele ar putea descoperi o nouă formulă de relaţii cu noi. Noi salutăm o astfel de revenire la principiile democratice şi la valorile întemeiate pe respectarea drepturilor omului, sperând că în acest fel popoarele est- europene vor descoperi că cele mai încălcate drepturi umane au fost cele ale poporului palestinian şi că poporul palestinian are, de asemenea, nevoie urgentă de democraţie şi de autodeterminare. Sper, deci, că pe calea democratizării se va ajunge la aceste căi, iar noi vom avea un şi mai mare sprijin, chiar un sprijin popular, nu numai din partea cercurilor guvernamentale, ci din partea popoarelor însele. Evident, aceasta va cere timp, iar între timp este posibil ca relaţiile să nu aibă nivelul celor din trecut, dar doresc ca ambele noastre popoare să-şi sporească eforturile pentru crearea unor noi raporturi şi a unei noi alianţe, întemeiate pe noile principii ale noii ordini mondiale. Aş dori ca poporul României să afle de-adevăratelea despre condiţiile îngrozitoare din teritoriile ocupate şi să afle cu ce enorme brutalităţi se confruntă palestinienii aflaţi sub ocupaţie israeliană, cât de mult poate fi afectat negativ procesul de pace de către continuarea ocupaţiei, de către situaţia din Ierusalim şi din teritoriile ocupate, de către continua deportare a oamenilor şi distrugerea caselor lor şi încălcarea drepturilor lor. Eu cred că atunci când poporul român va descoperi cine este agresat, cine este victima în conflictul din Orientul Mijlociu va ajunge să înţeleagă că terminarea ocupaţiei va sprijini procesul de pace, iar cele două popoare ale noastre vor beneficia reciproc de nişte raporturi normale. Îmi dau seama că în acest moment poporul român este preocupat de situaţia sa internă şi confruntat cu dificultăţile pe care le presupune trecerea spre un nou climat mondial. Sunt sigur că poporul român care a fost şi rămâne un prieten adevărat al poporului palestinian va continua să cultive şi să răspândească adevărul în legătură cu ce se întâmplă în Palestina.

Interviuri realizate de

Victor MARTALOGU

Londra, iunie 1993

Nicholas Pora,
(president, "Continental Mushroom" - Canada)

"Să ţinteşti cât mai sus, dar să nu uiţi de unde ai plecat"

Înainte de a fi mari sau mici, afacerile sunt prospere sau nerentabile. Criteriul mărime stă în relaţie cu criteriul rentabilitate. Românii din Canada rostesc cu mult respect numele lui Nicholas Pora, din Metcalf-Ontario, deoarece reuşita acestuia în afaceri are o semnificaţie mai complexă, nu e numai obişnuita izbândă financiară. E vorba de construcţia a ceva nou, nu de o speculaţie bancară sau de o conjunctură norocoasă.

Domnul Pora e înalt, slab, are un aer preocupat, fumează mult şi, în dialog, vorbeşte despre compania sa cu o anume detaşare academică, aşa cum un dascăl de universitate le vorbeşte unor ascultători interesaţi, pe care însă nu-i cunoaşte tocmai bine. Domnul Pora nu mai e un om tânăr, dar fiindcă e foarte activ - şi nu numai în afaceri - chestiunea vârstei, în raporturile cu el, nu se pune decât în sensul consideraţiei cu care suntem datori faţă de maturi.

Iată cum arată o veritabilă reuşită, într-o lume unde totul e pus în sistem, comparat, măsurat, ordonat. Numele lui Nicholas Pora se rosteşte îndeobşte împreună cu al companiei "Continental Mushroom Corp." (1983) Ltd. -Box 520, Metcalf, Ont., KOA 2PO.

În luna mai 1990, revista "Canadian Business" a întreprins un studiu privitor la 4.700 companii particulare, în vederea realizării unei liste cu "cele mai rentabile 50 de firme". Continental-ul lui Pora se găsea pe locul 30. Astăzi, un studiu asemănător ar confirma locul, dacă nu cumva ar indica un altul mai în faţă, fiindcă între timp compania şi-a realizat scenariul de dezvoltare.

Obişnuiţi cu imaginea coloşilor industriali, unde impresia de importanţă e întărită de factori care n-au nici o legătură nici cu eficienţa, nici cu însemnătatea reală a unei întreprinderi -precum agitaţia a mii de oameni, zgomotul, aglomerarea de materiale şi produse - întreprinderile din Canada şi S.U.A. te surprind prin prezenţa lor liniştită, neagresivă. Numai şoseaua, cu zeci de benzi şi plină de track-uri şi containere, îţi spune câte ceva despre eficienţa excepţională a industriilor mici şi mijlocii, amplasate în corpuri de clădiri semănând ele însele cu nişte containere colorate, aerisite, fără coşuri, ferestre imense, curţi mari, spaţii irosite. Domnul Pora şi-a conceput afacerea cu ciuperci într-un loc ideal,la câţiva kilometri de Ottawa, într-o zonă unde se putea desfăşura fără să incomodeze pe nimeni şi fără să fie incomodat. E vorba de o "afacere de familie", unde totul are un tuşeu cordial, familial, şi birourile administraţiei, şi halele de producţie şi valorificare a produselor, şi legăturile dintre oameni. Ecuaţia de producţie e următoarea: la un ciclu de 56 de zile, egal tot timpul anului, cu numai 220 de angajaţi şi 70 tone de ciuperci pe săptămână, "Continental Mushroom" vinde lunar marfă de 800.000 dolari. Cine are în minte fotografia pitorească a unei păduri, prin care cutreieri în căutarea ciupercilor, la vederea "patului" de ciupercărie, acoperit în întregime cu ciuperci de un alb strălucitor, răspândite egal, 33 de hale a câte două rânduri de paturi şi fiecare pat cu 16 rafturi dispuse pe înălţime, îşi schimbă sigur părerile.

Legea succesului pentru Nicholas Pora e una singură: cea mai mică cheltuială pe un kilogram de ciuperci, la cele mai bune salarii din branşă. De unde o consecinţă interesantă: cel mai mic preţ de livrare pe piaţă. Ce n-am spus e că, în studiul revistei amintite, compania Pora e încadrată de companii de turism, construcţii ori electronică. "Nu-i tocmai rău - spune domnul Pora- dacă luăm în seamă faptul că, în anii '50, când am sosit în Canada, eram inginer chimist specializat în culori textile şi toţi banii mei erau câţiva dolari".

Când am vizitat compania, domnul Pora era foarte ocupat cu unele chestiuni de învăţământ. El însuşi predă la Universitatea din Pennsylvania, la o catedră special înfiinţată a facultăţii de agricultură. În aceeaşi perioadă, angajase trei profesori din specialităţi agricole interesând compania pentru a face un studiu de eficientizare pe termen lung. "Două lucruri sunt importante în viaţă, spune Nicholas Pora, să ţinteşti cât mai sus, dar să nu uiţi niciodată de unde ai plecat".

Tudor OCTAVIAN

Moartea feldmareşalului Von Kluge

Pe frontul din Normandia se derulau grave evenimente. Duşmanul, care se grăbea să încercuiască armatele noastre care încă luptau acolo, a efectuat cu blindatele sale o străpungere în Bretania trecând prin Rennes, iar de acolo a început să sondeze, cu trupele de recunoaştere, terenul către est. La 9 august inamicul era la Mans, la 10 august la Alençon, la 17 august la Chartres.

Între timp, 20 iulie [+)] reclama noi victime. A fost găsită una din ele în persoana feldmareşalului Von Kluge, al cărui nume a fost găsit de Gestapo pe o listă oarecare a conjuraţilor. În ziua de 17 august, feldmareşalul Model s-a prezentat la biroul meu, declarând că era succesorul lui Von Kluge. L-am întrebat dacă acesta din urmă era la curent cu situaţia iar el mi-a făcut semn din cap că nu. Atunci am înţeles imediat: feldmareşalul urma să fie spânzurat!

Am examinat figura lui Model şi cred că era conştient de sarcina penibilă care-l aştepta. Feldmareşalul tocmai fusese numit comandant şef al grupului de armate de pe frontul din Normandia, unde încercuirea trupelor noastre ajunsese aproape de sfârşit. I-am făcut o scurtă prezentare a situaţiei din Paris şi el a părut a fi de acord cu măsurile luate de mine. I-am arătat apoi un afiş, alcătuit conform indicaţiilor mele. Reprodusesem ordinul de mobilizare al Comitetului Rezistenţei sub care era scris, cu majuscule, următorul avertisment: "Parizieni, fiţi rezonabili şi nu daţi ascultare acestui apel!"

Nu i-am făcut feldmareşalului nici o menţiune despre ordinul primit de a arunca în aer podurile. De altfel, după un prânz frugal, a plecat de îndată la Cartierul General. Nu l-am mai revăzut niciodată.

Între timp, feldmareşalul Von Kluge, după o recunoaştere foarte primejdioasă efectuată în poziţiile inamicului, s-a întors la Cartierul General unde îl aştepta feldmareşalul Model cu ordinul de revocare. A primit vestea impasibil, şi-a luat rămas bun de la ofiţeri, după care s-a urcat în maşină şi acolo s-a otrăvit.

+) Atentatul neizbutit împotriva lui Hitler, de la 20 iulie 1944, din "Bârlogul lupilor", pus la cale şi executat de ofiţeri superiori din Wehrmacht

Raporturile mele cu populaţia

Conform instrucţiunilor primite de a menţine ordinea în oraş, trebuia să împiedic cu orice chip o revoltă a populaţiei, cauzată de deznădejde. În ziua de 15 august am primit o delegaţie a municipalităţii care s-a prezentat în faţa mea rugându-mă a cruţa pe cât posibil instalaţiile de gaz, de apă şi de electricitate. **Le-am declarat categoric interlocutorilor că nu voi admite distrugerea nici unei uzine de interes vital.** În acelaşi timp trebuia să veghez la păstrarea autorităţii noastre în oraş. Atunci când, la 17 august, dl Taittinger, preşedintele Consiliului Municipal al Parisului, s-a prezentat în faţa mea, am insistat asupra faptului că depindea în exclusivitate de parizieni ca oraşul lor să fie cruţat.

Am lăudat unităţile SS, diviziile Panzer, aviaţia, într-un cuvânt toate lucrurile care la ora actuală îmi lipseau. Dl Taittinger a păstrat o atitudine nobilă şi demnă, dovedindu-se până la capăt un valoros apărător al Parisului.

Serviciile de informaţii au anunţat o schimbare de personal în posturile înalte ale administraţiei. Populaţia era conştientă de faptul că armatele eliberatoare se apropiau iar agitaţia clandestină a crescut. Ici-colo au început acte de sabotaj. Au început şi grevele. Forţele de poliţie au fost primele care, în noaptea de 15 spre 16 august, şi-au abandonat posturile. Ele au fost urmate de personalul metroului şi căilor ferate. Pe plan militar, aceste greve aveau o valoare neînsemnată. Parisul ducea lipsă de cărbune, metroul nu mai funcţiona, electricitatea a fost raţionalizată. Cea care a suferit cel mai mult a fost populaţia civilă. Reţeaua feroviară fusese deja în mare parte paralizată de aviaţia inamică. Aprovizionarea acestui oraş de 4.500.000 de locuitori ridica o problemă gravă. Şeful administraţiei, dr.Eckelmann, consilier ministerial, un om integru, a elaborat un plan care **prevedea aprovizionarea populaţiei din stocurile Wehrmachtului. Am distribuit în total aproximativ 10.000.000 de raţii zilnice parizienilor. Această acţiune a devenit dificilă, deoarece Rezistenţa a început să mitralieze convoaiele cu provizii. Mai mult, reprezentanţii Consiliului Municipal au refuzat, din mândrie patriotică, să primească proviziile germane.** În acel moment a intervenit un om ale cărui propuneri avizate ţin să le menţionez în mod expres.

Generalul Dietrich von Choltitz

Este vorba despre dl Raul Nordling, consulul general al Suediei, apărător al drepturilor umanitare, "gentlemanul din Paris", cum i-am spus noi.

Mă gândesc şi acum la el cu o profundă abnegaţie, la fel ca şi la delegatul elveţian al Crucii Roşii internaţionale, consulul Naville, care şi-a susţinut energic colegul suedez.

Prima oară el a intervenit în favoarea prizonierilor politici, întrebându-mă dacă eram gata să-i eliberez. I-am răspuns că nu cunoşteam decât două categorii de prizonieri: militarii, al căror tratament era stabilit prin Convenţia de la Geneva şi civilii, care luaseră armele în mâini şi care, conform legilor războiului, trebuiau împuşcaţi; **în ceea ce priveşte prizonierii politici, aceştia neexistând teoretic pentru mine, am dat ordin ca să fie eliberaţi.** Au fost luate în consecinţă toate măsurile pentru executarea ordinului de punere în libertate a lor.

serial

Cum a fost salvat PARISUL

Intrarea lui Charles de Gaulle în Parisul eliberat

Revolta la Paris

Între timp, am avut din ce în ce mai mult impresia că actele de sabotaj, la început izolate, creşteau numeric, deveneau sistematice, în concluzie erau dirijate de o organizaţie centrală. Adversarul începea să se manifeste deschis. Pe mai multe străzi secundare, în timpul nopţii, au început să fie ridicate baricade, activitate scumpă partizanilor de generaţii. Poliţia nemaifăcându-şi datoria, soldaţii noştri au fost aceia care au efectuat rondurile. Şi bineînţeles s-a tras în ei. Legătura între diferitele puncte de sprijin a devenit tot mai dificil de realizat. În ciuda acestor greutăţi, situaţia nu mi se părea deloc îngrijorătoare. Punctele de sprijin erau bine păzite şi aprovizionate cu hrană şi muniţie. Trebuie menţionat faptul că, până la sfârşit, nici unul din cele două nu a fost atacat. Batalionul mobil îşi putea îndeplini sarcina fără incidente. În afara misiunilor de recunoaştere, autoblindatele au constatat că baricadele nu erau păzite şi că puteau fi străpunse fără rezistenţă. Este drept că un car blindat, traversând o stradă strâmtă, a fost bombardat cu sticle umplute cu benzină, dar nu s-au înregistrat pagube.

Pe plan militar nu exista nici un motiv de îngrijorare.

Pierderile mele erau neînsemnate. Este drept, nu puteam să stabilesc numărul maşinilor care, traversând oraşul izolate sau care pierzând contactul cu unitatea lor, deveniseră ţinta luptătorilor din Rezistenţă. Aveam mult mai multe dificultăţi în domeniul psihologic. Oricine cunoaşte puţin istoria revoltelor populare ştie că, pornindu-se de la incidente minore, s-au declanşat cel mai adesea ridicările în masă cele mai teribile, că este suficient cel mai neînsemnat motiv pentru a stârni furia maselor, dincolo de orice judecată rezonabilă. În cazul de faţă era clar că armata germană trebuia să recurgă la legitima apărare - dar unde se va opri aceasta? **Soldatul asaltat de civili înarmaţi se apără din toate puterile iar legile războiului îi dau acest drept.**

În ziua de 19 august, în urma unei noi vizite a consulului general Nordling, mi-am exprimat decepţia asupra cursului lucrurilor şi îngrijorarea pentru viitorul oraşului. Am încercat să aflu cât de mare era influenţa sa asupra liderilor Rezistenţei, i-am semnalat agitaţia crescândă din interiorul trupelor mele arătându-mă sub toate aspectele rezervat. **În final, el a exprimat ideea că ar fi posibilă încheierea unui tratat. Această propunere era conformă misiunii mele de a ridica Parisului caracterul de oraş-etapă şi de a veghea asupra securităţii teritoriului Marelui Paris împotriva revoltelor, actelor de terorism şi sabotaj.** Dacă Rezistenţa devenea raţională, acest lucru nu putea fi decât îmbucurător. Am pus condiţia dispariţiei baricadelor. Mi-am dat cuvântul că trupele noastre vor evita orice act susceptibil de a provoca creşterea tensiunii. Dl Nordling m-a asigurat că va face tot ce îi va sta în putere pentru a favoriza ordinea şi calmul.

Reapar baricadele

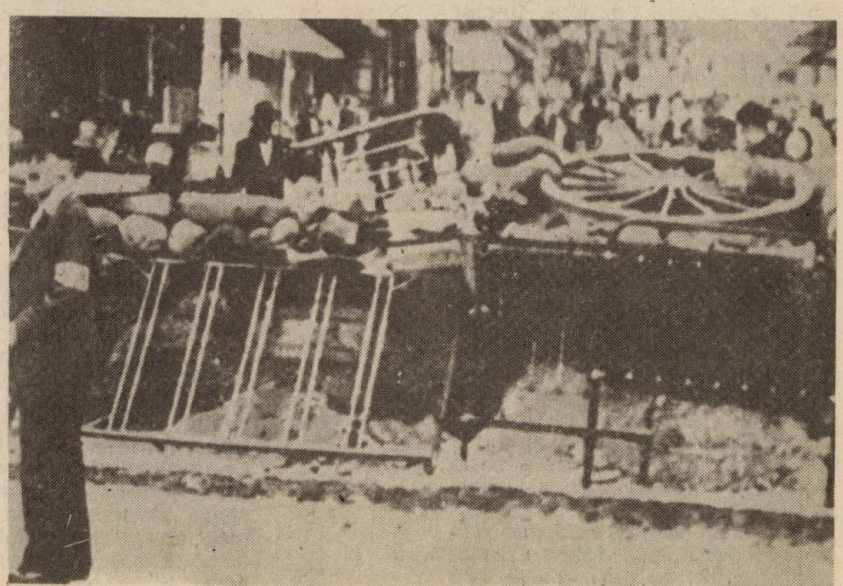

Întâlnirea cu miniștrii capturați

Insist asupra faptului că nu am luat nici un fel de contact cu inamicul, că nici un armistiţiu nu a fost încheiat şi că nu m-am angajat sub nici o formă. Mai mult nu am luat cunoştinţă, cel puţin în mod oficial, de schimbarea operată în direcţia Primăriei şi a altor administraţii, schimbări pe care francezii le considerau drept primul pas către eliberare.

Mai trebuie menţionat un detaliu care arată în ce măsură istoria războiului este plină de legende şi până la ce punct se merge cu lipsa de scrupule pentru a se altera faptele.

Printre documentele puse la dispoziţia presei franceze în 1949 de consulul general al Suediei, apare, în mai multe rânduri, numele unui oarecare căpitan, Bender, care a jucat un rol vag în anturajul consulului. Conform indicaţiilor unui ofiţer superior din serviciul de informaţii din Paris, sus-numitul Bender era un agent al serviciilor de contraspionaj, care, în ultimă instanţă, socotise util să furnizeze informaţii adversarilor. Personal nu îmi amintesc de el, ştiu numai că în două reprize consulul general s-a prezentat la mine în compania unor oameni care-mi erau complet necunoscuţi, unul dintre ei prezentându-se drept Von Posch-Pastor.

Acest căpitan Bender, care de altfel nu a fost niciodată ofiţer, ar fi transmis dlui Nordling, în numele meu, un plan al oraşului Paris unde aş fi indicat, sumar, un spaţiu în care forţele Rezistenţei n-ar fi avut a se teme de atacurile germane. **Declar că nici planurile, nici crochiurile nu-mi aparţin. Mi se poate reproşa orice, până la a-mi considera adversarul complet imbecil.** La toate acestea se adaugă aşa- zisul ordin de încetare a focului dacă pierderile ar fi fost mai mari de 33%. Este clar pentru orice persoană, oricât de puţin expertă ar fi, că un astfel de ordin nu a fost şi nici nu putea fi dat în armata germană. Prin urmare nu poate fi vorba de nimic altceva decât de fantasmagoriile acestui domn Bender, care, din motive lesne de imaginat, a furnizat consulului general al Suediei rapoarte şi documente inventate.

Oricum, după discuţia cu Nordling calmul s-a instalat şi nu a mai fost tras nici un foc. A doua zi de dimineaţa, maşini prevăzute cu staţii de transmisie au început să patruleze prin oraş, vorbitorii sfătuind prin portavoce populaţia la calm. Era clar că majoritatea parizienilor era mulţumită de încetarea focului.

În acea zi a avut loc un incident curios. În timp ce maşinile prevăzute cu staţii de transmisie circulau încă, am fost informat telefonic că fuseseră arestaţi trei oameni, care pretindeau a fi miniştrii lui De Gaulle. Am fost imediat întrebat dacă trebuiau împuşcaţi. Am ordonat să fie aduşi la mine, rugându-l în acelaşi timp pe consulul general al Suediei să vină şi el. Cei trei oameni în chestiune s-au prezentat, însoţiţi de un ofiţer al jandarmeriei militare. Acesta mi-a înmânat o servietă conţinând documente care, conform raportului său, dovedeau că ei erau gata să încalce armistiţiul. Imediat a venit şi dl Nordling însoţit de doi oameni necunoscuţi, despre care am bănuit că erau interpreţi.

Am început o discuţie foarte încordată care avea să dureze două ceasuri. Aveam de-a face de data aceasta cu oameni din partea adversă, adevăraţi purtători de cuvânt ai populaţiei pariziene. Am încercat să-i conving şi pe ei că menţinerea ordinii era de cel mai mare interes pentru oraş. Am constatat că proclamaţia ai cărei purtători erau venea în întâmpinarea acordurilor încheiate cu consulul Suediei. Au urmat lungi şi încurcate discuţii. Am semnalat pericolul unor acţiuni mai vaste ale Rezistenţei, care m-ar fi obligat inevitabil la contraatac. Era vorba de a şti dacă şefii Maquis- ului (o denumire specifică a Rezistenţei - n.tr.) erau, în general, capabili să-şi ţină în frâu propriii combatanţi, fapt care mi se părea îndoielnic după ultimele explicaţii primite. Mi s-a promis între timp că se va face tot posibilul pentru a se evita dezordinea în oraş.

Situaţia nu era deloc simplă. Dnii Parodi, Laffon şi Pré erau într-adevăr membri ai guvernului De Gaulle, veniţi în oraş pentru a prelua administraţia civilă şi a pregăti trecerea oraşului sub noul guvern, pe care-l aşteptau într-un viitor apropiat. Ei aparţineau deci unui guvern care, conform politicii noastre şi propagandei oficiale, era calificat drept o bandă de aventurieri proscrişi. Era în concluzie vorba de a influenţa populaţia sub o formă sau alta. **Şi atunci am hotărât să-i pun în libertate pe cei trei prizonieri, să le dau înapoi documentele şi să încredinţez consulului afişele confiscate.** Eram convins că, în atare circumstanţe, procedam bine. Cei trei oameni, însoţiţi de consulul general şi de un ofiţer, au părăsit Cartierul General.

Generalul Hans Speidel

Efectul acestei întrevederi nu a fost prea mare. Era evident că inamicul punea ceva la cale. Scepticismul dlui Parodi referitor la disciplina din sânul Rezistenţei se dovedea a fi justificat. A devenit clar faptul că acordul negociat cu dl Nordling nu mai era respectat de adversar. În numeroase cartiere ale Parisului domnea un calm absolut dar aveam impresia că în Cité, în clădirile ministerelor, grupuri înarmate considerabile se adunau. M-am întrebat atunci dacă era cazul să întrebuinţez armamentul greu împotriva cartierelor în care agitaţia devenise extrem de sensibilă. Trebuia să le bombardez sau să dau ordin să acţioneze pionierii şi carele blindate? În ceea ce priveşte aviaţia, ea n-ar fi putut interveni decât noaptea şi era clar că bombardamentele aeriene ar fi făcut victime mai degrabă în rândul femeilor şi copiilor decât al luptătorilor din Rezistenţă. **Pe de altă parte, doream să evit cât mai mult posibil luarea de măsuri radicale. Nu voiam să fiu cauza morţii a mii de femei şi copii nevinovaţi pentru că elemente iresponsabile se jucau cu focul.** Mă gândeam deci, întorcând situaţia pe toate părţile, dacă realmente îmi stătea în putere să evit intervenţia tancurilor şi aviaţiei.

Între timp, era evident faptul că începusem să stârnesc bănuieli. Comandantul şef al armatei 1 germane, în cursul trecerii sale pe lângă Paris, mă prevenise telefonic că circulau zvonuri conform cărora angajasem tratative. La puţin timp după aceea, a trecut să mă vadă în persoană

Orașul - un morman de ruine

pentru a-mi atrage atenţia ca nu cumva să-mi depăşesc atribuţiile. L-am rugat atunci să-mi pună la dispoziţie câteva divizii, drept întăriri. M-a părăsit îmbufnat, după ce mi-a răspuns că nu avea nici un fel de divizii.

Un incident bizar, dar semnificativ, mi-a dat să înţeleg ce fel de idei trec prin minţile înguste. Doi ofiţeri superiori SS, eleganţi, s-au prezentat la mine declarând că veneau din Germania, pentru a căuta şi însuşi, la ordinul lui Himmler, celebra tapiserie de la Bayeux, reprezentând expediţia normanzilor lui Wilhem Cuceritorul asupra Angliei. Atunci când le-am răspuns că ea se găsea în pivniţele din Louvre iar că acesta era ocupat de Rezistenţă au renunţat, deşi le propusesem s-o caute în fruntea unui detaşament pe care eram gata a li-l pune la dispoziţie.

În timp ce duceam la Paris acest război rece care reclama toate forţele noastre, observam cu îngrijorare situaţia de pe front. De la Sud şi de la Est, am primit vestea că generalul Von Aulock era pe punctul de a forma o unitate cu resturi de trupe adunate în grabă. El a alcătuit comandouri de recunoaştere care au pătruns adânc în ţară. Rapiditatea evenimentelor din oraş m-a obligat, împotriva voinţei mele, la "teleghidaj". Acolo, în afara oraşului, condiţiile militare ne erau favorabile: nu existau nici partizani, nici civili care să tragă în soldaţi. Poziţia noastră era într-adevăr slabă

iar frontului nostru îi lipsea adâncimea dar pentru comandanţi mai rămâneau încă sarcini militare de dus la bun sfârşit.

În ziua de 22 august, am primit de la comandantul suprem al Wehrmacht-ului o lungă misivă, semnată de Hitler, al cărei stil era acelaşi ca şi al ordinului prin care fusesem afectat la Paris. Textul preliminar făcea aluzie la gravitatea situaţiei pe frontul de Vest, le ordona soldaţilor să opună rezistenţă înverşunată şi îi invita pe comandanţi să nu cedeze şi să-şi dubleze energia. Ordinul propriu-zis exprima intenţia comandamentului suprem de a menţine linia Pontarlier - platoul Langres-Troyes-Seine - având Parisul drept pivot. Se recomanda în mod special generalului comandant al Marelui Paris să ţină seama de importanţa decisivă a oraşului în noul front.

"Parisul trebuie transformat într-un morman de ruine. Generalul comandant trebuie să apere oraşul până la ultimul om şi va pieri la rândul lui, dacă va fi cazul, sub dărâmături".

Îmi amintesc exact de sentimentul cauzat de acest ordin: **Mi-a fost ruşine**. Patru zile mai devreme poate că ar fi putut fi executat acest ordin, dar situaţia pe care el se baza era de multă vreme depăşită de evenimente. Inamicul avansa rapid din Sud. Capturase cu forţa podul de la Melun. Nu mai dispuneam de nici o divizie, cu atât mai puţin de o armată completă. Armata 1 consta în trupe dispersate, cu efective reduse şi fără vreo putere militară notabilă. Situaţia de la Paris prezentându-se aşa cum se prezenta, nu puteam împiedica înaintarea diviziilor blindate ale inamicului. Ansamblul acestor directive era o hârtie golită de orice valoare militară.

Am păstrat acest ordin la mine, nearătându-l decât prietenului meu, colonelul Jay. După aceea i-am telefonat şefului de Stat Major al grupului de armate staţionat lângă Cambrai, generalul de divizie Hans Speidel, pe care-l cunoşteam de pe Frontul de Est.

Între noi a avut loc următoarea conversaţie telefonică:

— "Îţi mulţumesc pentru frumosul ordin, dragă Speidel!"

— "Care ordin, dle general?"

— "Ordinul de demolare! Am procedat în conformitate cu el. Am ordonat montarea a trei tone de exploziv la Nôtre Dame, două tone la <<Invalides>>, o tonă la Camera Deputaţilor. Sunt pe punctul de a arunca în aer Arcul de Triumf". L-am auzit pe Speidel respirând agitat la celălalt capăt al firului. "Acţionez cu acordul dv, nu este aşa, dragă Speidel?"

— "Da, dle general"... răspunse ezitând Speidel.

— "Dv. sunteţi acela care a dat ordinul!"

— "Nu, dle, nu eu, Führer-ul l-a dat!" răspunse Speidel indignat.

— "Ascultaţi, dv aţi transmis ordinul, deci dv veţi răspunde în faţa istoriei. În plus, haideţi să vă mai spun ce am de gând. Voi distruge de îndată La Madeleine, Opera şi Turnul Eiffel".

În acel moment Speidel şi-a dat seama că nu vorbeam serios, prin frazele mele vrând să scot în evidenţă situaţia delicată în care se găsea un subordonat pus în faţa executării unui ordin absurd, lipsit de sens. Şi atunci, a scos un suspin de uşurare şi mi-a spus:

— "Dle general, este o reală fericire faptul că sunteţi dv la Paris!"

De altfel, aşa-zisul ordin de demolare fusese dat grupului de armate şi în aparenţă nu îmi era destinat. Serviciile mele de radio l-au captat, deoarece fusese redactat conform codului folosit de trupele noastre.

În zilele care au urmat, Speidel m-a contactat telefonic, pentru a-mi spune că urma să primesc drept întăriri o divizie de infanterie staţionată lângă Artois, care deja începuse marşul spre Paris. L-am informat despre imposibilitatea transportului trupelor pe calea ferată iar Speidel mi-a răspuns că divizia va găsi fără nici o îndoială mijloacele de transport adecvate. În plus, Speidel m-a informat că un detaşament de blindate aparţinând armatei a 7-a va sosi în curând la Paris. L-am întrebat atunci dacă era atât de convins că aceste trupe vor putea într-adevăr răzbi până la mine. Mi-a dat un răspuns vag, incert. **Am fost din acel moment 100 % sigur că nu mă puteam baza decât pe trupele staţionate în Paris**.

Din întâmplare am aflat, de la ofiţeri superiori mai bine informaţi, că Hitler ar fi pus la radio, de la Cartierul General, întrebarea: "Arde Parisul?" Nu mi s-a transmis personal mesajul, nu am văzut nici măcar depeşa, în consecinţă întrebarea a rămas fără răspuns. Mi-am dat seama că eram, de altfel, complet izolat. Ordinul de demolare îmi demonstrase că de acum înainte nu mă mai puteam aştepta la ordine rezonabile. Prin urmare, iniţiativa îmi aparţinea în întregime.

Între timp, au început să apară acte de indisciplină în rândul militarilor. Pe măsură ce situaţia de înrăutăţea, bande de jefuitori se arătau în plină zi, jefuiau ceea ce îşi propuseseră să jefuiască, după care se făceau nevăzute. În faţa tensiunii crescânde, mulţi soldaţi s-au considerat autorizaţi să confişte camioane, cu şoferi francezi cu tot, pentru transportul materialelor de război - în fapt obiecte personale. Propriile noastre servicii, transportul pentru aprovizionare de exemplu, fură vizibil perturbate. Am fost nevoit să ordon frecvenţa circulaţiei patrulelor înarmate pentru a combate dezordinea şi haosul.

(Va urma)

Paris

Semnificaţiile unui asasinat

În dimineaţa zilei de 8 iunie, un necunoscut a sunat la uşa apartamentului de la etajul şase al unui bloc situat pe elegantul Avenue Raphael din Paris. Stăpânul apartamentului, însoţit de un câine alsacian, i-a deschis uşa. Pe canalul de televiziune TF1, necunoscutul, identificat mai târziu drept Christian Didier, de 49 de ani, a relatat în felul următor cele întâmplate:

"L-am recunoscut imediat deoarece i-am văzut imaginea de mai multe ori la televiziune. I-am spus: "Domnule René Bousquet, am să vă predau aceste documente care, aşa cum vă veţi putea convinge, sunt vitale. Trebuie să le citiţi şi să le păstraţi până când veţi fi chemat de procuror. Apoi, în loc să scot documentul, am scos revolverul pe care-l ţineam ascuns în servietă. Am tras direct în el dar a fugit spre mine. Individul avea o energie incredibilă. Am tras a doua oară şi el continua să vină spre mine. Am tras a treia oară. Atunci a început să se clatine. A patra oară l-am nimerit în cap sau în gât; a căzut şi sângele a ţâşnit în valuri... Când l-am văzut însoţit de câine, a mai spus asasinul, am fost îngrijorat. Nu-mi păsa că-l voi împuşca pe acest gunoi, dar dacă alsacianul ar fi sărit la mine ar fi trebuit să mă apăr şi să împuşc câinele... Dar la prima împuşcătură câinele a fugit".

Cine sunt eroii acestei drame?

Asasinul, Christian Didier, nu este un personaj total necunoscut autorităţilor poliţieneşti din Franţa. Scriitor ratat (unul din manuscrisele lui a fost returnat de scriitoarea Simone de Beauvoir cu menţiunea "nu-mi place cartea dumneavoastră, scrisă de la început până la sfârşit într-un jargon metafizic"), el a încercat de mai multe ori să fie remarcat public - indiferent prin ce mijloace. A vrut să pătrundă de câteva ori în studiourile de televiziune, în 1989 a încercat să se cţere pe gardul Palatului Elysée pentru a-i preda preşedintelui Mitterrand o lucrare despre activitatea în timpul războiului a diplomatului suedez Raoul Wallenberg. Dar a înfăptuit lucruri mult mai grave. În 1987 a fost condamnat şi închis din cauza unei tentative de asasinat împotriva lui Klaus Barbie, fostul şef al Gestapoului de la Lyon, în timpul desfăşurării procesului acestuia.

Descriindu-se drept "o personalitate literară cu o latură mistică" ce a dus o "existenţă tumultoasă" şi recunoscând că suferă de o "boală existenţială şi psihică", Didier a declarat că "încercarea lui de a-l asasina pe Barbie a fost o modalitate de a exorciza răul, căci oameni cum sunt Barbie şi Bousquet reprezintă răul". El a arătat că a durat şase luni până când s-a decis să-l asasineze pe Bousquet, îndemnat şi de faptul că justiţia acţionează atât de încet.

Dacă asasinul este pe undeva un personaj rocambolesc, cu atât mai puţin poate fi astfel calificată victima. René Bousquet, bătrânul venerabil de 84 de ani, cu o carieră financiară postbelică strălucită, un om bogat şi un cetăţean onorabil, s-a dovedit a fi unul din personajele cele mai sinistre ale perioadei regimului de la Vichy, ocupând între iulie 1942 - decembrie 1943 funcţia de şef al poliţiei. Născut în 1909, Bousquet a fost un student strălucit şi dotat, având în faţă de la început o carieră deosebită. A fost prietenul apropiat al lui Pierre Laval, primul ministru al guvernului de la Vichy. Laval l-a numit apoi pe Bousquet în funcţia menţionată.

Regimul de la Vichy, avându-l în frunte pe mareşalul Pétain, a colaborat intens cu naziştii germani care, după înfrângerea ruşinoasă din 1940 a Franţei, au ocupat o parte din ea. Pentru a atrage simpatia germanilor, guvernul de la Vichy a acceptat să-i deporteze pe evrei în lagărele germane de exterminare.

René Bousquet s-a dovedit în acest domeniu un executant zelos, chiar superzelos. El a fost unul dintre organizatorii arestării la Paris, în iulie 1942, a peste 13.000 de evrei ţinuţi mai întâi în stadionul de ciclism Velodrôme d'Hiver şi trimişi apoi în vagoane de vite, în condiţii mai mult decât inumane, în lagărele de exterminare naziste din Polonia. De asemenea, a semnat o înţelegere cu germanii pentru arestarea şi deportarea a peste

2000 de evrei de cetăţenie străină din Franţa. Mai zelos decât stăpânii săi, el a decis să nu ţină cont de reglementările germane prin care tinerii sub 18 ani şi părinţii cu copii sub cinci ani erau exceptaţi de la deportări. La 31 decembrie 1943, Bousquet demisionează şi se angajează la Banca Indochinei. În 1944, în timpul debarcării şi înaintării aliaţilor, Gestapoul îl duce în Germania. În 1949 este judecat şi condamnat la cinci ani închisoare, dar cu suspendarea imediată a pedepsei, afirmându-se că, în timp ce era şeful poliţiei, ar fi intervenit în favoarea unor luptători din Rezistenţă, condamnaţi la moarte. In următorii 30 de ani, Bousquet, continuându-şi activitatea bancară, a dus o viaţă retrasă însă deosebit de confortabilă.

De ce nu a fost condamnat Bousquet?

În 1989, în podul arhivelor oraşului Bordeaux, au fost găsiţi saci întregi de documente vechi din perioada administraţiei Vichy. Ele aduceau noi dovezi care atestau grava vinovăţie a numeroşi funcţionari publici superiori ai regimului de la Vichy, printre care René Bousquet, Michel Papon (ajuns în timpul generalului De Gaulle ministru al bugetului) şi Paul Touvier, fostul şef al miliţiilor din Lyon din perioada ocupaţiei.

Începând din 1979, diferite organizaţii ale deportaţilor şi copiilor deportaţilor au încercat, fără succes, să-i aducă în faţa justiţiei pe cei trei. Noile documente au făcut posibilă începerea procedurilor. În 1991, lui Bousquet i se intentează proces iar Paul Touvier trebuie să apară peste câteva zile în faţa instanţei.

Ani de-a rândul, o parte din opinia publică franceză şi cei ce au studiat istoria perioadei ocupaţiei şi cea postbelică s-au întrebat cum a fost posibil ca funcţionarii publici implicaţi, inclusiv cei trei, nu numai că nu au fost condamnaţi, dar au urmat cariere de-a dreptul strălucite. Potrivit unor istorici, pentru a evita haosul postbelic care s-ar fi instalat în administraţie în cazul decimării prin condamnări a unor funcţionari publici, generalul De Gaulle a preferat continuitatea, executându-i numai pe cei deosebit de expuşi, precum Pierre Laval, şi a menţinut o mare parte din birocraţia din perioada ocupaţiei.

Franţa se confruntă cu un trecut dureros

Conducătorii organizaţiilor deportaţilor, precum şi numeroşi istorici, au condamnat asasinarea lui Bousquet, apreciind că, în actualele condiţii ale reînvierii rasismului, xenofobiei şi antisemitismului în Europa,s-a pierdut un prilej de a se dezvălui public, legal, crimele împotriva umanităţii, determinate tocmai din aceste cauze. Astfel, Jean Kahn, preşedintele comunităţii evreieşti din Franţa, şi-a manifestat regretul că "nu va mai fi un proces Bousquet deoarece procesul colaboraţionismului în Franţa ar fi reprezentat o uriaşă lecţie. Nimeni nu este abilitat să-şi facă singur dreptate". Rabinul Marvin Hier, decanul şi fondatorul Centrului internaţional Simon Wiesenthal în memoria Holocaustului de la Los Angeles a arătat că Bousquet a fost un criminal de război care a deportat copii nevinovaţi. "Dar justiţia ar fi fost mai bine servită dacă ar fi fost judecat la un tribunal iar lista actelor sale prezentată tuturor". Istoricul Henry Russo, specialist în perioada Vichy, îl consideră pe Bousquet o personalitate esenţială pentru înţelegerea regimului care a colaborat cu naziştii în sudul Franţei, neocupat de germani. Lipsa acestui proces va fi o pierdere ireparabilă. Asasinarea lui Bousquet elimină posibilitatea unui proces care ar fi avut o semnificaţie fundamentală în istoria Franţei, a declarat el. Potrivit rabinului Abraham Cooper, de la Centrul Simon Wiesenthal, faptul că Bousquet n-a fost judecat nici la 50 de ani de la evenimente dovedeşte "o inconştienţă". Astfel de amânări, a spus el, riscă să trimită semnale deosebit de periculoase acum, odată cu reînvierea neofascismului în Europa.

Confruntarea Franţei cu trecutul său a fost şi este şi acum un proces dureros. Multă vreme, perioada Vichy a reprezentat un subiect tabu. Chiar şi astăzi, pentru o mare parte a opiniei publice franceze, mareşalul Pétain, fost erou al primului război mondial, conducătorul regimului de la Vichy, răspunzător de deportarea în Germania a peste 140.000 de persoane, printre care 75.000 de evrei, nu este un personaj negativ. Când în anii '60 istorici şi oameni de cultură francezi au început să modifice imaginea Franţei de "ţară globală a rezistenţei", încercând să o nuanţeze, să atragă atenţia asupra indiferenţei, chiar a colaboraţionsimului unei părţi a populaţiei, s-a stârnit o adevărată revoltă intelectuală. Totuşi atunci s-au declanşat cercetările, s-a început scoaterea la lumină a adevărului, oricât de dureros ar fi fost el.

Căci, deşi cu foarte mari dificultăţi, în conştiinţa publică franceză şi-a croit drum ideea că nu poţi începe o pagină nouă, nu poţi vorbi despre adevăratele valori ale democraţiei, ale umanismului până când nu-ţi exorcizezi trecutul, până când nu recunoşti deschis şi nu accepţi slăbiciunile, erorile , oricât de grave ar fi ele, ale unei perioade din istoria poporului tău.

Eva GALAMBOS

În urmă cu 50 de ani a debutat celebrul proiect Manhattan

Istoria bombei atomice şi a celei cu hidrogen este deja binecunoscută atât specialiştilor, cât şi publicului larg. A rămas celebră, prin lipsa ei de previziune militară minimă, interpelarea din parlamentul britanic, pe baza unor rapoarte secrete obţinute cu greu de Intelligence Service, potrivit cărora, după ce a fost descoperită "apa grea", a fost identificat fenomenul radioactivităţii iar Germania lui Hitler punea la punct o nouă armă calitativ deosebită ca principii de acţiune şi efecte devastatoare comparativ cu generaţia de arme anterioare. Procesele verbale ale vechiului şi renumitului parlament britanic consemnează expresis-verbis declaraţiile unor lideri militari englezi din acea vreme (când imperiul britanic era atât de întins pe mapamond încât se afirma cu orgoliu că pe teritoriul său "soarele nu apune niciodată"), lideri care au afirmat că "aşa ceva nu se poate întâmpla" şi că tancurile britanice, flota militară, submarinele, aviaţia şi alte categorii de arme clasice vor continua să deţină supremaţia şi să fie "reginele războiului" încă multe decenii.

Dar nu a fost să fie aşa. Se părea că strategul Clausewitz şi inventatorul dinamitei, Alfred Nobel, rezolvaseră totul în materie de eficacitate a mijloacelor de

distrugere şi de organizare a războaielor. Iată însă că, pe baza unei sume de cercetări costisitoare, în care au fost implicate mai multe ţări, au fost racolate mai multe creiere de primă mărime şi serviciile secrete au avut un rol deloc de neglijat, a apărut proiectul "Manhattan", în martie 1943.

Agenţia Associated Press relatează că primii "ctitori", pionierii celei de-a treia generaţii de arme (după cele albe şi cele bazate pe pulbere), au sosit, cu mijloace de transport modeste, pe drumuri nepavate, pe un mic platou din deşertul New Mexico pentru a realiza un proiect ultrasupersecret despre care ştiau că se numeşte "The Gadget" ("Găselniţa", "Jucăria" etc.).

Peste doi ani, produsul muncii lor din actualmente celebrele laboratoare de la Los Alamos din New Mexico îl reprezentau cele două bombe atomice bazate pe fisiunea nucleară, de dimensiuni relativ mici, aruncate la 6 şi respectiv 9 august 1945 asupra oraşelor nipone Hiroşima şi Nagasaki, care practic au fost rase de pe faţa pământului.

Am avut privilegiul - trist - de a vedea într-una din sălile de expoziţii ale sediului central al Naţiunilor Unite unele reminiscenţe ale bombardamentului nuclear de la Hiroşima şi Nagasaki, care a fost atât de puternic şi zguduitor încât nici celor mai mari căpetenii militariste japoneze nu le venea să creadă: ţigle de case dezintegrate şi ciupite parcă de cei mai duri acizi corozivi; porţelanuri nipone ultrasofisticate şi ultrarezistente transformate în grămăjoare de substanţă primară amorfă; seifuri bancare în care monezile - indiferent de metalul din care erau fabricate - redeveniseră minereu. Şi aceste exemple oripilante ar putea fi continuate. Vom mai da, cu permisiunea dv, un ultim exemplu. La această expoziţie organizată cu concursul părţii nipone - ţara în care există poate cea mai puternică mişcare antinucleară - a fost înfăţişată o fotografie luată de pe o placă de beton pe care se afla o umbră: fusese o fiinţă umană dezintegrată de efectele coroborate (undă de şoc, temperatură superridicată şi căderi radioactive) ale deflagraţiei atomice.

Coborând pe firul istoriei, revenim în martie 1943, la debutul proiectului "Manhattan" din deşertul New Mexico, a cărui a 50-a aniversare a fost marcată recent. Agenţia Associated Press notează că în 1943 preşedintele Roosevelt, renumit prin vederile sale pacifiste, de neangajare a Statelor Unite în cel de-al doilea război mondial, după catastrofa de la Pearl Harbour, în cursul căreia japonezii au demolat pur şi simplu flota maritimă americană, a participat la o reuniune secretă în cadrul căreia a aprobat "punerea la punct şi în final producerea unui instrument de război" - despre a cărui natură atunci se ştia puţin. Puţină lume - doar câţiva din vârful comandamentului militar american - cunoştea natura şi scopul acestui proiect. Se foloseau mereu numele codificate

"Găselniţa", "Bombă" ori, pur şi simplu, "Armă".

Toată afacerea s-a desfăşurat în cel mai mare secret. Chiar localitatea în care trăiau savanţi reputaţi, ingineri geniali, cercetători de marcă şi specialişti de talie nu figura la o adresă poştală anume. Cei ce lucrau la laboratoarele secrete pentru producerea primei arme atomice din lume îşi trimiteau şi primeau corespondenţa la două căsuţe poştale din localitatea Santa Fe, situată tot în deşertul în care aveau loc cercetările.

Astăzi, locurile au fost parţial desecretizate. O autostradă cu patru benzi de circulaţie duce spre platourile de la Los Alamos. Înainte vreme, notează AP, pe aici trecea un drum îngust, cu noroi sau praf, în funcţie de anotimp. Pe vremuri, locurile erau inaccesibile pe vreme proastă, iar locuitorii din împrejurimi ştiau puţin despre activităţile ce se desfăşurau în zona lor. Un martor ocular, dna Marge Schreiber, al cărei soţ fizician a fost recrutat de la Universitatea Purdue pentru a participa la proiectul Manhattan, declară acum că-şi aminteşte cum a călătorit "pe acel drum îngrozitor" în noiembrie 1943, cu un copil de 13 luni în braţe. A trebuit să treacă mai multe baraje de sârmă ghimpată, strict controlate de militari. Martora nu-şi aminteşte bine nici măcar unde a locuit împreună cu soţul ei, decât o adresă codificată - T-111, apart. C.

Familiile proiectanţilor şi realizatorilor bombei atomice, printre care figurau personalităţi de talia lui Einstein, Taylor, Oppenheimer şi mulţi alţii, duceau o existenţă izolată, munceau zi şi noapte, nu puteau primi vizitatori, nici măcar rude, aveau poşta cenzurată iar în timpul călătoriilor scurte la Santa Fe sau Albuquerque erau strict supravegheaţi spre a nu avea contacte cu străini cărora să le divulge marele secret.

Dna Schreiber mai arată că, în ciuda claustrărilor, moralul participanţilor la proiectul Manhattan rămânea la un nivel rezonabil, întrucât fiecare realiza că este situaţie de război şi că durata misiunii lor va fi relativ limitată.

Aceleaşi surse precizează că, în timpul festivităţilor organizate pentru marcarea a 50 de ani de la punerea la punct a primei bombe atomice din lume, va fi prezentat un film documentar ce va face un rezumat al modului cum a fost realizat proiectul "Manhattan". Mulţi dintre cercetători publică în această perioadă articole sau acordă interviuri din care rezultă că nu prea au ştiut la ce au lucrat şi mai ales nu au realizat care vor fi consecinţele muncii lor.

Agenţia Associated Press mai arată că în cadrul proiectului "Manhattan" s-a lucrat la două tipuri de bombe bazate pe fisiunea nulceară: una bazată pe uraniu şi alta bazată pe plutoniu. În primăvara anului 1945 a putut fi pusă la punct bomba bazată pe plutoniu. A fost ales un loc, purtând numele codificat "Trinity", situat în sudul deşertului New Mexico, iar deflagraţia nucleară s-a produs la 16 iulie 1945, în cel mai desăvârşit secret.

Martorii la aceste evenimente, citaţi de AP, îşi amintesc că unda de şoc a fost atât de puternică încât s-au spart ferestrele şi în localitatea Gallup situată la 275 km nord-vest de locul exploziei. La Albuquerque (320 km distanţă), locuitorilor care au fost orbiţi de puterea luminii emanate, oficialităţile le-au explicat că s-ar fi produs o explozie a unui depozit de muniţii.

În rândul populaţiei s-a creat în mod firesc o situaţie de confuzie, panică şi groază. Există şi o carte poştală în care un locuitor scrie că "toată noaptea i-a mieunat pisica". Ulterior, fata expeditorului cărţii poştale a declarat că a rămas perplexă la primirea epistolei, întrucât familia respectivă nu avea pisică. Dar ea a recunoscut că a aflat despre faptul că acesta era un semnal dinainte convenit prin care tatăl îşi anunţa familia, evacuată la mare distanţă, să revină acasă întrucât experienţa nucleară s-a produs.

Un fizician german, Hans Bethe, care a avut un rol important în cercetările ştiinţifice pentru punerea la punct a proiectului, a recunoscut că mulţi dintre participanţii la acest proiect au avut sentimentul, în momentul deflagraţiei, că "au pus o grea povară pe umerii omenirii". Bethe lucrează în prezent la Cornell University şi este laureat al Premiului Nobel.

"Toate acestea s-au întâmplat. Prima bombă nucleară a fost aruncată asupra Hiroşimei, în Japonia, la 6 august 1945. O a doua, dintre cele mai puternice instrumente de război produse de mintea omului, a fost lansată după trei zile, asupra localităţii Nagasaki. La câteva zile după aceasta, puternica şi bine organizata armată japoneză a capitulat". Cu aceasta lumea a intrat în ceea ce denumim în prezent "era nucleară".

Nicolae CHILIE,
S. MARCOVESCU

Un an de la crearea zonei de Cooperare a Mării Negre (CEN)

Silviu Constantin Calmuc, Alexandria. Statele care fac parte din zona de Cooperare a Mării Negre sunt: Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Gruzia, Grecia, Moldova, România, Rusia, Turcia şi Ucraina. Acest organism a luat fiinţă în 1992 ca urmare a iniţiativei Turciei şi îşi propune desfiinţarea barierelor vamale existente în ţările din regiunea Mării Negre şi încurajarea cooperării în domeniul transporturilor, energiei, informaţiilor, comunicaţiilor şi protejării mediului înconjurător. Zona de Cooperare a Mării Negre reprezintă potenţial una din cele mai mari pieţe din lume, având o populaţie de aproximativ 300 milioane de oameni, lucru scos în evidenţă de ministrul de externe turc Hikmat Cetin, la recenta reuniune desfăşurată la Istanbul. Reuniunea, al cărei scop a fost de a face bilanţul unui an de activitate a CEN, a decis crearea unui Secretariat format din 15 persoane şi a unei Bănci de Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre, al cărui sediu nu s-a stabilit încă. În următoarele şase luni, preşedinţia Consiliului miniştrilor de externe ai ţărilor din bazinul Mării Negre va fi deţinută de Bulgaria. Participanţii la reuniune au acordat Tunisiei, la cererea acesteia, statut de observator la lucrările respectivului for internaţional.

Consiliul oamenilor de afaceri din cadrul CEN, care are, de asemenea, statut de observator, a alcătuit o listă ce include opt mari proiecte prioritare din domeniul infrastructurii, cum ar fi construirea de conducte pentru transportul de petrol şi gaze. Nici unul din aceste proiecte nu a fost însă adoptat la recenta reuniune.

Mandela - un simbol al populaţiei de culoare

Zaharia Pavelescu, Bucureşti. Lui Nelson Mandela, militant pentru drepturile omului din Africa de Sud, i s-a decernat premiul pentru Lumea a Treia în 1985. De asemenea, cunoscutul om politic sud-african este laureat al premiului Bruno Kreiski pentru drepturile omului (1981), al premiului pentru pace al oraşului Glasgow (1981), al premiului Saharov instituit de Parlamentul European (1988) şi al premiului ONU (1988). Totodată, deţine şi titlul de Doctor Honoris Causa al Universităţilor din Lesotho (1979), Calcutta (1986) şi Bologna (1988) şi al "City College" din New York (1983).

Nelson Rolihlahla Mandela s-a născut la 18 iulie 1918 în familia unui şef de trib Xhosa, în bantustanul Transkei.

A urmat cursurile unei şcoli de misionari, apoi ale unei şcoli superioare metodiste. În urma unei mişcări a studenţilor de culoare, în 1940, este eliminat de la Universitatea din Fort Hare, unde urma studii de drept. În 1942 a absolvit Universitatea din Pretoria, iar zece ani mai târziu avea să deschidă la Johannesburg, împreună cu Oliver Tambo, primul oficiu al avocaţilor de culoare. În 1944 devine membru al Congresului Naţional African, iar între 1951-1952 este preşedintele Ligii Tineretului creată în cadrul ANC.

După scoaterea în afara legii a ANC (1961), Mandela înfiinţează organizaţia militantă "Oastea naţiunii". După un an este arestat sub acuzaţia de instigare la greve şi alte mişcări de protest şi condamnat la 5 ani de închisoare.În 1963 are loc aşa-numitul proces Rivonia, în care Nelson Mandela este acuzat de a fi participat la peste 150 de acţiuni de sabotaj, fiind, ca urmare, condamnat la închisoare pe viaţă.

În 1985, preşedintele Botha a dispus eliberarea lui, sub presiunea forurilor internaţionale. În septembrie 1989, Frederic de Klerk devine preşedintele Africii de Sud şi iniţiază o serie de contacte oficiale cu liderul ANC. Mandela este eliberat la 11 februarie 1990 (după 27 de ani de detenţie), iar organizaţia pe care o conduce este legalizată. În martie 1990, Nelson Mandela a fost desemnat vicepreşedinte al ANC şi lider al delegaţiei Congresului la negocierile cu guvernul de Klerk. Una din marile probleme cu care s-a confruntat după eliberare a fost diferendul exploziv izbucnit între zuluşii Inkhata şi populaţia Yhoso, fidelă Congresului.

Mandela, personaj politic cheie al Africii de Sud, a fost căsătorit de două ori: cu Eveline Mandela, de care divorţează în 1955, căsătorie din care au rezultat patru copii, şi cu Nomzamo Winnie Madikizela de care a divorţat de curând şi împreună cu care a avut încă două fiice.

O nouă aliniere mondială

Ion Barbu, Bucureşti. În viziunea Statelor Unite, odată cu dispariţia blocurilor Est-Vest şi Nord-Sud, se schiţează apariţia unei noi alinieri mondiale. Astfel, doamna Madeleine Albright, ambasador american la ONU, a ilustrat de curând această idee în faţa Asociaţiei pentru politică externă din New York. Conform analizei sale, noile alinieri care urmează încheierii războiului rece au determinat o diviziune a lumii în patru grupuri. Primul dintre acestea, format din cel mai mare număr de ţări, între care şi SUA, poate fi numit "comunitatea naţiunilor".Al doilea grup cuprinde democraţiile în formare din fosta URSS, America Latină, Asia şi chiar Africa. Cel de-al treilea grup - care din nefericire ne ia cel mai mult timp - este format din ceea ce numesc eu regimuri provocatoare şi viclene. Numele lor sunt cunoscute: Coreea de Nord, Irakul, Libia, Iranul, Serbia, Khmerii roşii (cambodgieni) şi Jihadul islamic", a adăugat dna Albright. Cel de-al patrulea grup cuprinde statele care au eşuat, care au o economie distrusă, sunt lipsite de guverne şi unde haosul este adesea prezent. Ambasadorea a citat în acest sens Somalia şi Haiti şi a apreciat că Naţiunile Unite se află "în centrul acestei noi paradigme" în relaţiile internaţionale, în cadrul cărora deciziile nu mai sunt atât de uşor de luat.

Oameni de afaceri pesimişti

Liviu Burdalescu, Timişoara. O recentă anchetă privind speranţa vânzărilor relevă că oamenii de afaceri sunt din ce în ce mai puţin încrezători, în 12 din cele 16 ţări urmărite. Cei mai pesimişti sunt spaniolii. Moralul neozeelandezilor, americanilor şi britanicilor este mai puţin depresiv, în timp ce în Brazilia tendinţa optimismului este destul de puternică. Mexicanii, chiar dacă şi-au mai pierdut din entuziasm, rămân cei mai încrezători dintre toţi.

Rubrică realizată de Maria VASCHI

Lumea în dialog

Cornel Boşneag, Tulcea. Revenim în problema refugiaţilor, prezentându-vă o serie de date concrete, preluate din publicaţia " DIE WELT".

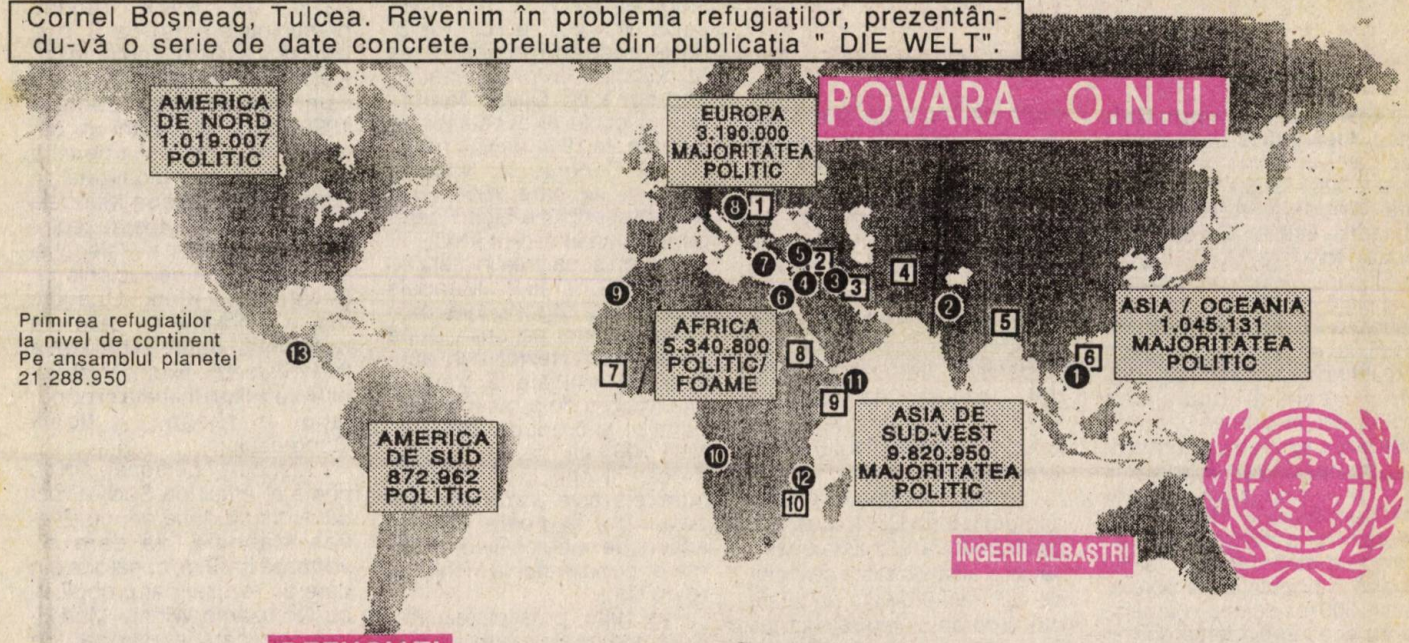

REFUGIAŢI

[1] Fosta IUGOSLAVIE
2.800.000 refugiaţi. În Europa 700.000 (la 28.02.1993):
în Germania 250.000; în Elveţia 70.000; în Suedia 70.000; în Italia 21.000; Ţările de Jos 7.000; în Danemarca 5.500; în Norvegia 5.000; în Marea Britanie 5.000; în Belgia 2.500; în Franţa 1.200.

[2] PALESTINIENI
(La 31.12.1992): 528.700 în Gaza; 960.200 în Iordania; 314.200 în Liban; 293.900 în Siria şi 430.100 pe Malul de Vest.

[3] KURZI - IRAKIENI
1.250.057 în Iran; 52.605 în Turcia.

[4] AFGANISTAN
3.591.000 în Pakistan; 3.117.000 în Iran.

[5] MIANMAR (fosta Birmanie)
250.877 în Bangladesh.

[6] CAMBODGIA
Din cei 350.000 de cambodgieni din lagărele thailandeze O.N.U. a repatriat 200.000.

[7] LIBERIA
194.207 au fugit pe Coasta de Fildeş.

[8] ETIOPIA
700.000 au fugit în Sudan.

[9] SOMALIA
224.581 au fugit în Kenya.

[10] Mozambic
1.111.710 în Malawi şi Zimbabwe.

❶ CAMBODGIA
În martie 1992: 19.253.
Morţi: 27; costuri anuale: 2,3 miliarde mărci.

❷ INDIA ŞI PAKISTAN
În ianuarie 1949 trupe: 38; morţi: 6; costuri anuale: 12 milioane mărci.

❸ IRAK ŞI KUWEIT
În aprilie 1991 trupe: 343 (prevăzuţi 3.645); morţi: 1; costuri anuale: 66 milioane mărci.

❹ LIBAN
În martie 1978 trupe: 5.251; morţi: 190; costuri anuale 242 milioane mărci.

❺ SIRIA
În iunie 1974 trupe: 1.119; morţi: 31; costuri anuale: 60 milioane mărci.

❻ ISRAEL
În iunie 1948 trupe: 248; morţi: 28; costuri anuale: 51 milioane mărci.

❼ CIPRU
În martie 1964 trupe: 1.539; morţi: 159; costuri anuale: 32 milioane mărci.

❽ Fosta IUGOSLAVIE
În martie 1992 trupe: 22.639; morţi: 29; costuri anuale: 999 milioane mărci.

❾ VESTUL SAHAREI
În septembrie 1991 trupe: 329 (prevăzuţi 1.603); morţi 1; costuri anuale: 48 milioane mărci.

❿ ANGOLA
În iunie 1991 trupe: 224; morţi: 1; costuri anuale: 65 milioane mărci.

⓫ SOMALIA
Actualul conflict implicând în mod profund "căştile albastre" a fost prezentat pe larg în paginile revistei noastre. În prezent numărul victimelor este de ordinul sutelor, fiind în continuă creştere.

⓬ MOZAMBIC
În decembrie 1992 trupe: 23 (prevăzuţi 8.000); morţi: 0; costuri anuale: 242 milioane mărci.

⓭ EL SALVADOR
În iulie 1991 trupe: 425; morţi: 1; costuri anuale: 65 milioane mărci.

IMPORTANT

Urmare a numeroaselor cereri sosite la redacţie, în special ale abonaţilor, prin care ne faceţi cunoscut că nu aţi primit toate numerele revistei, venim în sprijinul dumneavoastră cu următoarea precizare:
Deficienţele întîmpinate în difuzarea revistei se datorează faptului că o perioadă de timp revista nu a apărut.
Pentru îndreptarea acestei situaţii nedorite, rugăm, să ne scrieţi pe adresa S.C. Ianus Inf S.R.L., str. Anghel Saligny nr. 2, sector 5 Bucureşti, şi veţi primi gratuit, în limita disponibilităţilor, numerele care vă lipsesc din colecţie.
De asemenea, pentru abonaţii care, datorită neapariţiei revistei în perioada ianuarie-februarie 1993, nu şi-au reînnoit abonamentele, vom trimite, gratuit, numerele 1-10/1993, dacă ne vor transmite xerocopia talonului de abonament pe următoarele trei luni.

Redacţia

La dispoziţia tuturor celor interesaţi

De la cea mai autorizată sursă

• Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe •

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate o lucrare deosebit de utilă

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România,
precum şi
reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

LUMEA

Revistă editată de
IANUS INF s.r.l.
Director: Marian Oprea
şi
EDITURA LUMEA s.a.

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoşa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi, Odette Hanganu, Elena Gugu

Secretariat de redacţie:
Radu Dobre, Dan Constantinescu, Aurel Tîrziu, Speranţa Neagu

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici

Corecturã:
Eliza Iliescu, Mariana Paraschiv

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoilă

Administrator publicaţii:
Brîndușa Liliana Anghel

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Anghel Saligny nr. 2, sector 5 şi
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod poştal 71341, C.P. 29-33.
Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71
Fax: 312.48.93
Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.
Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Fotoreporter: Cristian Tănase

Tehnoredactare computerizată
Ianus S.R.L.
Luiza Tomiuc, Adrian Mitu, Dan Nedea

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

SIBCO S.A.

Firma SIBCO S.A. deţine în exclusivitate dreptul de comercializare în România a produselor purtând marca "Jackson's Family" din domeniile: îmbrăcăminte, încălţăminte, marochinărie, ochelari de soare, ceasuri, papetărie etc.

JACKSON'S FAMILY BY SIBC

Firmele interesate în comercializarea acestor produse sunt aşteptate la sediul SIBCO din Bucureşti, strada Aurel Vlaicu, nr. 147, bl. 20, sc. A, et. VI, ap. 27. Tel. 6112088

LUMEA

Nr.27 ☆ 8 - 14 IULIE 1993

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
Nr. D. 555

km of coastline, gives it direct access to the Persian Gulf.

Of course, Sad... mind than ... lights—...

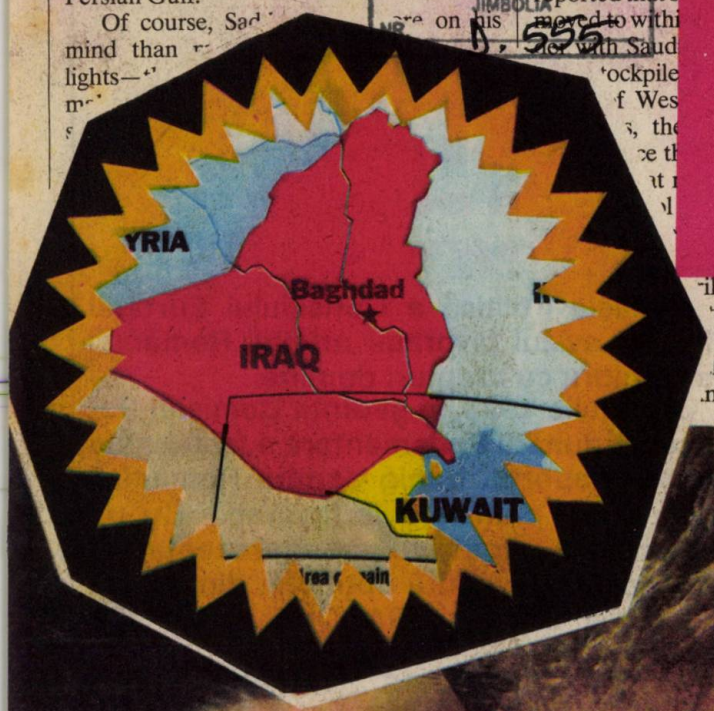

gan to sink in. The U.S. State Department reported that s... f the ... nva... ha... moved to withi... t kil... s o... o... ler with Saud... bia. T... n th... d... tockpile... s of ... s o... ar... f Wes... milita... rdv... ve... s, the... ve o... 65... ha... ce th... no m... or t... qi... at ... or u... s g... ra... l... than... f th... ld... ne... ne... ne... id... rulin... ike and warned later that ... tacking ... ita inter... audi Arabia. His aides as... hington had unspecified ... ns" in the event of an Iraqi

and Saddam has shown he is willing to use ... m no... o s... xtern... s bu... cov... compa... As ... ull... key to tam... is ... ure... ts away w... C... m... a ... s," ... h-... U... ... nt ... , "unles... h... c... ess... havior ... ne... bu... to ... ain, an... ll p... a s... nt... ce l... t... S., th... oth... ral... th... ation... al community must come to terms with is ... t the tim... dra... in... the s... is now.

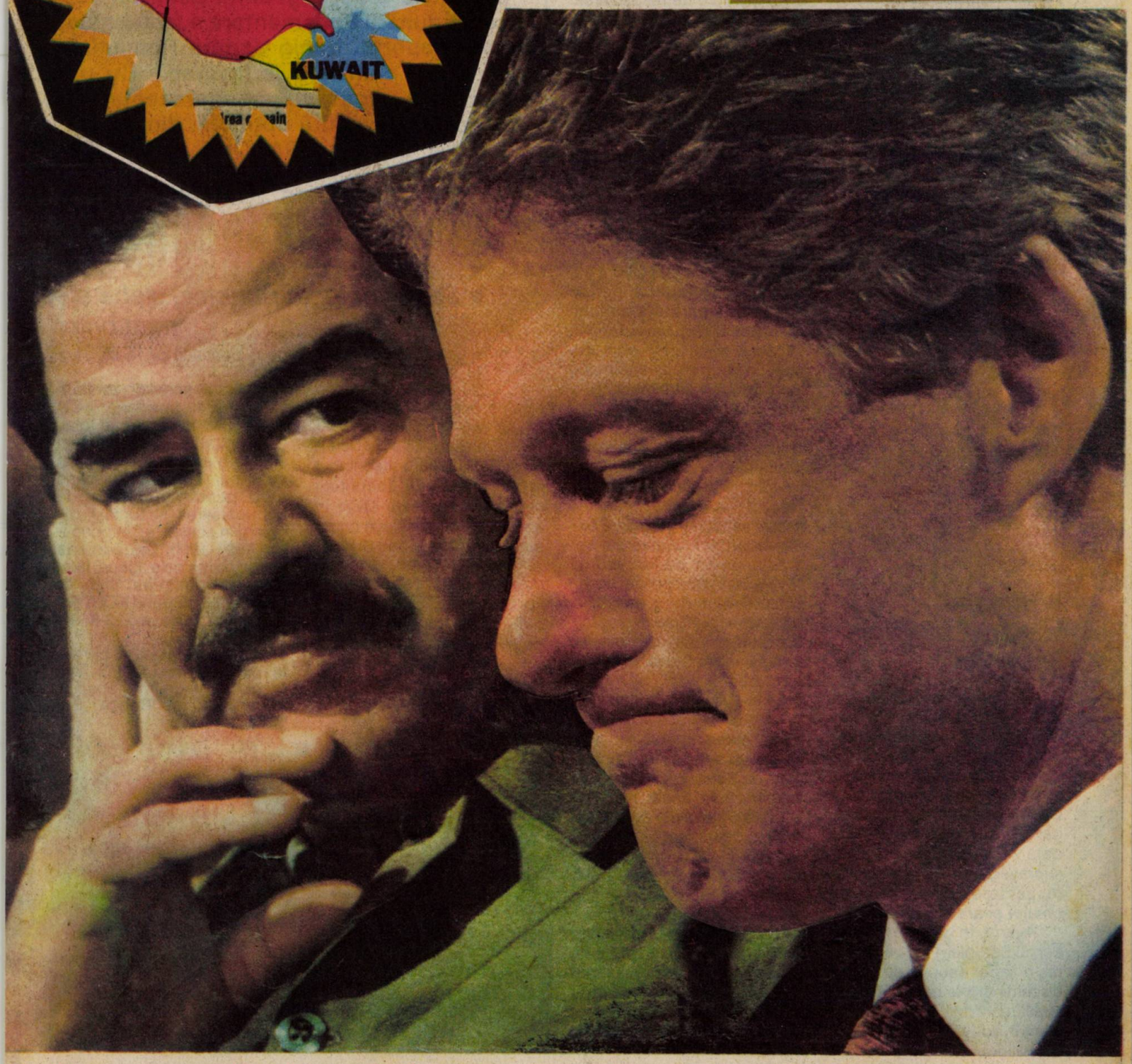

Clinton "îl înghite" pe Saddam?

BIBLIOTECA

Consiliul Europei. Cehia și Slovacia - aviz favorabil

• *Ungaria încearcă blocarea Slovaciei*

Adunarea parlamentară a Consiliului Europei, reunită la Strasbourg în sesiunea de vară, s-a pronunţat în favoarea aderării Republicilor Cehă şi Slovacă la această organizaţie, plasându-le totodată sub o atentă supraveghere în materie de respectare **a drepturilor omului şi ale minorităţilor.**

Având în vedere precedentul Estoniei - care a adoptat o iege asupra străinilor, discriminatorie pentru minoritatea rusofonă chiar în momentul admiterii ei în cadrul Consiliului Europei - parlamentarii au dorit să preîntâmpine orice noi abuzuri. Adunarea parlamentară a adoptat astfel, în unanimitate, o directivă ce condiţionează participarea delegaţiilor parlamentare ale celor două noi state membre de respectarea drepturilor omului şi ale minorităţilor. Respectarea acestor angajamente, se prevede în text, va trebui să fie controlată, la fiecare şase luni, de către comisiile însărcinate cu problemele politice şi juridice, şi cu drepturile omului ale Adunării.

Acest text - care oficial poate fi aplicat şi Republicii Cehe - este de fapt destinat calmării reticenţelor manifestate de Ungaria în legătură cu Slovacia. **Delegaţia parlamentară ungară s-a abţinut de la vot**, însă guvernul ungar va avea şi el un cuvânt de spus în cadrul examinării avizului Adunării parlamentare.

Parlamentarul ungar Jozsef Bratinka a apreciat, în cursul dezbaterii, că Bratislava " nu a dat până în prezent suficiente garanţii" în ce priveşte respectarea drepturilor numeroasei minorităţi maghiare din Slovacia (10,7 la sută din cei 5,2 milioane de locuitori). "Avem însă interesul ca Slovacia să fie în mijlocul nostru", a declarat el, subliniind totuşi că această aderare este de natură să incite Slovacia la respectarea normelor organizaţiei paneuropene.

Avizul favorabil al Adunării parlamentare trebuie acum să fie supus delegaţiilor Comitetului de Miniştri. Observatorii apreciază în acest sens că aderarea Slovaciei ar putea fi încă blocată de Ungaria la acest nivel, unde unanimitatea este absolut necesară. Delegaţii ar putea, totodată, hotărî să lase Comitetului de Miniştri - în cadrul căruia o majoritate de două treimi este suficientă - sarcina de a decide asupra acestei probleme în cadrul reuniunii viitoare, din luna septembrie, au declarat aceleaşi surse.

Comisia Politică a Consiliului Europei și-a dat avizul favorabil primirii României ca membru cu drepruri depline

Comisia Politică a Consiliului Europei şi-a dat avizul favorabil primirii României ca membru cu drepturi depline.

Joi 1 iulie 1993, în şedinţa Comisiei Politice a Adunării Parlamentare a fost supus votului Raportul König asupra României, raport care primise aviz favorabil. Cu un singur vot împotrivă, al reprezentantei Olandei, şi o singură abţinere, din partea delegaţiei Ungariei, RAPORTUL A FOST ADOPTAT.

Experți nucleari în Rusia și Ucraina

• *Se vor detecta punctele slabe ale reactorilor*

În ultimele săptămâni, la iniţiativa Comisiei europene echipe de experţi în domeniul securităţii nucleare au iniţiat misiuni în Ucraina şi Rusia pentru a contribui la îmbunătăţirea securităţii centralelor nucleare civile în aceste state, a declarat comisarul european, Leon Brittan.

Aceste echipe, alcătuite din patru până la şase experţi, vor fi prezente în şase centrale din Rusia şi două din Ucraina pe perioade mergând până la un an. Prima echipă a plecat la 20 iunie, datele plecărilor celorlalte echipe înscriindu-se pe o perioadă până la 1 august.

Costul acestor misiuni este de 32 milioane ECU (1 ECU=1,15 dolari). În total, Comunitatea Europeană şi statele membre s-au angajat cu o sumă de 432 milioane ECU pentru a contribui la îmbunătăţirea securităţii nucleare în aceste ţări în perioada 1991-1993, situându-se astfel pe primele locuri între donatori, înaintea Statelor Unite (29,6 milioane ECU) şi a ţărilor scandinave (15,8 milioane ECU).
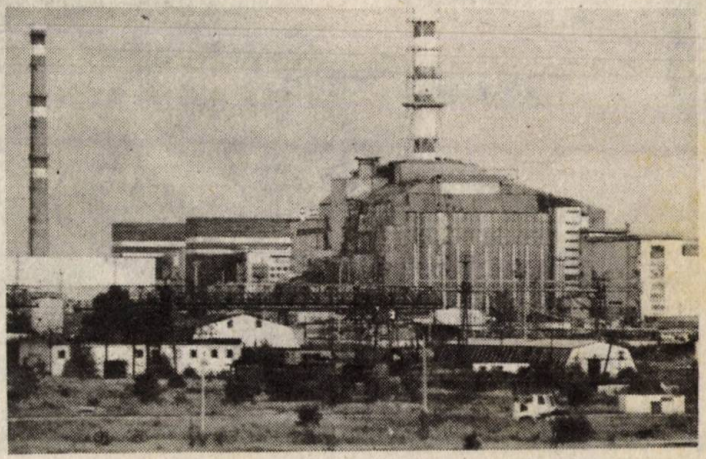
Grupul celor şapte ţări cele mai industrializate ("G-7") a creat în iulie un fond special, administrat de Banca Eu-